

הלכות סוכה

מראה מקומות

הלכות סכך

חלק א

פשוטי כלי עץ
בית קיבול העשוי למלאות

חלק ב

מעמיד בדבר
המקבל טומאה

הוצאת מכון הם חיינו

A project of Mercaz Torah U'Tefillah

בעזרת החונן לאדם דעת
המראה מקומות בקובץ זו נתקבצו על ידי

גרשון סגל

הערות יתקבלו בשמחה נא לשלחם

Questions@heimchayeinu.org

אלול שנת תשפ"א

קונטרסים על נושאים אחרים של מכון הם חיינו

אפשר להשיג כאן

www.heimchayeinu.org

תוכן הענינים

חלק א – פשוטי כלי עץ, בית קיבול העשוי למלאות

- 1.....גמרא סוכה דף ה. עם תוס' ד"ה מסגרתו
- 2.....גמרא מנחות דף צו: עם תוס' ד"ה לדברי האומר
- 3.....גמרא בבא בתרא דף סו. – סו: עם תוס' ד"ה ושאיני פשוטי כלי
- 5.....רמב"ם הלכות כלים פרק א הלכה י'
- 6.....רמב"ם הלכות כלים פרק ד הלכה א
- 8.....גמרא סוכה דף יב. (אמר רב יהודה עד אמר רבה בר בר חנה)
- 9.....רמב"ם הלכות כלים פרק ב הלכה ג
- 10.....רמב"ם הלכות סוכה פרק ה הלכה ה
- 11.....שולחן ערוך הלכות סוכה סימן תרכט סעיף ג' עם המשנה ברורה

חלק ב' – מעמיד בדבר המקבל טומאה

- 12.....גמרא סוכה דף כא: (משנה הסומך עד סוף העמוד)
- 13.....הרי"ף שם דף י'. עם הנושא כלים
- 15.....הרא"ש שם פרק ב' סימן א
- 16.....שו"ת הרשב"א חלק א סימן קצה'
- 17.....תרומת הדשן סימן צ'
- גמרא סוכה דף טו. – טו: (משנה המקרה סוכתו עד השתי נקודות
- 18.....ריש עמוד ב)
- 20.....טור אורח חיים סימן תרל סעיף יב' עם הב"י
- 22.....שולחן ערוך שם עם הנושא כלים
- 23.....שולחן ערוך סימן תרל"א סעיף ח'

המשך תוכן הענינים

24.....	ב"י סימן תרכ"ט שממנו כתב סעיפים ז – ח, והב"ח
27.....	שולחן ערוך סימן תרכ"ט סעיפים ז-ח עם הנושא כלים
31.....	משנה ברורה סימן תרכ"ט סעיפים ז-ח.....
33.....	משנה ברורה סימן תר"ל סעיף יג.....
35.....	ערוך השולחן סימן תרכ"ט סעיפים טו – יט, וסימן תר"ל סעיפים לה – לו.....
37.....	חזון איש אורח חיים סימן קמג'.....

חלק א

פשוטי כלי עץ

אם מקבלים טומאה והסיכוך בהם

בית קיבול העשוי למלאות

אם נחשב לבית קיבול
והסיכוך בכלי כזה

חלק א הוא כהקדמה לחלק ב העוסק
במעמיד הסכך בדבר המקבל טומאה

חידושי תורה – הערות – פירושים – ופסקים

(א) [שבת פסח:] (ב) רש"י
המלך, (ג) ר"ה ד' ושינוי,
(ד) [שבת פסח:] (ה) ושינוי
חוס' ע"ז ית. ד"ה הנה
ותוס' שנועם לה. ד"ה
מלך, (ו) [רש"י] ושינוי
(ז) ושינוי חוס' ושינוי כה. ד"ה
טעם, (ח) [רש"י] ושינוי
משה להם.

תורה אור השלם

1. השמים שמים לך
והארץ נתן לבני אדם:
תהלים קטו טז
2. וידך י' על הר סיני
אל ראש ההר ויקרא י'
למשה אל ראש ההר
ועל משה: שמוה י' כ
י' ועמדו רגליו בים
ההוא על הר החרים
אשר על פני ירושלים
מקדש ונבקע הר החרים
מחציו מן ההר וקמה גיא
גדולה מאד וקם ויחצי
ההר צפונה ודבנה י'
נגבה: וזכרה י' ד
4. ומשה עלה אל
האלהים ויקרא אליו י'
מן ההר לאמר כה
תאמר לבני ישראל ויגיד
לבני ישראל:
5. ויהי הקול ויהי רב
הקול וידבר ויגדו רב
אש וספי אש ויפדו בין
שניהם ועל אליהם
בסערה השמים:
6. מאחו פני כסא פרשו
עליו עננו: איוב כו ט
7. וישע ארון עצי שטים
אמחים וחצי ארבו
ואמך וחצי רדוב ואמך
וחצי קמח: שמוה י' י'
8. ועשיית לו מסגרת
טפח סביב ועשיית י' וקב
למסגרתו סביב:
9. ולקח מדים והר וקב
באצבעו על פני הכפרת
קדמה ולפני הכפרת י'
שבע עממים מן הקדש
באצבעו: ויקרא טו ז

מוסף רש"י

תפשת מרובה לא
תפשת. כל תפשת
שני דרכים אחד תפשת
המורה אחד תפשת
טוב כל תפשת את המועט
שאליו היה כל תפשת
את המורה ותפשת את
המועט תפשתן תפשת
שם ככלל המורה המועט
אכל את תפשת המורה
והיה כל תפשת המועט
מנאכל תפשת שלל מן
(תגיה י' ובעיני ערובין
ד' ודאח חולין קולח. הובא
במוסף רש"י ר"ה ד'
וידך ה"א מלמעלה
וקדש למ"ד מלמטה.
לומר השם שלל בשירה
עליוה וקדש למ"ד בשירה
תחתונה. שלל להקדים
שאר אומיות למעלה
מן השם. מאחר ששני
שטין היו, וזכינו להו
שנה קדש לה' מלמעלה
(י"ל) קדש מלמעלה לה'
מלמעלה. מלמעלה (י"ל) והוא
הוא [שבת פסח].

ותניא מעולם לא ירדה שכינה למטה. וקרא כתיב דעל כפורת ירד
למעלה מעשרה מפקסא רשותא: למעלה מעשרה טפחים.
מירוצא הוא: שפירש שדי מויו שכינהו. פרשו נוטריקון קא דרש:
מדם קומתה לא נתנה. מדת עוביה היא קומתה שהיא הימה לארץ
ככפי חובה: מסגרת. שפה כעין
לצוין סביב השלחן: טפס מרובה
כו. כל דבר שמשמעו מרובה ומועט
אם תפשת את המועט יפה תפשת
דכיר מהכי לא משמע ואם ימלא
סביב כל תפוס המרובה הכי
הוסיפו לך ולא נטלו ממה שצריך
לנו ואם תפשת המרובה לא תפשת
שאתה נראה כשקצין דכדריך ושמה
המועט י' כל תפוס ואתה הנצית
לתפוס חסרו לך ממה שצריך והיינו
לא תפשת אכל כשתפוס המועט אם
יסיפו טוב ואם לאו מה שתפשת
תפשת ומשל הוא: ויילף מין. שהוא
מועט ממסגרת: קדש למ"ד מלמעלה
גרסינן: אני ראיתי ברומי. שהניסוכו
לאור המלך כדאמרין צממילה
(דף י' ז) צנן תלמיו: כששטי.
מלכות לאדם: מור. של ארון או
של מזבח או של מסגרת. וז' אינו כלי
אלא מיקון כלי לקשטו: מסגרת נמי
הכשר. קישוט שלחן הוא: למטה
היפה. מרגל לרגל הימה נתונה
בראש ודף השלחן מונח עליו: הניחא
כו. פלוגתא במנחות (דף י"ז): מאי
איכא למימר. אדילף מינה ילף מור:
ואין פנים. של אדם פתומין מטפח:
נר

ותניא ר' יוסי אומר מעולם לא ירדה שכינה
למטה ולא עלו משה ואליהו למרום שנאמר
השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם
ולא ירדה שכינה למטה והכתיב יורד ה' על
הר סיני למעלה מעשרה טפחים והכתיב
ועמדו רגליו ביום ההוא על הר החרים
למעלה מעשרה טפחים ולא עלו משה
ואליהו למרום מעשרה והכתיב ויעל אליהו
בסערה השמים למטה מעשרה והכתיב
מאחו פני כסא פרשו עליו עננו ואומר ר'
תנחום מלמד שפירש שדי מויו שכינתו ועננו
עליו למטה מעשרה מכל מקום מאחו פני כסא
כתיב אישתרבוני אישתרבב ליה כסא עד
עשרה ונקט ביה בשלמא ארון תשעה דכתיב
ועשו ארון עצי שטים אמחים וחצי ארבו
ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו אלא
כפורת טפח מנול דתני רבי חנינא כל הכלים
שעשה משה נתנה בהן תורה מדת ארכן
ומדת רחבן ומדת קומתן כפורת מדת ארכה
ומדת רחבה נתנה מדת קומתה לא נתנה
צא ולמד מפתחות שבכלים שנאמר ועשיית
לו מסגרת טפח סביב מה להלן טפח אף
כאן טפח ויילף מכלים גופייהו תפשת מרובה
לא תפשת ויילף מצייץ דתניא יציץ דומה כמין טם
של זהב ורחב ב' אצבעות ומוקף לאון וכתוב עליו ב' שיטין וי"ד
ה"א מלמעלה וקדש למ"ד מלמטה וא"ר אליעזר בר' יוסי אני ראיתי ברומי
וכתוב עליו קדש לה' בשיטה אחת דנין כלי מכלי ואין דנין כלי מתכשיט
ויילף מור דאמר מר זור משהו דנין כלי מכלי ואין דנין כלי מתכשר כלי אי
הכי מסגרת נמי הכשר כלי הוא מסגרתו למטה היתה הניחא למאן דאמר
מסגרתו למטה היתה אלא למאן דאמר מסגרתו למעלה היתה מאי איכא
למימר האי הכשר כלי הוא אלא דנין דבר שנתנה בו תורה מדה מדבר שנתנה
בו תורה מדה ואל יוכיחו ציץ וז' שלא נתנה בהן תורה מדה כלל רב הונא
אמר מהבא י' על פני הכפורת קדמה ואין פנים פחות מטפח ואימא באפי
דבר

ותניא ר' יוסי אומר מעולם לא ירדה שכינה
למטה ולא עלו משה ואליהו למרום שנאמר
השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם
ולא ירדה שכינה למטה והכתיב יורד ה' על
הר סיני למעלה מעשרה טפחים והכתיב
ועמדו רגליו ביום ההוא על הר החרים
למעלה מעשרה טפחים ולא עלו משה
ואליהו למרום מעשרה והכתיב ויעל אליהו
בסערה השמים למטה מעשרה והכתיב
מאחו פני כסא פרשו עליו עננו ואומר ר'
תנחום מלמד שפירש שדי מויו שכינתו ועננו
עליו למטה מעשרה מכל מקום מאחו פני כסא
כתיב אישתרבוני אישתרבב ליה כסא עד
עשרה ונקט ביה בשלמא ארון תשעה דכתיב
ועשו ארון עצי שטים אמחים וחצי ארבו
ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו אלא
כפורת טפח מנול דתני רבי חנינא כל הכלים
שעשה משה נתנה בהן תורה מדת ארכן
ומדת רחבן ומדת קומתן כפורת מדת ארכה
ומדת רחבה נתנה מדת קומתה לא נתנה
צא ולמד מפתחות שבכלים שנאמר ועשיית
לו מסגרת טפח סביב מה להלן טפח אף
כאן טפח ויילף מכלים גופייהו תפשת מרובה
לא תפשת ויילף מצייץ דתניא יציץ דומה כמין טם
של זהב ורחב ב' אצבעות ומוקף לאון וכתוב עליו ב' שיטין וי"ד
ה"א מלמעלה וקדש למ"ד מלמטה וא"ר אליעזר בר' יוסי אני ראיתי ברומי
וכתוב עליו קדש לה' בשיטה אחת דנין כלי מכלי ואין דנין כלי מתכשר כלי אי
הכי מסגרת נמי הכשר כלי הוא מסגרתו למטה היתה הניחא למאן דאמר
מסגרתו למטה היתה אלא למאן דאמר מסגרתו למעלה היתה מאי איכא
למימר האי הכשר כלי הוא אלא דנין דבר שנתנה בו תורה מדה מדבר שנתנה
בו תורה מדה ואל יוכיחו ציץ וז' שלא נתנה בהן תורה מדה כלל רב הונא
אמר מהבא י' על פני הכפורת קדמה ואין פנים פחות מטפח ואימא באפי
דבר

לא א מיי פ"ט מהלכות
כלי המקדש הלכה א
פמן עשין קטנ:

רבינו חננאל

ותניא ר' יוסי אומר מעולם
לא ירדה שכינה למטה.
ולא, והכתיב יורד ה'
על הר סיני, והא כתיב
ועמדו רגליו ביום ההוא.
ושנינו, למעלה מעשרה
טפחים. ולא עלו משה
ואליהו למרום, והכתיב
ומשה עלה אל האלהים,
וכתיב ויעל אליהו בסערה
השמים. ושנינו, למטה
מעשרה. והכתיב מאחו
פני כסא פרשו עליו עננו,
ואמר ר' תנחום מלמד
שפירש שדי מויו שכינתו.
ושנינו פרשו עננו עליו,
מכל מקום מאחו פני כסא,
מכלל שיש שם אחיות י'.
ושנינו שירבב לו הכסא
ואחו בו, אבל משה לא
עלה אלא למטה מעשרה
טפחים. בשלמא ארון ט'
טפחים דכתיב כיה אמה
וחצי קומתו, כל אמה ר'
טפחים ומצא קומת הארון
ט' טפחים, אלא [כפורת]
מנא לך, ואסיקנא יליף
מפתחות שבכלים, והוא
המסגרת, דכתיב ועשיית
לו מסגרת טפח. ואקשינן
ועילף מצייץ, דתניא ציץ
דומה כמין טם של
זהב ורחב שתי אצבעות
מקיץ מאון לאון וכתוב
עליו שתי שיטין י' וי"ד
מלמעלה וקדש למ"ד
למטה. ואמר רבי יוסי
אני ראיתי ברומי וכתוב
עליו קדש לה' בשיטה
אחת. ודחינן ציץ חור
מתכשיט, ואין דנין כלי
מתכשיט. ואפילו למ"ד
מסגרתו למעלה היתה
והכשר כלי הוא, מכל
מקום נתנה בהן בעיקר
השלחן מדה, ונתנה תורה
בעיקר הארון מדה ודומה
זה לזה. לאפוקי ציץ חור
דלא נתנה תורה בהן מדה
כלל. רב הונא אמר כפורת
טפח מהבא, דכתיב על
פני הכפורת קדמה.

המוכר את הבית פרק רביעי בבא בתרא

ל"ה א מ"י פ"ח מה' שנת
ל'ו פתח לזמן סה
טו"ש א"ח י"י שנה ספיק
י"ג
ל"ה א מ"י פ"ח מה' שנת
הלכה ד:

רבינו גרשום

ואינה מקבלת טומאה
במקומה. ודלא כלי
הוא דקרקע דמי: חייב
חטאת. משום חטולש דבר
המחומר: וחכמים דאמרי
אינה כקרקע וכו'. והשתא
משפט דלא ר' אליעזר הוא
דהא ברייתא קתני גבי צינור
חקקו ולבסוף קבעו פוסל
את המקוה דלא כקרקע
דמי. ולא רבנן דאמרי
אינה כקרקע וברייתא קתני
קבעו ולבסוף חקקו אינו
פוסל את המקוה אלא
(דלאו) דקרקע דמי: החם
טעם דר' אליעזר: דחשיב
ליה כקרקע משום דבתי
ויטבול אותה ביערת הדבש.
מה ענין הטבילה אצל יער
אלא מה יער כו'. אבל
לענין צינור כבוייתא ס"ל.
ורבנן לית להו האי דרשה
דר' אליעזר לחי קפרי
דכל שעה אינה כקרקע אבל
בצינור כבוייתא סבירא
להו: דף ע"ג שאלתנו.
נפר שחוקין על גבי
הלחם: ר' אליעזר מטהר.
דלא קא מקבל טומאה
הואיל דקבעה כקרקע דמי:
מנ. ברייתא דצינור: אי
ר' אליעזר אפילו חקקו.
ליענור ולבסוף קבעו לא
ליפסל דקרקע דמי דוקא
הבא דף ע"ג שאלתנו.
אע"ג דחקקו קודם וקבעו
בכחול ר' אליעזר מטהר
דכחול כמחומר. ואי רבנן
אפי' קבעו ליענור ולבסוף
חקקו נמי פסול: דתורת
כלי עליו דמי היכי דאמר
הבא בין קבעו לזה בכחול
ולבסוף חקקו בכחול עצמו
ובין חקקו בתחלה ולבסוף
קבעו כל שעה מטמא
דלאו בכחול דמי הכי נמי
אפי' קבעו ולבסוף חקקו
ליפסל: לעולם ר' חקקו
ושאני פשוטי כלי עץ.
דלית להו בית קבול כגון
דף: דטומאה דרבנן. כלומר
מדרבנן מקבלת טומאה
ולא מדאורייתא ומשום
הכי מטהר אפי' כי חקקו
ולבסוף קבעו. אבל גבי
מים שאובים דאורייתא
דלא פסול הוא. ומקשי
לר' אליעזר מכלל דראובין
דאורייתא: כלומר מים
שאובין שפסול את המקוה

ופלוני הדיין שבמקום פלוני של חוב שיש לי אלל פלוני שאגבנו כ"ז
שארנה והדיין חותמין עליו מלמטה או העדים והלך משמסר שטרותיו
לכ"ד לגבותו ואילו לא קבני לא קרינא ביה לא יגוש) דדיין קמגבו ליה
והפקר ב"ד הפקר וה"מ כשיש לו קרקע ללוה דמי כאילו יש מלוה משכון

דנמשכון לא שייך לא יגוש (א) שכל מה
שיזילו חכמים לתקן כדי שלא יכו נראין
עוקרין דבר מן המורה המקוה כן
נראה הטעם צעירי. ומרבי זקני ז"ל (ז)

שמעתי דייני טעמא דסתם ליה אין
רגילין להלוותו אלא"כ יש לו קרקע
להשתעבד למלוה ובמלתא דשכיחא
תקינו רבנן אצל כשאין לו קרקע מילתא
דלא שכיחא היא ולא תקינו רבנן
פרזבול. ואמא רבי אליעזר למימר דאס
יש ללוה כוורת דבורים כותבין פרזבול *

דקד"א אע"ג דהרי הוא כקרקע
לשאר דברים לגבי סך תקנה לא
חשיבא קרקע דלא סמכה דעמיה
דמלוה עילויא הואיל ויכולין לטלטלה
קמ"ל: ואינה מקבלת טומאה. זו
הכוונה במקומה דכיון דמחזרת
היא לקרקע יאמא מחזרת כלי וגם
הדבש שבחובה אינו מקבל טומאה

דבטל לגבי כוורת. ודוקא במקומה אבל אם נטלה משם או מקבל
הדבש טומאה כמאן דאמר (ו) בפרק המוכר את הספינה דלא בעי
מחשבה דאיכא מאן דמזכיר מחשבה והלך אנטרין הכא גבי
טומאה למיתי במקומה וה"ה לכל הקך מילי: והרודה ממנה.
כשאי במקומה דייני מקום גידולו של דבש חייב חטאת כחולש
מן הקרקע. אלמא לר' אליעזר חקקו ולבסוף קבעו כקרקע משוי ליה
וצרייתא דלעיל דלא כרבי אליעזר הוא ומיחו הקך רבנן היא: אינה

קרקע. (א) משום דחיבור קרקע לא בטיל תורת כלי מינה ומקבלת
טומאה במקומה וגם הדבש דלא בעי מחשבה דתניא לקמן בהמוכר
את הספינה [פ:] ה"ג הסס אמר רבי אלעזר מאי טעמא דר"א.
דחשיב לכוורת דבורים כמחומר דכתיב ויטבול אותה ביערת
הדבש ביהותנן כמי ודבש במקום גידולו מיירי (ו) וקרי ליה יער
והלך משוי ליה מחומר ואפי' אין הכוורת מחזרת ממנו כקרקע
אבל גבי צינור שחקקו ולבסוף קבעו מודי ר"א דחשיב כלי ופסיל
מקוה דקמתי ברייתא ואמתי לא ידעינן הי ניהו ר"א דלית ליה הק
ברייתא: דף של נחמומין. נסר רחב לערוך עליו וללוש את הפת.
ולי נראה הוא דף שקבעו בכחול ליתן עליו את הפת למחור כעין
שעושין פלטרין שלנו בכחול כתיבן מנחור. ולקמן [ע"ג] מוקי דף של
ממנה דפשוטין קמ"ל: רבי אליעזר מטהר. דכל המחומר
לקרקע הרי הוא כקרקע: וחכמים מטמאין. דלא בטיל לגבי קרקע.
ומיקון הדף שמחליקין אותו לכן הוא במקום חקקת הצינור
דמיקון משוי לה גמר כלי לקבל טומאה. ומדלא קמפלגי בין תקנו
ולבסוף קבעו וצין קבעו ולבסוף תקנו אלמא לרבי אליעזר הכל
טהור לא שגח חקקו ולבסוף קבעו לא שגח קבעו ולבסוף חקקו
ולרבנן הכל טמא. אלמא הריא ברייתא דלינור דלעיל דקמפלגי בין
קבעו ולבסוף חקקו ובין חקקו ולבסוף קבעו לא רבנן ולא רבי אליעזר
דאי ר"א אפי' חקקו ולבסוף קבעו היה לו להכשיר ואי רבנן
אפילו קבעו ולבסוף חקקו נמי יפסול את המקוה: לעולם רבי אליעזר.

סבירא ליה כברייתא דלינור שחקקו ולבסוף קבעו אכתי כלי הוא
ולא בטיל לגבי קרקע ופסיל את המקוה והכא גבי דף היינו טעמא
דר' אליעזר דמטהר ליה אפילו בתקנו ולבסוף קבעו דשאני פשוטי
כלי עץ כגון האי דף דאפי' קודם שקבעו אין לו טומאה אלא מדרבנן
והלך בקבעו מיקל ר' אליעזר אבל לעיל גבי צינור שמים שאובים

פוסלין את המקוה מן המורה דתניא ב"כ (כ) יכול מילא מים על כחפו ועשה מקוה בתחלה יהא טהור ת"ל מעין (ויקרא יא) מה מעין בידי שמים
אף מקוה בידי שמים הים מודי ר"א דפסיל מקוה דמשום קביעותו כקרקע לא בטיל מינה תורת כלי דמשיקרא ומיחו לא אשכחן
טומאה לפשוטי כלי עץ אפי' מדרבנן חוץ מאותן הראוין למדרס ודעתן בתם' נדה (דף מט.) כל המיטמא מדרס מיטמא טמא מת ובתמסקנא
נמי מוקמינן לה בדרך של מחמת: ומתמה גמ' מכלל דשאינה דאורייתא. דמדקא משני הכי שמעינן דברייתא דלעיל בפסול שאינה דאורייתא
מיירי והלא מדרבנן הוא דאמר' במסכת יצמות (דף פג.) שאם היה מקוה מ' סאה ונתן סאה שאובין ונטל סאה כשר עד כמה רבי יוחנן
אמר עד רצו והיינו טעמא דמדאורייתא הוא דבעינן מקוה ממים מכונסין לכתחלה בלא שאינה דאיתקש לענין דכפרישית לעיל ואפילו
נפלו בתר הכי שאובין בטלו ברצו א"נ קמא קמא בטיל ולעיל נמי גבי צינור המקוה היה עשוי ככר כהוון ואח"כ קבעו שם צינור דקמתי
פוסל את המקוה מכלל דמיה שם מקוה דמשיקרא הלכך פסולא מדרבנן הוא: (טו"ט) אפילו אם תמלא לומר דאחמירו ביה רבנן כשל
מורה הכא גבי דף נמי דמדאורייתא מיירי דבדף של מחמת מיירי דטומאה דבשלתא עץ איתקש לשק (דמתיב)
כלי עץ או בגד או עור או שק (ויקרא יא) מה שק מיטלטל מלא וריקן אף כלי עץ כו' אבל כלי מחמת כפרשת מדין הוא (דמתיב)
(ומתנינן) אף אתה הוה גבי' ולא איתקש לשק. ואכתי דלא כרבי אליעזר היא הריא דלינור דרבי אליעזר לא קמפלגי מידי בין (חקקו)
משיקרא לחקקו ולבסוף קבעו: האמר רבי יוסי ברכי חנינא כו'. משום דפשוטי כלי עץ לית להו טומאה כלל הלכך אוקמה בדרך של מחמת:

ואינה מקבלת טומאה במקומה *והרודה
ממנה בשבת חייב חטאת וחכמים אומרים
אינה כקרקע ואין כותבין עליה פרזבול
ומקבלת טומאה במקומה והרודה ממנה
בשבת פטור התם כדאמר ר' אלעזר טעמא
ר' דאמר ר' אלעזר מ"ט דר' אליעזר דכתיב
ויטבול אותה ביערת הדבש מה יער
התולש ממנו בשבת חייב חטאת אף דבש
הרודה ממנו בשבת חייב חטאת אלא ר"א
דדף דתנן י"דף של נחמומין שקבעו בכחול
ר"א מטהר יוחכמים מטמאין מני אי רבי
אליעזר אפי' חקקו ולבסוף קבעו אי רבנן
אפילו קבעו ולבסוף חקקו נמי לעולם
רבי אליעזר היא ושאני פשוטי כלי עץ
דטומאה דרבנן מכלל דשאיבה דאורייתא

והא
כלי דעל כרחק איירי דעבדה ענין כלי דקדשים טעונים שחיטה
בכלי כדאמר' בהמורה (מנחות דף פג.) מויקח את המאכלת ועוד מנ
במסכת כלים (פ"ג מ"א) ומייתי לה ב"כ דשבת (דף טו.) ושם כלי עץ (א)
וכלי עץ כללי וזכרית פשוטתם טהורים ומקבליהם טומאים ועל כרחק
טהורים אפילו מדרבנן דכלי וזכרית אפילו מקבליהם ליהא טומאה אלא
מדרבנן כדאמרין במסכת שבת (שם) ופירש רבינו שמואל דודאי אין
להם טומאה אפילו מדרבנן ומסקנא לא קיימא הכי אלא מוקי לה בדרך
של מחמת ויש מפרשים דף של נחמומין אע"פ שהוא פשוטי כלי עץ
מקבל טומאה מדרבנן כיון שהוא משמש אדם ואת משמשי אדם
דדריש בת"כ בפרשת ויהי ביום השמיני כלי (ו) יכול אפילו הקטלס
והקולב כו' ת"ל כלי עץ ולא כל כלי עץ יכול שאני מוסיף את השולחן
ואת הטבולא ואת הדולבקי ת"ל כל כלי עץ ריבה ומה ראית לרבות
את אלו כו' ת"ל שק מה שק שהוא משמש אדם ואת משמשי אדם
אף אני ארצה את השולחן כו' ועל כרחק כשאין ראין למדרס
מדלא נקט מטה כסא וספסל והוה ליה לרבינויהו מקראי דמשכב
וימושב ובאין להם בית קבול (ו) איירי מדלא קאמר מה שק מיטלטל
מלא וריקס אלמא מקבלי טומאה ואע"ג דמפיק לכו מקרא לא היו
אלא אסמכתא כמו כמה דרשות דת"כ ובספרי דלא ר' אלא
אסמכתא וכן משמע בפרק שמי הלחם (מנחות דף יא.) א"ר
יוחנן לדברי האומר מסגרתו למטה היתה פירוש למטה צרגלי השולחן
ולא בשולחן עצלל המהפכת טמאה פירוש דרשינן השולחן הטהור
מכלל שהוא טמא לדברי האומר מסגרתו למעלה היתה טבולא
המהפכת מיצעי דהא דשולחן של מקדש מקבל טומאה לפי שהיה
לו בית קבול אלא טבולא המהפכת שאין לה בית קבול מיצעי ואי
דרשה גמורה היא (ו) דת"כ אמאי מיצעי מיפוק ליה מקרא דהסם
אלא ודאי אסמכתא היא ובטבולא המהפכת מספקא ליה אי מקבלת
טומאה מדאורייתא כדפירש הקונט' התם משום דעדיפא משאר פשוטי
כלי עץ לפי שראוי להשתמש בה משני לדין ולמאן דאמר למטה
היתה טמא מדכתיב הטהור:

מכלל דשאיבה דאורייתא. רש"ס ור"מ מפרשי דכולו שאוב היו
דאורייתא ומביאים ראיה דתניא בת"כ בפרשת ויהי ביום
השמיני מקוה מים יהיה טהור יכול מילא בתפוח ועשה מקוה בתחלה
יהא

היה טהור ת"ל מעין (ויקרא יא) מה מעין בידי שמים
אף מקוה בידי שמים הים מודי ר"א דפסיל מקוה דמשום קביעותו כקרקע לא בטיל מינה תורת כלי דמשיקרא ומיחו לא אשכחן
טומאה לפשוטי כלי עץ אפי' מדרבנן חוץ מאותן הראוין למדרס ודעתן בתם' נדה (דף מט.) כל המיטמא מדרס מיטמא טמא מת ובתמסקנא
נמי מוקמינן לה בדרך של מחמת: ומתמה גמ' מכלל דשאינה דאורייתא. דמדקא משני הכי שמעינן דברייתא דלעיל בפסול שאינה דאורייתא
מיירי והלא מדרבנן הוא דאמר' במסכת יצמות (דף פג.) שאם היה מקוה מ' סאה ונתן סאה שאובין ונטל סאה כשר עד כמה רבי יוחנן
אמר עד רצו והיינו טעמא דמדאורייתא הוא דבעינן מקוה ממים מכונסין לכתחלה בלא שאינה דאיתקש לענין דכפרישית לעיל ואפילו
נפלו בתר הכי שאובין בטלו ברצו א"נ קמא קמא בטיל ולעיל נמי גבי צינור המקוה היה עשוי ככר כהוון ואח"כ קבעו שם צינור דקמתי
פוסל את המקוה מכלל דמיה שם מקוה דמשיקרא הלכך פסולא מדרבנן הוא: (טו"ט) אפילו אם תמלא לומר דאחמירו ביה רבנן כשל
מורה הכא גבי דף נמי דמדאורייתא מיירי דבדף של מחמת מיירי דטומאה דבשלתא עץ איתקש לשק (דמתיב)
כלי עץ או בגד או עור או שק (ויקרא יא) מה שק מיטלטל מלא וריקן אף כלי עץ כו' אבל כלי מחמת כפרשת מדין הוא (דמתיב)
(ומתנינן) אף אתה הוה גבי' ולא איתקש לשק. ואכתי דלא כרבי אליעזר היא הריא דלינור דרבי אליעזר לא קמפלגי מידי בין (חקקו)
משיקרא לחקקו ולבסוף קבעו: האמר רבי יוסי ברכי חנינא כו'. משום דפשוטי כלי עץ לית להו טומאה כלל הלכך אוקמה בדרך של מחמת:

תורה אור השלם

1 ויחננו לא שמע בהרשבע
אביו את ה'עם שכל את
קצה המפה אשר בידו
ויטבול אותה ביערת הדבש
ושב ידו אל פד ואמר
עניי: שמאל א י כו

הגהות הב"ח

(א) רש"ס ד"ה (נדק)
הקטלס היה כקרקע וכו'
לא שייך לא יגוש דכתיב
ועמדה הוא שכל מה
שיזילו: (ב) ו"ה וז"ל וכו'
בפרק המוכר. י"ב דף פ
ע"ב: (ג) ו"ה אינה כקרקע
דמיוש: (ד) ו"ה ה"ג וכו'
מחיי וקא קרי ליה:
(ה) ו"ה וז"ל וכו' וכו' כלי
עץ וכלי עור וכו' ע"פ:
(ו) בא"ד ביום השמיני כלי
עץ יכול וכו' ת"ל מכל כלי
עץ: (ז) בא"ד ובאין להם בית
קבול נמי איירי וכו' דא"ר
יוחנן: (ח) בא"ד דרשה
גמורה היא הריא דתורת
המים אמאי קבעו:

* תחילת סוגיא זו היא
בדף סה: ז"ל הגמ'
שם, ת"ר צינור שחקקו
ולבסוף קבעו פוסל את
המקוה קבעו ולבסוף
חקקו אינו פוסל את
המקוה מני לא ר' א
אליעזר ולא רבנן ה"ר
אליעזר, עכ"ל. וכאן
ממשיך הגמ' למצוא
התנא של ברייתא זו.

אלא לעולם רבנן. דדף הוא. ודקשיא לך גבי זינור אפילו קצבו ולבסוף חקקו נמי יפסול למקוה לרבנן דמטמא ליה גבי דף ומשיני ליה כלי ככל ענייני אפי' בקצבו ולבסוף חקקו שאני שאני דרבנן דכפרישית לעיל הלכך גבי זינור הוא דמקילי רבנן ואמרי אינו פוסל בקצבו ולבסוף חקקו וכלי לגבי דף

לְטוֹמָאֲתוֹ מִן הַתּוֹרָה לַעֲשׂוֹת עִמָּא אִפִּי
בְּקִצְבוֹ וּלְבִסְקוֹ חֲקָקוּ דְּסִבְרִירָא לְהוּ
וּלְבִנְן דְּכָל הַמַּחֲזִיב קִרְקַע אִינוּ
קִרְקַע: א"ס. לְדִרְבֵּנן הֲכֵל שׁוּב בִּין
קִצְבוֹ וְאִחִיר חֲקָקוּ בִין חֲקָקוּ וְאִחִיר
קִצְבוֹ לֹא בְּטִיל לְגַבִּי קִרְקַע וְחִשְׁבִּי כְּלִי
גְמוּר וְגַבִּי שְׂאִיבָה הוּא דֹאֲקִילוֹ לְבִטְלוֹ
אֲנֵן קִרְקַע אִפִּי חֲקָקוּ וּלְבִסְקוֹ קִצְבוֹ
נָמִי לֹא יִפְסֹל מִקְוִה וּלְבִטְלוֹ אֲנֵן
קִרְקַע: וְמִשְׁכֵּי הַסֵּם לִיאֵלָה תּוֹרַת לֵב
ר'ו. וְכֵן כִּי לֹא רָצוּ לְהִקָּל דִּלְחִין
לֶךְ שְׂאִיבָה גְדוּלָה מִזּוּ הוֹאִיל וְהוּבָה
שֶׁ כְּלִי עֲלִיָּה קוּדֵשׁ שְׁהוֹקֵב
בְּקִרְקַע וְאִי לֹא חֲשַׁבְתָּ לִּי כְּלִי בְּטָלָה
בְּזִרְתָּה: נִמְרִיר: כְּזִי יִרָא יוֹסֵף מִי
שְׁמִים. שְׁהוּ יוֹדֵדֵין וְחִשְׁבִּי עֲלֵיהּ

וּשְׁאֵנִי שְׁאִיבָה דְּרַבְּכָן. מֵה
שְׁמֻקּוֹת נִפְסַל צַג' לְוִיָּן מִיִּס
שְׁלֹשִׁין, מִדְּרַבְּכָן הִיא (ב"ק
10.) כִּי אֲתִיא הָךְ אֵיתָתָא
לְקַמָּךְ. אִשֶּׁה אַחַת בְּאַת לְפָנֵי
ר' נַחֲמִי שְׁהִיה לָהּ לִישׁוֹל
עֵישׁוֹר נִסְסִים בְּמֻקְמוֹת
רַבָּה צַר רַב הוֹנָא וּבִקְשָׁה מִנּוּ
לְשִׁלּוֹחַ לוֹ דְּצַר מֵאֲחִיו שִׁמְשַׁד
צְדִיקָה (נִחְבָּוִת 100.)

שידיו האִיטרוֹבילִין מהו שְׁאוֹתָן גַּשְׁמִים יִכְשִׁירוּ זְרַעִים אִם נָפְלוּ עֲלֵיהֶן לְקַבֵּל טוֹמָה דַּתָּן (מַכְשִׁירִין פ"א מ"א) כֹּל מִשְׁקָה שֶׁחֲתַלְתּוּ לִרְאוֹן אַע"פ שֶׁאֵין סוֹפוֹ לִרְאוֹן מִכְשִׁיר וְהֵכֵל נָמִי כִּיוֹן דְּרִיחָא לִיָּה בִּירִידָתָהּ לְאוֹרֶךְ אִיטְרוֹבִיל אַע"כ דֵּלֵא נִחָא לִיָּה בִּירִידָתָהּ עַל הַפִּירוֹת הוּא הַכֶּשֶׁר וְנִלְבַד צִיָּה אִיטְרוֹבִיל חָשׁוּב כְּתוּב שֶׁלֹּא מֵהֵטֵי מַחֲשַׁבּוֹת וְלֹא קִרְיָא וְזֶה וְכִי יִתְּנֶה אֵלֶּה הֵיכֵל מִתְחַשֵּׁב דִּירָה עַל דְּבַר תְּלוּשׁ כְּדַמְשִׁירִין בִּפְ"ק דְּשִׁחִטָּה חוּלִין (דף טו.) תְּלוּשׁ וְלִבְסוֹף חִיבְרוּ לַעֲנִין הַכֶּשֶׁר זְרַעִים מִחֻלּוֹת דַּתָּנִין הַכּוֹפֶה קֶעֶרֶה עַל גְּבִי הַכּוֹתֵל כִּי וּפְרִשְׁתִּין רִישָׁא לְסִיפָא וְדִיִּקְיָן מִיָּה דְּכּוֹתֵל בֵּינָן חָשׁוּב תְּלוּשׁ וְאִם חִשֵּׁב שִׁיחָה הִרִי זֶה בְּכִי יוֹתֵן אֵלֶּי כִּכּוֹל מַעֲרָה שֶׁהוּא מַחֲזֵר מַעֲשִׂירָא כֹּל מֵהֵטֵי מַחֲשַׁבּוֹת לְהַכְשִׁיר וְזַעֲמֵי וְתוֹתֵרֵי הַנִּסִּים) יִתְּנֶה מִקְרָא דְּבִצְעִין מַחֲשַׁבּוֹת לְאוֹרֶךְ דְּבַר תְּלוּשׁ וְהֵאֵי אִיטְרוֹבִיל נָמִי תְּלוּשׁ וְלִבְסוֹף חִיבְרוּ הוּא וְאֵלִיצָא דְּרַבָּנָן דְּלַעֲלֵי [פסא:] דְּפִלְגִי בְּמַחֲשַׁת קְבוּעָה קִמְצִיעִיא לִיָּה כְּדַמְפֶּרֶס וְאִזְלִי אִי סְבִירָא לְהוּ דְּתְלוּשׁ וְלִבְסוֹף חִיבְרוּ לַעֲנִין הַכֶּשֶׁר זְרַעִים הוּא תְּלוּשׁ אוֹ לֹא: אֵלִיצָא דְּר' אֵלִיעֶזֶר לֹא חִיבְעִי לָךְ. דּוּחֵא חֲשִׁיד מַחֲזֵר וְלֹא מִיבְעִיא אִיטְרוֹבִיל דְּמִי לְקַרְעָה טַפִּי מִמַּחֲשַׁת קְבוּעָה דּוּחֵא חֲשִׁיד מַחֲזֵר אֵלֶּה אִפִּילוּ מִתְחַשֵּׁב קְבוּעָה דְּחֶשְׁבוֹ לִיָּה רַבָּן תְּלוּשׁ פִּלְגִי אִזְלֵי וְאִם כֹּל מֵהֵטֵי מַחֲזֵר כִּי וְהֵאֵי לִיכָא לְמִימַר דְּטַעֲמִיָּה (ב) הֵטֵם מִשּׁוֹם דְּבִצְעִין יִתְּנֶה מוֹכֵר דֵּהֵא כִּלְלָא קֶאֱמַר יַעֲוֹד דְּשַׁמְעִין לִיָּה גְבִי דָף דְּמַטְרָא אִפִּי בְּתַקְנוּ וְלִבְסוֹף קֶעֶבוּ וְאֵלִיצָא דְּרַבָּנָן דָּדָף נָמִי לֹא קִמְצִיעִיא לִיָּה דּוּחֵא תְלוּשׁ וְלִבְסוֹף חִיבְרוּ הוּא תְלוּשׁ כְּדַקָּא חֲשִׁידִי לִיָּה תְלוּשׁ גְבִי טוֹמָה אִפִּי בְּתַקְנוּ וְלִבְסוֹף תַּקְנוּ הוּא וְהוּא הַדִּין הַשֶּׁכֶּר: כִּי יִתְּנֵי לָךְ אֵלִיצָא. דְּהִנֵּה רַבָּנָן דְּלַעֲלֵי דְּפִלְגִי עֲלֵיהֶן דְּרִבִּי אֵלִיעֶזֶר מִתְחַשֵּׁב קְבוּעָה מֵאִי מִי אֲמַרְיָה הִיָּינוּ טַעֲמִיָּהוּ דְּסְבִירָא לְהוּ דְּכֹל תְלוּשׁ וְלִבְסוֹף חִיבְרוּ חֲשִׁיד תְלוּשׁ וְהִלָּךְ לֹא מִכֵּר אֵת הַקְבוּעָה וְהוּא הַדִּין לְגַבִּי הַכֶּשֶׁר טוֹמָה וְכִיוֹן דְּטַעֲמִיָּהוּ מִשּׁוֹם דְּחֲשִׁידִי לִיָּה תְלוּשׁ לֹא מַצְטִיעִיא הֵיכֵל (ג) דְּחֲשִׁיד לְהַדִּיחַ מִתְחַשֵּׁב קְבוּעָה דְּמַכְשִׁירִין אֵלֶּה אִפִּילוּ חֲשִׁיד לְהַדִּיחַ בֵּהֶן אִיטְרוֹבִיל מִכְשִׁיר אֵת הַזְרַעִים דַּעַל כְּרָחַךְ טַעֲמִיָּהוּ גְבִי אִיטְרוֹבִיל

רצון דרבי אליעזר אהרן רבנן דריא ועוד דליתו מחלק בין דין
 סבין הקבועה לזור היוזא מן הכותל דקאמר שאני סבין דלא מבט
 ועבין טומאה והוא הדין לענין הכשר וזעים דלכשר וטומאה
 נבדקון חבירו דכותל צבין לענין הכשר וזעים ודין בתחבור והש
 מסתמא חדא נינהו צבאטרוצביל מהו וצבאטרוצביל דוקא מיבעיא ל
 דמכתשה אי הוי צטל לגמרי כמו כותל וחשיב נמי מחובר לענין ה
 אלא דוקא לענין מכר משום עין יפה אע"ג דלא מהני עין יפה לענין
 ותיירו לענין הכשר וזעים לא חשיב האצטרוצביל מחובר לפי ששעו
 דף מחובר לענין טומאה והוא הדין לענין הכשר וזעים וכ"ש איזטר
 לקרקע חרי הוא כקרקע לאו דוקא נקט שהוא לישראל דלא ממ

ה בלי זכוכית וכו'. כפ"ק דשבת (דף ט"ו ע"ב) כלי זכוכית מ"ט גזר בהו רבנן טומאה וכו' עד הולכי נראה מוכר ככר ופירש"י וכו'.

וכתב הראב"ד אין זה העשע על דרך ההלכה וכו'. פשטא דגמרא כהר"א ד' ולדעת רבינו י"ל שהוא סיבה שבהקשר אל מעשה לא ליעמו מגבן כלל זה הוא שיטתו.

מאירין כלי חרס וכו' שני רב אשי הולכי ומוכו נראה ככר הו נמי טומאה בין לשמטמאם מבין בין מאירין דכיון דלא דמו לכלי חרס שאין מוכר נראה ככרין וכלי זכוכית מוכר נראה ככרין אין לדמותן לגמרי לכלי חרס ושלל כפירש"י:

ו בלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה וכו'. מנחות פרק רבי ישמעאל עלה ס"ט ע"ב ושבת ר"פ במה אשה (דף נ"ח.) ובכמה דוכמי ופירוש כלי גללים כלים העשויים מגללי בהמה ופירוש כלי אדמה כל חרס עד שלא הוסק ככנס:

ז פיל שבלע הוצין וכו'. מנחות פרק רבי ישמעאל (דף ס"ט.) צעיל דלא

אפישיטא. ומ"ש אלכ כפיפה שנטמאת וכו'. שם:

ח פשוטי בלי חרס וכו'. פ"ב דכלים. ומ"ש ולא טומאת מדרס. בפרק ר"ע עלה פ"ד ופרק אלן מומין (דף ל"ח.) ומ"ש ולא מדרס:

ט בלי מתכות אחד פשוטיו וכו'. רפ"א דכלים ופ"ק דחולין (דף כ"ה.) ופרק קמא דשבת (דף ט"ו.). ומה שלמדה רבינו מדרס:

כלל דבר. כספרא. ומ"ש אפילו תיבה וכו' שהם מקבלים מ' סאה וכו'. מוספתא רפ"א דכלים

וטומאת משום דכלי מתכות לא חיבתא לשק: י בלי עץ וכלי עור וכלי עצם וכו'. רפ"ב

ורפ"ט דכלים כלי עץ וכל עור וכלי עץ עץ וכלי עץ עץ וכלי עץ עץ

על פשוטיו טהורים ומקבלים טומאים. ומ"ש שפשוטיו מקבלים טומאה מדרס. בפרק המוכר

אם הביט (דף ס"ו.) שאני פשוטי כלי עץ טומאה

ומדרבנן וכדעת המוספות שסוצרים דקושטא דמילתא הכי הוא ומכ"מ יש כלי עץ שאין מקבלים טומאה אפילו מדרבנן כמבואר בפ"ד וכן רמז וכתב כגון הלוחות והכסא. ומ"ש מפי השמועה למדו וכו' וכן מ"ש כד"ס שטומאת פשוטיו מדרס וכו' אלכ מדרס הוא וחביריו מתממאין מן המורה וכו'. פרק על אלו מומין (דף ל"ח.) והא דומיא דשק צעין וכו' בהק' דחור למדרסות ופרק רבי עקיבא (דף פ"ד)

אמרינן דכיון דכמיז וכל המשכב דרשין כל שיש במינו טהרה במקוה מטמא מדרס. ומ"ש רבינו שכלי עור פשוטיו מקבלים טומאה מדרבנן הוא מפני שהזכר כפי"ו דכלים פשוטי כלי עץ שמקבלים טומאה וכתב שם שהם בכלל מה שאמרו בגמרא פשוטי כלי עץ מדרבנן ירלה כלי עץ ושרא המנויים עמו שאינם מקבלים טומאה מדאורייתא. ומ"ש וכן כלי זכוכית וכו'. בתוספתא כל מדרס כלי זכוכית טהורים ורבינו שמשון גורס טמאים והא גרסת רבינו:

יא בל שהוא ארוג וכו'. בפרק במה אשה (דף ס"ד.) אלו נגד לכו ארוג הוא

וכו' ור"פ המכלת (דף ל"ט ע"ב) ובפ"ב דשבת (דף כ' ע"ב) מדברי רמא דבי רבי ישמעאל שירים

וכלן וכו' מלו נגד. ומ"ש והלכדים וכו'. כספרא פ"ח ובתוספתא דכלים פ"ה דב"ב:

יב השק הוא חושי שיער וכו' אבל החבלים והמשיחות וכו'. בפרק

במה אשה עלה ס"ד ובת"כ: יג בל חבלים העשויים וכו'. כפ"א דכלים

קרי למפן כלי עץ ובפ"א קרי כלי עץ לקלים של עץ ושל תמרה וכוורת הקש וכוורת

הקנים וקנויות וקלמות וסע עשויים מערבה דקה וסמין וסע קופות:

אחד בלי חרס וכו'. כפ"ב דכלים. ומ"ש כל כלי העשוי מהעפר וכו' כי"כ רבינו

שם. ומ"ש והמור והכריים וכו'. פשוט הוא: העושה

פיל הן ספק אם הם ככלי גללים או כלי עץ כשהיו. אבל כפיפה שנטמאת ובלעה פיל

טומאה מן הטומאות ולא טומאת מדרס לא מן התורה ולא מדברי סופרים שנאמר אשר יפול מהם אל תוכו יטמא כל שיש לו

תוך בכלי חרס מקבל טומאה ושאין לו תוך טהור: ט כל מתכות אחד פשוטיו כגון הסכינים והמספרים או מקבליו כגון

היורות והקומקומים הכל מקבלין טומאה שנאמר כל דבר אשר יבא בשם בן מקבל בין פשוט. אפילו תיבה או מגדל וכיוצא

בהן של מתכת שהן מקבלין ארבעים סאה בלח או יתר מקבלין טומאה שנאמר כל דבר אשר יבא בשם: י כלי עץ וכלי

עור וכלי עצם מקבליו כגון העריבה והחמט וכיוצא בהן מקבלין טומאה מדברי תורה. אבל פשוטיו כגון הלוחות והכסא

והעור שאוכלין עליו וכיוצא בהן אינן מקבלין טומאה אלא מדברי סופרים שנאמר מכל כלי עץ מפי השמועה למדו מה

שק שיש לו בית קבול אף כל שיש לו בית קבול וכלי עצם ככלי עץ לכל דבר. בד"א שטומאת פשוטיו מדברי סופרים בשאר

טומאות חוץ מטומאת מדרס אבל במדרס הזב וחביריו מתממאין מן התורה שנאמר כל המשכב אשר ישכב כל העשוי

למשכב או למרכב כמו שביארנו. וכן כלי זכוכית העשוי למשכב מתממא במדרס מדבריהן: יא כל שהוא ארוג בין מצמר

ופשתים בין מקנבוס או ממישי או משאר דברים הגדלים ביבשה הוא הנקרא בגד לענין טומאה והלכדים כבגדים לכל דבר:

יב השק הוא חושי שיער הגדלין כשלשלת או הארוגין כבגדים אחד העשוי מן העזים או מצמר גמלים או מזב הסוס והפרה

וכיוצא בהן ואחד האריג מהן כמו המרצופין או הגדל כמו חבק של חמור וכיוצא בו. אבל הטבלים והמשיחות השזורין בין מן

השיער בין מצמר ופשתים אינן מקבלין טומאה בפני עצמן: יג כל הכלים העשויין מן הגומא ומן הערבה ומן הקנים ומכפות

תמרים ומן העלים והשריגין וקליפי אילנות ומן החלף כגון הכפפות והמסרקלין והמחלצות והמפצות הכל בכלל כלי העץ השכל

גדל מן הארץ כעץ. אחד כלי חרס ואחד כלי נתר לכל דבר. כל כלי העשוי מהעפר מן העפרות ואחר כך שורפין אותן בבבשן הרי זה

כלי חרס. והתנור והכיריים והכופה וכיוצא בהן משאר הבניינות שאופין בהן או מבשלין בהן הכל מקבלין טומאה דין תורה

וטומאתן וטומאת כלי חרס שוה:

העושה

משנה למלך

ומדרבנן אלו מילי בגמרא פחול. וראיתי לרבינו בפ"א מהלכות טומאת מת שהביא עמדות העוף בכלל

הכלים המלטים ודבריו הם לקוים מההוספתא ולא ידעתי אמאי לא תני נמי עור העוף:

ח שלא גזרו עליהם אלא לתלות. המוספות בפ"ק דשבת (דף ט"ו.) ד"ה אלו כתבו דרוקא בטומאת

בגן אמרינן דאין שורפין אלכ שאר טומאות המתמאין מתורת כלי חרס שורפין מרומה וקדשים

ועין במ"ש דף ט"ו. ד"ה נבדל:

י בלי עץ וכלי עור בו. רש"י בפרק המולאין יין (דף פ"א.) כתב דפשוטי כלי עץ טמאים דומיא

דכלי מתכות וכבר דמו המוספות שם את דבריו דבהדיא מן ריש פ"ב ופ"ט דפשוטי כלי עץ

טהורין וכ"כ הרשב"א במדיושו ספ"א דחולין כתבו המוספות בפרק במה אשה (דף ס"ג.) ד"ה מנין דהא

דאמרינן פשוטי כלי עור טהורין דוקא בעור שהוא קשה אלכ אם הם רחיים לקבל בהם שום דבר טמאים.

ועין במ"ש רבינו לעיל פ"ג מהלכות טומאת צרעת דכלי העור בין פשוטיו בין מקבליו מתממאין

בנגעים ומשמע דמדון מורה קאמר וכו':

יג אחד בלי חרס ואחד כלי נתר בו. מן ריש פ"ב דכלים כלי חרס וכל נתר מתממאין ומטמאים

הגדל ביבשה וטרפן זה בזה מהו מי אזלין בתר רובא דמיה דהיה דתנן בפ"א דנגעים מ"ב או דילמא

שאני למר גמלים ולמר חרסין שאני נראה ומתערב יפה ומש"ה בטל כרוב אלכ הכא דאף בתר טריפה

יכר למר הגדל בלחן אלו בטל והיו דלא תנן כי האי גוונא במסכת כלים:

ד יראה לי שהכלים העשויים מעור העוף אין מקבלין טומאה כמו עצמותיו ע"ב. ולי נראה

שם להביא ראיה לדין זה מהיה דתנן בפ"א דכלים מ"ד יש בהם שנכרל ציום הראשון

טומאה בו ובחמישי אין בהם טומאה תוך מבנה העונה וכו' ומדלא קאמר ועור העוף שמעת מינה דעור

העוף אין מקבל טומאה לילה שום טומאה בהם שבהם בחמישי אלכ כף העושים וצילת הנעמים שטומאתם

מדרבנן וכמ"ר רבינו. ועי' שמדברי הר"ש שם נראה דמקרא דעושים נתמעט עמדות הדג והעוף והמקישא

דנגד נתמעט עור הדג והעוף. ויש לקדק דברפ"י דכלים מן אלו כלים מליים בגמרא פחול בו' עמדות

הדג ועורו ואמאי לא תני עמדות העוף ועורו. וי"ל דהא ושייר דהא שיר נמי גמלי כלי מתכות. א"ר

משום דבעוף לאו מילתא ספקתא היא דהא אילכ כף העונה וצילת הנעמים ומש"ה שטומאתם מדרבנן

כבר כתבתי במקום אחר (פ"א) מתאלט לעיל פ"ב מהלכות טומאת מת דין ב' יע"ש) דאפי' דבר הטמא

אף על גב דליכא איסור בטלטולו. ומה שכתב אולי לא כמו שהוא סובר וכו' אין השגה בחולו והראיה שהיה אינה מכרחה. ומה שכתב על כל כלי עץ שהוא עשוי לטלטל מלא וריקן אפילו מחזיק מאה סאה מטעם:

ג. השירה והתיבה והמגדל של זכוכית וכו'. ושאר כלי זכוכית א"ל אמת כן כתב הראב"ד ושאר כלי זכוכית א"ל אמת כן מלא נמוק וכו'.

ד. כל כלי שיש בשיבורו אמה על אמה וכו'. מוספתא דכלים פ"ה דכ"מ: ובשמורדין הכלי מורדין אותו מבחוץ וכו'. רש פ"ה דכלים וכו': ה. היה בתוך הכלי תיבה קטנה וכו'. עס: כתב הראב"ד היה בתוך הכלי תיבה קטנה א"ל מעולם לא שמענו מוכני פירושו מידה וכו'. וליישב דעת רבינו י"ל דלא שמענו אינה ראיה:

סופרים. וכל כלי עץ העשוי להתלטל מלא וריקן כשק אפילו היה מחזיק מאה סאה ואע"פ שיש לו שוליים הואיל ואינו עשוי לנחת הרי זה מקבל טומאה דין תורה כשאר כלי קיבול. וכל כלי עץ שהוא סתם אם היו לו שוליים לישב עליהם על הקרקע כדי שלא יהא נוח להתגלגל והיה מחזיק ארבעים סאה בלח שהן כוריים ביבש אינו מקבל טומאה כלל לא מן התורה ולא מדברי סופרים מפני שחזקתו שעשוי לנחת. ודברים אלו דברי קבלה הן. מפי השמועה

למדו מה שק שהוא מתלטל מלא וריקן אף כלי עץ לא יטמא אא"כ היה מוטלטל מלא וריקן להוציא כלי עץ העשוי לנחת: ב. הכלים שחזקתן שהן עשויין לנחת כגון שירה תיבה ומגדל וכוורת הקש וכוורת הקנים ובור ספינה גדולה וכיוצא באלו. אם הן מחזיקין ארבעים סאה אין מקבלין טומאה. ואלו הן הכלים של עץ שהן עשויין להתלטל במלואן. דרדור שמניחין אותו על העגלה וקוסטות המלכים ועריבת העבדן ובור ספינה קטנה שאינה יכולה להלך באמצע הים הגדול והארון. כל אחד מחמשת כלי עץ אלו אע"פ שהן מקבלין יותר מארבעים סאה הרי אלו מקבלין טומאה שלא נעשו מתחלתן אלא להתלטל מלאין. ושאר כל כלי עץ אם היו מקבלין ארבעים סאה ויש להם שוליים חזקתן שאינן עשויין להתלטל במלואן ולפיכך אין מקבלין טומאה. וכן כלי עצם וכלי העור המקבלין ארבעים סאה בלח אין מקבלין טומאה אלא א"כ נעשו מתחלתן כשהן מלאין: ג. השירה

השגת הראב"ד

*"ושאר כלי זכוכית. א"ל אמת כן מלא בחוספתא ולא ידעתי טעמה ואולי מפני שחזקתן ענה והן עשויים לנחת אבל שאר כלים מלאכתן דקם ועשויין להטלטל במלואן:

בו אמה על אמה ברום שלש אף ע"פ שאין תוכו אלא פחות

השגת הראב"ד

*"היה בתוך הכלי תיבה קטנה. א"ל מעולם לא שמענו מוכני פירוש מידה אלא גלגל גלגל ואופן שהוא מתגלגל עליו כמו ששינוי אף הוא עשה מוכני לידור כדי שלא יהיו מניחו נפסלן בליה וכו' שזה הגלגל אינו אלא למעלה או על שפתו שמעלין הכוונה לשדה באותו גלגל לפי שיש טורח גדול במלואו או בהקירן ומשמשם כן דרך הגלגל ואילו היה הגלגל להמגלגל עליו שתי קושיית דבר האחת שהרי אינם עשויים להטלטל כלל ומה צורך למוכני ואם כן נעשויים הם להטלטל ועוד מה בין מוכני לעובי הרגלים שאין נמדדן עמה ואף על פי שהרגלים אינם נשמטים אלא ודאי כמו שפירשתי וממד עמה מפני שכל תשמישה על ידי המוכני:

עמו ואם היו מבחוץ אינן נמדדות עמו: ז. כלי עץ שאינו מקבל ארבעים סאה כדרכו אלא אם כן הטהו על צדו או סמכו בדבר אחר הואיל ומקבל ארבעים סאה מכל מקום טהור: ח. השירה והתיבה שנישלה אחת מרגליהן אע"פ שלא ניקבו אלא הרי הן מקבלין הרי אלו טהורין ועדיין יש להם שוליים וחזקתן שהן לנחת כשהיו:

[הערה: השגת הראב"ד]

פרק רביעי

א. שלש מדות בכלי עץ שאינן עשויין לקבלה. כל כלי עץ העשוי לתשמיש אדם בלבד כגון הסולם טהור ואינו מקבל טומאה כלל ולא רבוהו חכמים לטומאה. וכל כלי עץ העשוי לתשמיש הכלים והאדם כגון השלחן והטבלא והמטה וכיוצא בהן מקבלין טומאה. ומניין שהן לתשמיש אדם ותשמיש משמשי שהרי מניח הקערות על השלחן והכוסות על הטבלא והמצעות על המטה. וכל כלי עץ העשוי לתשמיש הכלים בלבד שהרי הוא משמש משמשי אדם אם לא היה משמש את הכלים אלא בשעת מלאכה בלבד הרי זה טהור מכלום כגון מנורה של עץ שמשמשת הנר בשעת הדלקה. *וכן והוא כלי שמניחין תחת הכלים בשעת מלאכה והדפוסין כולן. ואם היה משמש את הכלים בשעת מלאכה ושלל בשעת מלאכה ה"ז מקבל טומאה כגון כסוי הקפצה וכיוצא בו ותיק הסיף והסכין והרומח והמספריים והתער והמכחול והמכתב ובית הכוחל ותיק טבלא וסקרוטיא ובית החוצצים ובית הפגזות ותיק חלילים כל אלו וכיוצא בהן אע"פ שאינן אלא משמשי כלים מקבלין טומאה שהרי הכלי צריך להן בשעת מלאכה ושלל

*[וכן כתוב בתוס': *]הוא נחמס השני במשנה ובתוס':

משנה למלך

פ"ד א. כגון הסולם טהור וכו'. כתב הרמב"ן במשנה סי' רט"ו דהיינו דוקא כשאין להם בית קיבול אלא ששליכותו קבועת ע"י ירכותיו אבל כשירכותיו נקובים לקבל ראשי השליכות הוא מקבל טומאה דבית קיבול העשוי למלאכה שמה קיבול. ועיין לעיל פ"ב דין ג'. ומ"ש רבינו וכל כלי עץ העשוי לתשמיש בו. מדברי רבינו נראה דפשוטי כלי עץ המשמשים אדם וכלים אינם עומדים אלא במדרגתן. ואע"פ דכ"כ מביא מרביא דמכל כלי עץ שולחן וטבלא ודולבקי כ"ל דאסמכתא בעלמא היא וכ"כ ה'תוס' בפרק כל מעשרין (דף ל"ה) ד"ה בפשוטי ועיין בתוס' פרק שמי הלכות (דף י"ז) ד"ה ולדברי וצפרק קמא דסוכה (דף ה') ד"ה מסגרתו וצפרק המוכר את הציט (דף ס"א) ד"ה

והר"ש אבל דעת רבינו הוא דהיינו דאף אם אינו עשוי לנחת ויש בו בית קיבול אם נחמסה מתחת אינו מקבל טומאה לפי שהנפיו כבטל הכלי והנפיו אינו מקבל טומאה וכן הוא מבוחר לקמן בפרק שאמר זה דין ד' יע"ש. ויש להסתפק בכלי עץ העשוי לנחת ומיוחד למדרס אי מיטמא בשאר הטומאות מהכלל דכל המטמא מדרס מתטמא בשאר הטומאות כמ"ש לקמן ר"פ כ"ג או דילמא לא נאמר כלל זה אלא לגבי פשוטי כלי עץ ועיין בתוס' פ"ד דכלים משנה ד' ועיין במ"ש ה'תוס' פ"ט דשבת (דף פ"א) ד"ה נלמדה משק ודוק:

ג. ושאר כלי זכוכית בו. בחוספתא הביאה הר"ש בפרק ל' דכלים יע"ש:

טהרה. הלכות כלים פ"ד

ובתב הראב"ד והקל"ב שבונים עליו תיק לספר א"ל לא ידעתי מהו זה וכו'. ואני אומר שבינו כח שזה אנגלין של ספר השני שם במשנה. ומ"ש אצל מנו אומן במ"כ כבר כתבתי שרינו מפרש שקולב הוא דפוס בלשון ערב ולכן כלל כל הדפוסים בלשון קל"ב ובמשנה קראו של מיק אנגלין של ספר ולדפוס של מלגפת אומן של גודלי מלגפות ולדפוס המפילין תפוס של תפלה:

בתב הראב"ד מפני שהם משמשי הכלים א"ל יש מאלו הרבה מפני שהכלים עומים משמשים עם הקרקע וכו'. ורינו קויר שאין לזכר לזה מאחר שהם משמשי הכלים נשעם המלאכה בלד:

ב מלבן המטה וכו'. תוספתא פרק ט"ו דללים רבינו צפירוס המטה פרק י"ח דללים פירש כל חלקי המטה ודבר ידוע כי כל דבר עגול וצולט נקרא פיקא ואפשר שזה המלבן מורכב צפיקות ויש לו רגלים מתרבים צמטה ועל ידיהם מתחבר עמה ורינו הוא כדבר מאיבירה אצל אס הוא מונח על אותם שנקראו לשונות אע"פ שמסורג בתכלים אין זה חיבור כי אינו נקרא חיבור רק כשיש לו רגלים ומורכב בהם עם המטה ותלויה זו היא סופא דמיתמין (דף ק"ט) דקמתי מלבן שנתנו על לשונות רבי מאיר ורבי יהודה מטמאים ר' יוסי ור' שמעון מטהרים וסופא דתוספתא הכי איתא במסורג בתכלים ואין לו רגלים ר' מאיר ור' יהודה מטמאים ר' יוסי ור' שמעון מטהרים שאין עושין מלאכה בגופו והאי סופא דתוספתא היא סופא דמיתמין ותווייהו חדא פלוגתא היא דמלבן שנתנו על לשונות דמיתמין היינו מסורג בתכלים דתוספתא והכוונה דליכא דללים הוא מלוכב צפיקות ויש לו רגלים אפילו שמסורג בתכלים והיינו נתון שנתון על הלשונות אינו חיבור ודמי למלבני בני לוי שהם טהורים עמה אינם חלק מהמטה אלא בפני עצמם הם חסרים מלכא דמיתמין רבינו כי כשהוא על הלשונות להיותו גבוה מהמטה יש מקום וטעם יותר לטהר מברישא שאינו על הלשונות כי אם למטה צפיקות ומחזור על ידי הכלים יהיו בפני

נתנו על שתי לשונות וכו'. משנה פרק י"ח דללים כרבי יוסי ור"ש לגבי ר"מ ור"י:

בתב הראב"ד מפני שהוא משמשי הכלים א"ל לשנא דתוספתא וכו'. ולרינו יש לומר שמאחר שמלא טעם נכון לא הולך לטעם התוספתא ועי"ל שרינו מפרש התוספתא דליו עושה מלאכה בגופו היינו שאינו עושה מלאכה תמיד אף על שנתנו מלאכה: **ג מכבש** של אושכב וכו'. תוספתא ספ"ט דכלים והוא פ"א דצ"ז:

בתב הראב"ד מכבש של שבת פירוש אושכב א"ל זו היתה מלאכה מאתה בתוספתא דללים המטה וכו':

ד חפוי המטה טהורים וכן כל החפויין פירוש וכו'. משנה בספ"ט דללים ובת"כ פרשת שמני מייית לה מדכתיז אשר יעשה מלאכה בהם פרט לחפויי הכלים:

ובן בלי עץ או עצם וכו'. בסוף חגיגה (דף כ"ו ע"ג) ופרק שני הלכה (דף כ"ו ע"ג):

ובתב הראב"ד א"ל לא ידעתי מהו ולא מצאתי לזה שורש ואדרבא ראוי להיות בהיפך בו' ורינו צפ"א ממסקת כלים אהא דמתן קלוקטורא טמאה ומלופה טהורה כח אס היה זאת קלוקטורא מאחד מאלו המטכות הנה היא תקבל טומאה מפני שהיא יש לה שם צפ"ע ואם היתה מעץ והוא מלופה מברזל וכו' ויש לחמוה עליו דממקום שזה היה חיפכא דהא בסקף חגיגה אהא דמתן כל המטות מפני שהם כקרקע דברי ר"א ומכ"א מפני שהם מלופין איתא בגמרא (דף כ"ו ע"ג):

ד"ה ושאינו וכתבתי הרשב"א שם דלמטה שם דליכא מאן דס"ל דשפטי כל עין המשמשים אדם וכלים דמקבלים טומאה מן המורה ועין בשבטת הרמב"ן סי' רמ"ו (א"ה) ועין לעיל סי' פ"ב מהלכות אלו דין (א). ומה שכתב וזית הנגר והמנעול כי עין במה שכתב הראב"ד לעיל פ"ד ד' וימ"ש מן שם:

ושלא בשעת מלאכה. אבל כיוסו קמטרא וכיוסו תיבה וכיוסו מני והמכבש של חרש והכסא שתחת התיבה והקמתין שלה *והקל"ב שבונים עליו

תיק הספר ובית הנגר והמנעול והמוזהה ותיק נבלים והכינורות והקל"ב של גודלי מצנפת ודפוס של תפילין וסוס של עץ של זמר שמשחקין בו ורביעית המקוננת וגונות העני וסמוכות המטה ונקליטי המטה וחמור שתחת המטה כל אלו וכיוצא בהן טהורין *מפני שהן משמשי הכלים בשעת מלאכה בלבד: ב מלבן המטה

אם היה מלוכב בפיקות ויש לו רגלים שמחברן עם המטה הרי זה מתממא עם המטה שהרי נותנין אותו בפני המטה והרי הוא כאחד מאביריה. נתנו על שתי לשונות והרי הוא גבוה על המטה אע"פ שמסורג בתכלים הואיל ואין לו רגלים טהור *מפני שהוא

משמשי הכלים בשעת מלאכה בלבד כמלבני בני לוי שתולין בהם כנורותיהן וכלי השיר שהן טהורין: **ג מכבש** של שבת שמתה עליו את העור טהור מפני שמניח עליו את האבן במקום החקוק שיש בו ומשמש עליו ונמצא עשוי לשמש את הכלים בשעת מלאכה ואינו מתממא משום קיבול שהרי החקק שבו עשוי להתמלאות באבן: ד חפוי

המטה טהורין וכן כל החפויין בין שהיו של עץ או של עצם או של עור או של מתכת טהורין שנא' אשר יעשה מלאכה בהן פרט לחפויי הכלים. *וכן בלי עץ או עצם שיש בהן בית קיבול שציעם במתכת טהורים ואין מקבלין טומאה מאחר שציעם ביטול והצפוי עצמו טהור כמו שביארנו: ה העושה כלי מקצתו מן העץ ומקצתו מן המתכת אם היה

היה העץ משמש במתכת מקבל טומאה ואם היתה המתכת משמשת את העץ הכל טהור כיצד מפתח של עץ ושיניו במתכת אפילו שן אחד ה"ו מקבל טומאה היתה היא במתכת ושיניים שלו מעץ הכל טהור: ו טבעת של מתכת וחוחמה של אלמוג טמאה. היתה של אלמוג וחוחמו של מתכת ה"ו אינה מקבלת טומאה: ז השן של מתכת או החותם מקבל טומאה בפני עצמו אם לא היה מחובר לעץ וכן המעבד והמורה והמנוב והמסרק של ראש

השגת הראב"ד *וכן בלי עץ או עצם בו. א"ל לא ידעתי מהו ולא מצאתי לזה שורש ואדרבא ראוי להיות בהיפך אס לא היה לכלי בית קיבול וצפיהו במתכת מקבל טומאה ע"י צפויין וכן מלני במקל מקומות שהכלי בטל לגבי צפוי:

השגת הראב"ד *וכן בלי עץ או עצם בו. א"ל לא ידעתי מהו ולא מצאתי לזה שורש ואדרבא ראוי להיות בהיפך אס לא היה לכלי בית קיבול וצפיהו במתכת מקבל טומאה ע"י צפויין וכן מלני במקל מקומות שהכלי בטל לגבי צפוי:

ז ומ"ש וכן המעבד והמורה וכו'. שם וכתב רבינו דג' כלים אלו הם כלי הגרין והם כדמיון ק"ה האדם יצורו צו החטים והשעורים ויתחלפו שמונים כפי התחלפות. תמונתם כי מהם רוב השנים יצורו צו החטים בסוף העין וממנו מעט השנים אין לו

משנה למלך ג שהרי החקק שבו בו' עין לעיל פרק ד' ב' ג': ד וכן בלי עץ או עצם בו. אס לא היה לכלי בית קיבול וצפיהו במתכת מקבל טומאה ע"י צפויין וכן מלני במקל מקומות שהכלי בטל לגבי צפוי. ועין לעיל פ"א מה' ממלתי משכ ומנוש

לי מוצת הזהב דכתיב המורה והמוצות איתקש מוצות זה לזה מפני שהם מוצים אדרבא כיון דמלופים ניהו ממוזא איתא וחכמים מטמאים מפני שהם מלופין ואצ"ל רבנן לר"א קאמרי מאי דעתך משום דמלופין בטיל צפויין גביהו ופירש"י אדרבא משום דמלופין ניהו נקטא וכו' עד ובלאו האי קרא נמי לא מקבלי טומאה הרי ביהדי דמשום דמלופין ניהו מטמא אף ע"פ שלא היו ראויים לטומאה מעלמין והיך רבינו כותב בהיפך ולא עוד אלא שמציא ראה מסוף חגיגה האמור שם היפך דברי ר"ע והוא קלוקטורא מלופה טהורה כבר פירשה ר"ש דה"ק אס נעשה קלוקטורא מברזל טהור וצפוייה ממתכת טמא כמו שמהייסם כלי

השגת הראב"ד *והקל"ב שבונים עליו תיק הספר. א"ל לא ידעתי מהו זה ואינו במשנה נמנה עם כל אלה אצל מנו אומן במ"כ עם הקולס והחוחה והוא כעין סוס הכפתי עושין למשאות והקל"ב בלשון המשנה והאומן: *מפני שהם משמשי הכלים. א"ל יש מאלו הרבה שטמאין מפני שהכלים עומין משמשים עם הקרקע לפיכך החקוק שלהם ויסייהם טהורין אלא שר"ה המנה לחבר הטורין:

השגת הראב"ד *מפני שהוא משמשי הכלים. א"ל לשנא דתוספתא מפני שאינו עושה מלאכה בגופו כלומר סומך את הנגדים שלא יפלו לארץ: *מכבש של שבת פ"א אושכב. א"ל זו הממרה מלאכה בכות"ל לטהר וגם מלאכה בתוספתא כלים צענין אחר מכבש שם שכן במונן שהוא קצוב חיבור אחד ולומאה ולאחר טעול וזיתו אינו חיבור לא לטומאה ולא לטהרה ואפשר שהיה במכבש של אשכנסי שם עניינים:

השגת הראב"ד *וכן בלי עץ או עצם בו. א"ל לא ידעתי מהו ולא מצאתי לזה שורש ואדרבא ראוי להיות בהיפך אס לא היה לכלי בית קיבול וצפיהו במתכת מקבל טומאה ע"י צפויין וכן מלני במקל מקומות שהכלי בטל לגבי צפוי:

השגת הראב"ד *וכן בלי עץ או עצם בו. א"ל לא ידעתי מהו ולא מצאתי לזה שורש ואדרבא ראוי להיות בהיפך אס לא היה לכלי בית קיבול וצפיהו במתכת מקבל טומאה ע"י צפויין וכן מלני במקל מקומות שהכלי בטל לגבי צפוי:

ז ומ"ש וכן המעבד והמורה וכו'. שם וכתב רבינו דג' כלים אלו הם כלי הגרין והם כדמיון ק"ה האדם יצורו צו החטים והשעורים ויתחלפו שמונים כפי התחלפות. תמונתם כי מהם רוב השנים יצורו צו החטים בסוף העין וממנו מעט השנים אין לו

משנה למלך ג שהרי החקק שבו בו' עין לעיל פרק ד' ב' ג': ד וכן בלי עץ או עצם בו. אס לא היה לכלי בית קיבול וצפיהו במתכת מקבל טומאה ע"י צפויין וכן מלני במקל מקומות שהכלי בטל לגבי צפוי. ועין לעיל פ"א מה' ממלתי משכ ומנוש

טהרה. הלכות כלים פ"ב פ"ג

ג בית קיבול העשוי למלאות וכו'. שם מפני מה תחמית הנורפים טמאה ושל נפחים טהורה. ומ"ש מפני שהם מגביהים את הברזל וכו'. מוספתא שם: וכתב הראב"ד א"א לשון המשנה תחתית הצורפין טמאה וכו'. ואם כוונתו לומר ששינה לשון המשנה זה שינוי לטובה הוא כי ביאר דבריה: כתב עוד הראב"ד ואם היתה של צורפים א"א מוספתא מפני מה תחמית של נורפים וכו'. משג על רבינו למה השמיט סוף לשון המוספתא ור"ל דממילא משמע דיל בתר טעמא:

ד הבק החקוק וכו'. במוספתא דכלים ז"מ פ"ח חמור שחמח המלצן והספסלים שחמח הרגלים טהורים כפותין שחמח הרגלים אע"פ שחקוקים ומקבלים טהורים ואין בהם משום קיבול:

ה שפופרת הקש וכו'. משנה סוף פרק י"ז דכלים וכו"ע מחזירו. ומ"ש אפילו אינה יכולה לקבל אלא טיפה אחת. פשוט הוא דשפופרת הקש הכי היא:

ו שפופרת (הקנה) שחתכה וכו'. מוספתא פ"ד דכלים אלא שיש בה חסרון וגם היא כמונה צנינוס: וכתב הראב"ד קשיא לי מה ששינוי בכלים פ"ו וכו' והר"י קורקוס ו"ל מירד דמים המזוזה דמן המה מירד שאינה ראויה לקיבול שום דבר כ"א לשם צו מזוזה:

ז כלי שאורגים אותו וכו'. משנה ס"פ כ"ז דכלים נקילין שיש בה בית קיבול כסות טמאה העשויה ככורת טהורה: **ח** סנדל של בהמה וכו'. שם פ"ד וחיאת בפרק כמה אשה (דף נ"ט):

ה הצורך מרגלית וכו'. שם פכ"ו. ומ"ש אכל לרור המעות. שם ובח"ק ואחא ב"ס ד' מיתות (דף ס"ח). וכתב רבינו בפירוש המשנה אולם כאשר כים מעות בעור זה הנה מקומו (ואע"פ) בית קיבול אין עליו תמונה כים מטעם פירוד המעות: **וכתב הראב"ד** א"א מוספתא צורך מרגלית בזמן שחובו טמא וכו'. ו"ל שפי' המוספתא כשנוטל ממנו המרגלית אם ניכר

המחבר

שם לו סוף טמא ואם אינו ניכר לו סוף אלא הוא פשוט טהור. ומ"ש נראה מן הענין הטעם וכו' וזו טעם לדברי המשנה שטימאה ברור המרגלית וטהרה ברור המעות:

פ"ג א כל כלי עץ וכו'. בסוף חגיגה (דף כ"ו ע"ב) גבי שלחן ומסוק ו"ל דכל עץ העשוי לנחת הוא וכל כלי עץ העשוי לנחת לא מיתמא מ"ט דומיא דשק בענין מה שק מיתלטל מלא וריקן אף כל שק מיתלטל מלא וריקן ופירש"י כלי עץ העשוי לנחת במקום אחד. דומיא דשק בענין לענין טומאה והקוס כל עץ לשק דכתיב כל אשר יפול עליו מהם במוטם יטמא מכל כלי עץ או בגד או עור או שק. מה שק מיתלטל מלא וריקן ילא העשוי לנחת דלית מיתלטל מלא וריקן ילא כלי עץ המחוץ מ' סאה בלח שהם כוריים ציבש אע"פ שמיטלטל ריקן אינו מיתלטל מלא שאם יעלטלו מלא יטמא עכ"ל:

ומה שכתב רבינו וכל כלי עץ שהוא לרחת מלא וריקן וכו' וכל כלי עץ שהוא סתם וכו' עד ולפיכך אינם מקבלים טומאה. משנה פרק ט"ו דכלים השירה והמינה והמגדל וכו' שיש להם שוליים והם מחזיקים מ' סאה בלח שהם כוריים ציבש הרי אלו טהורים ושאר כל הכלים אין מקבלים בין שאינם מקבלים טומאה דברי ר"מ ר' יהודה אומר דרדור עגלה וקסוות המלכים ועריבת העבדנין וצור קפינה קטנה והארון אע"פ שמתקבלים טמאים שאינם עשויים לטעול אלא שמה שמתוך ושאר כל הכלים המקבלים טהורים שאינם מקבלים טמאים:

וכתב הראב"ד דבר זה אינו יודע מאין הוציאו וכו' ואינו מחזור דהתם איסור נמי איכא בטלטולם וכו'. אינו יודע מה איסור יש בטלטולם ועוד דאפילו אם היה איסור בטלטולם מ"מ כי ממעטין משק כל העשוי לנחת משום דאין דרכו לטעול מלא וריקן הוא אע"פ שלא יהא איסור דבר דומא דמחזיק ארבעים סאה בלח דממעטין ליה אף

בית המזוזה הרי אלו טהורין ואולי כשאין להם קיבול קאמר אכל שפופרת יש לה בית קיבול ויכלי קיבול לא חילקו זה המילוק האמור בלוחה משנה וכן כחמצי בפירוש מורה כהניס:

אם קבעה בדרך קבלתה הרי זו מקבלת טומאה שלא בדרך קבלתה טהורה. נתן בדרך קבלתה טהורה. נתן בה המזוזה אם היתה בדרך קבלתה הרי זו מקבלת טומאה שלא בדרך קבלתה טהורה. קבעה בכותל אפילו בדרך קבלתה טהורה: וכל שאורגין אותו מן הנסרים או מן השעם כדי שישטחו עליו הבגדים והמוגמר מלמטה כדי שיתבסמו אם היה עשוי ככורות שאין לו קרקע טהור ואם היה בו בית קבול כסוי ה"ז מקבל טומאה: **ז** סנדל של בהמה של מתכת טמא ושל שעם טהור שאין זה חשוב מכלי הקבלה: **ח** הצורך מרגלית בעור והוציאה

השגת הראב"ד

*שאין עליו צורת כלי. א"א מוספתא ברור המרגלית בזמן שחובו טמא פשוט טהור מיתמא ומיטהר אפילו י' פעמים ציור נראה מן הענין הטעם מפני שהוא מקפיד על ציור המרגלית שלא תפספס כדי שחמח מומנת להסירה למוטת והרי היא כים אכל אינו מקפיד על ציור המעות לפיכך אינו כים אפילו בזמן שהמעות בחביו:

פרק שלישי

השגת הראב"ד

*כל כלי עץ העשוי לנחת אפי' בו. א"א דבר זה אינו יודע מאין הוציאו אלא משלחן של מקדש וממנוה שהקשו עליהם כלי עץ עשוי לנחת הוא ואע"פ שאין מקבלין ארבעים סאה בלח ואינו מחזור

משנה למלך

יש להקשות כה"ג. והנראה אצלי דהכא לא קדם מחשבה אחרת בצגד זה לתשמיש אחר ומש"ה אם חשב עליו לצורה טהור אכל לעולם דאם חשב עליו בחתלה להשתמש בו כמו שהוא ואח"כ חשב עליו לצורה דלית עולה מוטמאתו במחשבה ועיין במ"ס רבינו בפכ"ב דין ו' גבי מטעפות ספרים שקשה קצת למה שכתבתי ודוק. עוד כתב הרב בעל"מ דסובר רבינו דהתם לעיבוד קיימי אכל כהם בגד לא לצורה קאי וא"כ התם כיון דמחוסר צורה שהוא מעשה דלאו להווא מעשה קאי על הסתם לא מיקרי ראי אכל הכא דהאי מעשה דעיבוד סתמיה להכי קאי לא מקרי מחוסר מעשה כיון דע"כ עובד לבא דסתמיה להכי קאי ולא מעשה גמור אלא הוי במחשבה דעלמא ולכן דממה הגמרא הך מחוסר מעשה דהכא למחשבה דיש בו צורה דכי היכי דהתם בציטול יורד לטומאה הכא נמי יורד לטומאה דמעשה כי האי הוי כמו מחשבה והולך רבינו לומר כן כדי לתרץ קושיית המוספות כו' יע"ש והנה כפי דברי הרב ס"ל לרבינו דאין עור מקבל טומאה עד שימעבד וא"כ הדרא קושין לדוכאט שלא ביאר רבינו דין זה בלבוש כלים. ומ"ס רבינו שחוקי חש"ו יש להם מעשה כו' עיין לקמן פ"ח דין י"א ופכ"ה דין י"א ופרק י"ד מהלכות טומאת אובלין דין ב' ופכ"ה מה' פס"ה: **ג** בית קיבול העשוי וכו'. הראב"ן סי' רט"ו בפ"ה מה' סוכה דין ה' ופכ"ד מה' אלו דין ג' ועיין במ"ס רש"י סנהדרין (דף ס"ח). אהיה דהכור והלמוס וכו"ש והמוספות פ"ק דסוכה (דף י"ב): ד"ה מהו דחמא ועיין בפ"ה הראב"ן בפ"ו דכלים משנה ב' יע"ש:

פ"ג א כל כלי עץ העשוי לנחת וכו'. מדברי רש"י והמוספות בסוף חגיגה ובפרק שמי הלחם (דף י"ז) נראה דכלי עץ העשוי לנחת ומזוזה מתכת מקבל טומאה וכן הוא דעת הראב"ד והר"ש

אוצר החכמה

1234567

ב. יוכן דבר שמקבל טמאה, כגון ^ה (ה) * שפודין (ו) וארוכות המטה (ז) וכל הכלים, אין מספכין בהם, וואפלו אם נשברו (ח) שלא נשאר בהם שעור קבלת טמאה: **ג.** ^ה (סככה) ^ה (ט) בחצים שאין להם בית קבול (י) כשרה, ושיש בהם בית קבול פסולה: **ד.** ^ה (סככה בפשתן, (יא) כשלא נדק ולא נפץ כשרה, דעץ בעלמא הוא, אבל אם נדק ונפץ ^ה (יב) פסולה: **ה.** ^ה (בחבלים (יג) של פשתן * פסולה, של גמי ושל סיב כשרה: **ו.** ^ה (במחצלת של קנים וקש ושיפה וגמי, בין שהיא חלקה שהיא ראויה לשכיבה, בין שאינה חלקה (יד) שאינה

ד משנה שם טו.
(*) (בשפודים של עץ מירי ודן מיני מתכות כקר נזכר לעיל אף שאינו כלי).
ה מימרא דרב אמי שם. ו מימרא דרב יב. ז מימרא דרבי יוחנן שם וכפודש הרי"ף והרא"ש והרמב"ם בפרק ה. ח הרמב"ם שם מהירושלמי. (* (פרש הרב המגיד מפני שאין צורתן עומדת וכלאו אינם מגדולי ארץ). ט משנה שם יט וכאוקמא דרב פפא כ וכתב קמא ורבי ישמעאל ברי יוסי ורבי דוסא בברייתא, הרי"ף והרמב"ם בפרק ה.

שערי תשובה

(א) בחצים. עין באר היטב. ועין בשבות יעקב חלק א סימן לג לישב סתירת הרמב"ם מכאן להלכות טמאת כלים שפסק שאינו בית קבול, ועין שם מה שתרץ, וכאמת שכתב עמר בזה בתשובת הרשב"א סימן קצה, ושוב ראיתי בכרבי יוסף שהביא הרשב"א וכתב שגם בקרית ספר להמבי"ט עמד על זה וכתב דטפי עלי לישב כמו שכתב בראשון לציון דף נג, עין שם. וכתב האליה רבה בשם לקוטי מהרי"ל שראוה על הספה מנח עץ ובראשו מחשק ברזל וצוה להסירן דשכר כלי הוא ושמא נטמא, עין שם, ומה שכתב ונטמא לאו דוקא דלאו בנטמא תליא, אלא כיון שהיה ראוי לטמאה ונדחה מלהיות מכשך לסכך שוב אין חומר ונראה, כמו שכתב בלבוש. ועין בפרי מגדים בזה:

שם דאין להניח למעלה מן הסכך בארץ וכל שכן בסכך עצמו שום כלי אפלו שכרי כלי, ולפי זה אפלו בצמר גפן וקנבוס שאין מטמאין בנגעים אם נדק ונפץ אין מספכין בהם, כ"ח, ועין מגן אברהם:

אשרי

משנה ברורה

ומגדל על הספה אפלו נשברה [מגן אברהם ושאר אחרונים]. ועין בבכורי יעקב דדעתו נוטה דבשעת הדחק יש להקל לסכך כשנשברה, כיון דאפלו בעוד שהיא שלמה אין טמאתו אלא מדרבנן, אין לגזור בשבורה, וכנ"ל בסעיף קטן ח: **ד (יא)** כשלא נדק ולא נפץ. רוצה לומר, אף דמתחלה "נשרו הגבעולין במים, מפל מקום כיון דעדין לא נדק, בכלל עץ הוא. ומשמע מלשון זה דאם היה נדק אף שלא נפץ פסול, ומוסוף דבריו משמע דנדק ונפץ בעינן אבל נדק לחוד לא, ועין בפרישה ובאור הגר"א ומשמע שצדדים להקל, "ומכל מקום אין להקל אף בנשרו לחוד רק במקום הדחק: **(יב) פסולה.** "מדרבנן, מפני ^ט שאין צורתו עומדת עליו ומחזי אילו אינו מגדולי קרקע, ועוד, ^ט כיון דראוי לתתם לתוך פרים וכסתות ואז יקבלו טמאה, ועל כן גם "בנערת שכרי גבעולין הננער מן הפשתן אין מספכין בו, דגם ממנו ראוי למלא פרים וכסתות. והנה לפי הטעמים האלו, אפלו בצמר גפן וקנבוס שאין מטמאין בנגעים, אם נדק ונפץ אין מספכין בהם. ועוד כתבו טעם, "מפני דכיון דכבר נדק ונפץ, קרוב הוא לטוותו ויקבל טמאה, על כן גזור שלא לסכך בו, ^ט ולפי זה בצמר גפן וקנבוס דאין מקבל טמאה כלל לא שיהא האי גזרה, ויש להתמיר: **ה (יג)** של פשתן. אף ^ט שאין מקבלין טמאה, שאינם כלי, מפל מקום נשתנה ^כ צורתן ואינו נראה כגדולי קרקע, ופשוט דהוא הדין ^כ בחבלים של קנבוס: **ו (יד)** שאינה ראויה לשכיבה. אין הלשון מדקדק, דאי אינה ראויה כלל אמאי אמרינן דסתמא לשכיבה, ^כ אלא רוצה לומר, שאינה ראויה כל כך, וכן הוא בהדיא בטור:

שער היצו

דמחמיר בכל גווי. והגר"א דכתב דכל הפוסקים הקלו בזה, לא היה לפניו כל אלו הפוסקים (פי בימי לא נדפסו). ובנדק ולא נפץ צריך עיון אם יש להקל אף במקום הדחק, אחרי דמהרי"ף והרמב"ם אין לנו שום ראיה שמקלין בזה (פי לא מצינו מי שמקל בזה בהדיא פי אם הירשב"א לבדו), וגם באלה רבה נשאר בזה בצריך עיון, ויש לנהוג בזה כדעת הפרי מגדים דלכתחלה אין לסכך בנדק ולא נפץ, ותיקא דלית לה כי אם זה, יש לומר דכשר: **יד.** זהו לדעת הרי"ף והרמב"ם והרא"ש דפסקו הפעמי לקלא, מה שאין כן לדעת רש"י והעטור והר"י אכן גיאות ושבלי הלקט והרא"י הוא מדאורייתא: **טו.** רמב"ם: **טז.** ראב"ד: **יז.** מגן אברהם לדעת הראב"ד: **יח.** תוספות ור"ן: **יט.** אחרונים לדעה זו: **כ.** רמב"ם פרק א מהלכות כלים הלכה יב. ולדעת רש"י במסכת שבת בפרק סד, דוקא כשלא נטוו מתחלה, אבל אם נטוו ואחר כך קולעין אותן, הוא בכלל אריג, עין שם, ומן התורה אין מספכין בהן: **כא.** מגן אברהם בשם המגיד משנה: **כב.** הגר"ז: **כג.** מאמר מרדכי:

ב. קרפן נתנאל ומחצית השקל, אבל לעצם דינו של המגן אברהם מודים, וכן מוכח מבי"ח והגר"א, אכן באלה רבה ופרי מגדים מצדדים דאפשר דטמא מדרבנן מטעם דהוא תשמיש אדם ותשמיש משמשיו, באולי שמעיה עליו אכל לצלות וגם תוחב לפעמים בראשו צלי שיש בו שמן, עין שם: **ג.** ר"ן, ומשמע שם דפסולים רק מדרבנן, וכן מוכח בגמרא: **ד.** אחרונים: **ה.** פרי מגדים ובכורי יעקב: **ו.** ב"ח: **ז.** בית יוסף בשם הרא"ש: **ח.** ועין בכורה דעה סימן רא עיף לו דאם חקק במרוב גמא לקבל צורות מקבל טמאה, ולענין שעור גדל הגמא יש חלוק בין עץ לתרס, עין שם ומחצית השקל: **ט.** מגן אברהם בשם התוספות: **י.** כן מוכח שם בתוספות ובכורי יעקב: **יא.** פוסקים: **יב.** להם משנה ואליה רבה: **יג.** אליה רבה, דשלא במקום הדחק אפלו בנשרו לחוד אין להקל, והנה הפ"ח הביא זה בשם ריא"ז שהחמיר, ואנו מצאנו ראינו גם בהלכות של ר"י אכן גיאות וכעטור שהחמירו בהדיא אף בזה, וכן בשבלי הלכת העתים לשון הגמרא וסיים על זה, וכיון דספקא הוא אזינו לחמרא. ומשמע

חידושי תורה – הערות – פירושים – ופסקים

חלק ב

מעמיד הסכך בדבר המקבל טומאה

המסכך בכרעי המטה
המסכך בסולמות ושאר כלים
מעמיד הסכך בסולם או בשאר כלים
חיבור כלונסאות שמסככים על גבם
בדבר המקבל טומאה

תורה אור השלם

הגהות הב"ח

מוסף רש"י

שאפילו שיחת תלמיד
חכמים צריכה לימוד.
כדי להתלמד לדבר בשנים
שהוא נשקף נקיה ועושר
ומרפא (ע"ז יטו). שנאמר
ועלהו לא יבול. ועלהו
הי דבר קל שצאין, וכתיב
לא יבול, כלומר לא ילך
לאיבוד (שם).

בר המקבל טומאה אמר:
המטה כשרה מאי טעמא
לה קבע למאן דאמר מפני
מידה בדבר המקבל טומאה:
מתני'

למאן דאמר אין לה קבע הרי יש
בה מטה ומיעט אוירה מידי דהוה
עשרים:

קנה

בבקר התהום תניא כוותיה דרבא ר' יהודה אומר לא היו מביאין דלתות כל עיקר מפני שדעתו של תינוק גסה עליו שמא יוציא ראשו או אחד מאבריו ויטמא בקבר התהום אלא מביאין שוורים המצרים שכריסותיהן רחבות והתינוקות יושבין על גביהן וכוסות של אבן בידיהן הגיעו לשלוח ירדו ומלאום עלו וישבו להן על גביהן והרי מטה דיש בה כמה אנרופים ותנן ר' יהודה אומר נוהגים היינו שהיינו יושנים תחת המטה בפני הזקנים שאני מטה הואיל ולגבה עשויה שוורים נמי לגבן עשויים כי אתא רבין א"ר אלעזר שאני שוורים הואיל ומגנים על הרועים בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים אי הכי מטה נמי הואיל ומגניה על מנעלים וסנדלים שתחתיה אלא אמר רבא שאני שוורים הואיל ועשויים להגין על בני מעים שלהן שנאמר יעור ובשר תלבישני ובעצמות וגידים תסוככני ואי בעית אימא ר' יהודה למעמיה דאמר ר' סוכה דירת קבע בעינן והוה ליה מטה דרית עראי וסוכה אהל קבע ואלא אתי אהל עראי ומבטל אהל קבע והא ר"ש דאמר נמי סוכה דירת קבע בעינן (הא) (הא) ואתי אהל עראי ומבטל אהל קבע (אין) בהא פליגי מר סבר אתי אהל עראי ומבטל אהל קבע ומר סבר לא אתי אהל עראי ומבטל אהל קבע: א"ר שמעון מעשה בטבי עבדו: תניא א"ר שמעון משיחתו של רבן גמליאל למדנו שני דברים למדנו שעבדים פטורים מן הסוכה ולמדנו שהישן תחת המטה לא יצא ידי חובתו ולימא מדבריו של רבן גמליאל מילתא אגב אורחיה קמ"ל כי הא דאמר רב אחא בר אדא ואמרי לה אמר רב אחא בר אדא אמר רב המנונא אמר רב מנין שאפי' שיחת "תלמידי חכמים צריכה ל"למוד שנאמר ועלהו לא יבול: **מתני'** הסומך סוכתו בכרעי המטה כשרה ר' יהודה אומר אם אינה יכולה לעמוד בפני עצמה פסולה: **גמ'** מ"ט דר' יהודה פליגי בה רבי זירא ורבי אבא בר ממל חד אמר מפני שאין לה קבע וחד אמר מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה מאי בינייהו כגון שנעץ שפודין של ברזל וסיכך עליהם למאן דאמר לפי שאין לה קבע הרי יש לה קבע ומאן דאמר מפני שמעמידה

טומאה הרי מעמידה ב
אלא סמך אבל סיכך על
פי שאין לה קבע הרי יש
המקבל טומאה הרי אין מ

זה מתקיימת כדאמר אביי בשמעתין ואין הסוכה נפסלת בשביל שהכניס לא היו מיעוט לא לענין עשרה ולא לא

דלקמן בשליה פירקין (דף כח:) :
שאיין ה' קבע, (ו) שמטלטלת
 על ידי המטה ורבי יהודה
 מטעמיה דלמך סוכה דירת קבע כך
 פירש בקומתו ש' קבע וז' מנינו
 למימר דפליגי נמי בסוכה כדנאש
 העגלה וגרסם שפיר לעיל כפרק קמא
 (דף ע' א) ולקמן בפירקין (דף כג.)
 נאש העגלה גבי פלוגתא דרבין
 גמליאל ור' עקיבא נאש הספינה
 דכרש' העגלה נמי פליגי והא דמדוע
 רבין גמליאל נאש הספינה כדכרש'
 היכא דיכולה לעמוד ברזח שאינה
 נמצאה דכרש' נאש דלמך' לקמן (סג)
 ג' דמטלטלת ע"י הספינה שאני
 ספינה דלורחא כהכי וחשיבא קבע
 דמטלטלת ואפילו למאן דמפרש
 טעמא דמתייתין משום דבר
 המקבל טומאה מכל מקום מיהא הוא
 דפליגי נמי בטעמא דדירת קבע מדע
 קאמר איכא בינייהו כגון
 כדכרש' בשדה מיצה ומגדל המחזיקים
 סאה בלח שהם כזריים
 דלמאן דלמך לפי שאין לה
 קבע' הכא נמי אין לה קבע דמטלטלת
 דלמך לפי שמעמידה דכרש'
 טומאה הני כיון דנאין
 טהורים כדמתן פרק ט"ו
 (מ"א) ומיהו קשה דלקמן (דף
 ג.) דפסול ר' יהודה סוכה על גבי
 המטה מאי טעמא משום דכתיב וזה
 המטה חסות מעליך כן שבעת ימים סוכה
 וההוא לא שבעה וזו אינה ראויה לפי
 עולין לה כ"ט והשתא מיפוק
 משום דמטלטלת ע"י בהמה
 קבע מידי דהוה אסומך כדכרש'
 וזירא דההוא וזירא דההוא דטעמא
 דלמך לפי שאין לה קבע שאין לה
 טהורים מן המטה עד לגג דף פלוגתא
 דר' זירא ור' אבה דהכא מתיי לה
 כדכרש' כדכרש' דר' אמי ור' אבה וזה
 ששנו אמר רבי אמי על שם שאין
 טהורים המטה לסקך עשרה טפחים
 דלמך ר' אבה משום שאין מעמידין
 דכרש' טמא אלא מן מעשה כירושלים
 שסחיו משלשין מטותיהן לפני חלונותיהן
 מסככין על גביהן אין תימא
 שאין מעמידין על דבר טמא
 ליה טעמא אלא משום שאין
 מעמידין המטה לסקך י' טפחים עד
 ב' ירושלים ואותן של אנשי ירושלים
 עשרה מכרעי המטה לסקך והא
 דקדקתני מתייתין רבי יהודה אומר אם
 יכולה לעמוד מעמדה אסורה
 הא יכולה לעמוד כמו שסמכה
 על יחידות כהר' אע"פ שאין מכרעי
 לה כדכרש' וזהו טעמא דר' אמי

לה קבע כלומר אי שקיל לה למטה דמטה לחודה קיימ
אברים וכסות דפרה קמא (ג7)

100

[illegible]

(ז) נראה דהלשון תסורס כאן יכן ז"ל אמר אבי לא שנו דברי ר"י אלא מעמיד שנתא מחזיק הסכך בדבר שאין לו קצת וכו'.

הרי"ף סוכה דף י.

מתני' הסומך סוכתו בכרעי המט' כשרה ר' יהודה אומר אם אינה יכולה לעמוד בפני עצמה פסולה: **גמ'** אמר אביי לא שנו אלא סמך אבל סכך על גבי המטה כשרה:

בעל המאור

ובסומך סוכתו בכרעי המטה כתב עלה הרי"ף ז"ל שמעתא דאביי דאמר לא שנו אלא סמך וכו' ונראה מדבריו שהלכה כר"י ול"נ שהלכה כדברי חכמים. וסוכה המדובללת פליגי רב ושמואל בפירושא ודשמואל עדיפא משום דאביי ורבא מפרשי לה לטעמיה והלכתא כרבא.

מלחמות ה'

בירושלמי ר' אמי אמר שאין ממעי המטה לסכך י' טפחים אמר ר' אבא משום שאין מעמידין על גב דבר טמא והרב ר' אברהם ז"ל פי' טעם לפי שאין לה קבע מפני שהוא משתמש במטה וכרעי המטה צריכין לה ודמיא ליה לר' יהודה כמי שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה וכתב כדברי האומר מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה שהיא גזירה שלא יאמרו זה עומד וזה מעמיד כשם שראוי להעמיד כך מסככין בו ומודה ר' יהודה בראש האילן ועל גבי גמל שלא גזרו בהם משום דלא שכיחא ואני אומר סומך סוכתו במחובר כסומך במקבל טומאה אבל עושה סוכתו בראש האילן ששנו כשרה היינו עושה דפנות על האילן וסומך סכך עליהם אי נמי בצדדין כדאיתא בשילהי שבת דמ"מ אינו מעמיד ממש במחובר אלא שהמחובר סומך את המעמיד וכיוצא בזה הכשירו דמעשה קרקע בעלמא קא עביד והיינו דאביי דאמר סיכך על גבי מטה שנעץ עליה קונדסין עומדין וסיכך על גבן כשרה:

ועוד ובסומך סוכתו בכרעי המטה כתב עלה הרב אלפסי ז"ל כו' עד ול"נ שהלכה כדברי חכמים: אמר הכותב והלא ידוע דכל היכא דשקלו וטרו אמוראי בכה"ג אליבא דחד תנא הלכתא כוותיה וכי ההיא דאמרי' במס' שבת מדקא מתרץ ר' יוחנן אליבא דר"י הלכתא כותיה ואפי' באיסור חמור של אשת איש סמכו ראשונים על כך כי ההיא דגרסי' בפ' הזורק גט ר"א אומר אם לאלתר יצא אינו גט ואם לאחר זמן יצא ה"ז גט וכתב רבינו ור"ח ז"ל מדקא מפרשי אמוראי דברי ר"א ש"מ הלכתא כוותיה וכן פסקו כאן הגאונים ז"ל ואם לחשך אדם לומר דר' יהודה לטעמיה דאמר סוכה דירת קבע בעינן מדאמרי' לפי שאין לה קבע ולא היא מדלא אמרי' בגמ' ור' יהודה לטעמיה כדאמרן לעיל ועוד דהא אכתי איכא למיחש לטעמא דמ"ד אין מעמידין בדבר המקבל טומאה מדחייש לה אביי דודאי לדירת קבע לא הוה חייש אביי דהא אוקמא איהו גופיה בשיטה ועיקר הטעם מפני שהיא דירה סרוחה ואין אדם דר בה ומפורש

השגות הראב"ד

גבי גמל שלא גזרו בהם משום דלא שכיחא ואני אומר סומך סוכתו במחובר כסומך במקבל טומאה אבל עושה סוכתו בראש האילן ששנו כשרה היינו עושה דפנות על האילן וסומך סכך עליהם אי נמי בצדדין כדאיתא בשילהי שבת דמ"מ אינו מעמיד ממש במחובר אלא שהמחובר סומך את המעמיד וכיוצא בזה הכשירו דמעשה קרקע בעלמא קא עביד והיינו דאביי דאמר סיכך על גבי מטה שנעץ עליה קונדסין עומדין וסיכך על גבן כשרה:

בירושלמי ר' אמי אמר שאין ממעי המטה לסכך י' טפחים אמר ר' אבא משום שאין מעמידין על גב דבר טמא והרב ר' אברהם ז"ל פי' טעם לפי שאין לה קבע מפני שהוא משתמש במטה וכרעי המטה צריכין לה ודמיא ליה לר' יהודה כמי שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה וכתב כדברי האומר מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה שהיא גזירה שלא יאמרו זה עומד וזה מעמיד כשם שראוי להעמיד כך מסככין בו ומודה ר' יהודה בראש האילן ועל

(א) תוס'. (גליין)

שו"ת הרשבא

חלק א סימן קצה

קבול ותוקעין בו הסדן של ברזל של נפחים היא אינה מקבלת טומאה. שאף על פי שיש בה בית קבול נעשה למלאות וכן כל כיוצא בזה. ואיני יודע מה הפרש יש בין בית קבול זה לבית קבול של חיצין נקבות. שאף הוא עשוי למלאות ועליהן אמרו שאין מסככין בהן דבית קבול העשוי למלאות שמיה קבול. והרב ז"ל כתב כן מפני ששנינו במסכת כלים פרק י"ז (מי"ז) /משנה י"ז/ תחתית הצורפין טמאה ושל נפחים טהורה. ופירשו בתוספתא פרק מלא תרקב רקב מפני מה צרפית של זהבים טמאה? מפני שמכניס בה /בצרפית/ את הגרוטאות. ושל /צרפית/ נפחים הרי זו טהורה. ואם התקינה להיות בתוכה גרוטאות הכל מודים שהיא טמאה. ופירש הרב ז"ל לפי הנראה תחתית של נפחים בקעת שעשוי לה בית קבול לתת בתוכו הסדן. אבל רבינו שמשון ראיתי שפירש תחתית של צורפים ושל נפחים כלי שנותנין תחת רגלי הצורפים והנפחים ועל כן קראוהו תחתית ע"כ. ויש לו בית קבול ונותנין בו את הגרוטאות. וסולם השנוי בתורת כהנים ראיתי לראב"ד ז"ל שהוא כעין סולם הכתפים שעושין למשאותם

שאלת עוד סולם המטלטל אם מותר לסכך בו לכתחלה והוי כפשוטי כלי עץ וכחיצין זכרים? או הוי כדף של נחתומין כיון שמשתמשין בו דרך עליה וירידה ומקבל טומאה ואין מסככין בו?

תשובה סולם זה אם עשוי לטלטל כשק וירכותיו נקובין לקבל ראשי השליבות /שליבים/ נראה שהוא מקבל טומאה. דבית קבול העשוי* למלאכה הוי בית קבול. והרי הוא כחיצין נקבות וחמור טפי מדף של נחתומין. דאילו דף של נחתומין אינו טמא מדאורייתא אלא מדרבנן. שאין פשוטי כלי עץ מקבל טומאה מדאורייתא אלא במשמש אדם ומשמשיו כשולחן וטבלא ודולפקי. אבל משמש משמשי אדם לבד כדף של נחתומין אינו אלא מדרבנן. אבל סולם שיש לו בית קבול נראה דמקבל טומאה מדאורייתא. וסולם שבתורת כהנים דקתני יכול הסולם והקולב והמנורה. תלמוד לומר מכל כלי עץ ולא כל כלי עץ. וכן שנינו בתוספת כלים העשוי לשמש את האדם כגון הסולם ואת הכלים כגון הקולב מנורה ואנחותא טהורין. ונראה בשאין להם בית קבול אלא ששליבותיו קבועות /שליבים קבועים/ על גבי ירכותיו. אלא שהרב רבינו משה ז"ל כתב בפרק שני מהלכות כלים בית קבול העשוי למלאות אינו בית קבול. כיצד בקעת של עץ שחוקקין בה בית

אולי צ"ל למלאות

תרומת הדשן

סימן צ

שאלה: סוכה שרצו להשים למעלה סולם, או כדי להניח הסכך על גביהן כשר הדבר או לאו?

תשובה: יראה דשרי, אפי' לסכך כל הסוכה בסולמות שלנו. דאין סכך פסול אף על גב דכלי הוא, מ"מ לא מקבל טומאה, דכלי עץ שאין לו בית קיבול אינו מקבל טומאה. וא"ת מ"מ טמא מדרס, ומוכח שילהי פ"ק דסוכה /דף יט ע"ב/ דאפי' פשוטי כלי עץ, אם ראויין הן למדרס אין מסככין בהן, הואיל וטמאין טומאת מדרס, וסולמות נמי ראויין למדרס דעולין ויורדין בהן. י"ל דמ"מ לא מטמאו מדרס. והכי איתא בתוס' פ' בכל מערבין /ערובין לא ע"א ד"ה בפשוטי/ ובתוס' פ' המוכר את הבית /ב"ב ס"ו ע"א ד"ה ושאני/ ובפ' הקומץ רבה /מנחות לא ע"ב ד"ה שידה/, דתניא בתו"כ סולם וקולב אף על גב דעולים ויורדים בהן אינן מטמאין מדרס. ומפרש הטעם דאין עשויים להנאת מדרס, אלא כדי לעלות ולירד בהן, והכי איתא פ' הקומץ בתוס'. ומפרשים התוספו' בב"ב ובעירובין לחד פירושא, דאפילו לטומאת /לטומאה/ דרבנן ליכא בסולם וקולב. ולפר"י התם היינו יכולים לומר דאית ליה דיש טומאה מדרבנן. ומ"מ נראה דאפי' אי נמי דסבר הכי ר"י, מ"מ נוכל לומר

דאפ"ה שרי לסכך בו, הואיל ומדאורייתא לית לי' שום טומאה בעולם. הגה"ה וכ"כ במרדכי סוף פ"ק דסוכה, דמחצלת של גמי ושל שיפה מסככין בו, משום דאין מחצלת מקבלין טומאה אלא בדרבנן, ע"ש בגמרא, ע"כ. ולא דמי למטלניות דפחותים מג' על ג' דכתבו התוס' פ' במה מדליקין בשיטת שלש על שלש, שאין מסככין בהן. דהתם כדפי' טעמא הואיל ובאות מבגד גדול שהיה ראוי לקבל טומאה מדאורייתא. ולא דמו נמי לאניצי פשתן דכתבו תוס' בההיא שיטה בסופה, דאין מסככין בהן. דהתם נמי כדפי' הואיל וקרובים הן לטוי דפסול מדאורייתא. אבל כגון סולם דאפי' אי מטמא מדרס מדרבנן, הואיל ולא אשכחן דמקבל טומאה מדרבנן דפסול לסכך בו, ליכא נמי למיגזר בגופו אטו דאורייתא. דאינו בא מן המקבל מדאורייתא, וגם איננו קרוב לקבל מדאורייתא שרי לסכך בו. ואף כי המדקדק בתוס' ב"ב ובעירובין, לא מוכח לו כלל במידי דר"י או /אולי צריך למחוק תיבת או/ שום שנויים חילוקים, אהא דסולם וקולב טהורים אפילו מדרבנן. כמדומה שתמצא כתוב שאחד מהגדולים דרש דאין לסכך בסולם. ואנא הנראה לע"ד כתבתי

(18)

צו א ב מ"י פ"ה מה' סוכה ה' טו וסמך פשוט מן טו"ע א"ח סימן מרלה טע"ף ח: צו ג מ"י וסמך טו טו"ע א"ח סימן מרעט טע"ף ז:

רבינו חננאל

והחזיקו והא' [אין] איפער לצמצם כלומר, אם תבא להכניס ביניהן ולהוציא סכך כשר כמותם, אי אפשר שלא תדחוק השפוד כמעט מהנה או מהנה. שנמצא מצד אחד יתר ומוצד האחר פחות. ושנין במעדיף ברוח יתר במקום השפוד, שובאי שם סכך כשר כמותו ולא ידחוק ממקומו ולא ידחוק השפוד. ובא רבא בטעם אחר ואמר לעולם אין שם ריח אלא כמותם בכנס וירצא, מאי אמרת חיישינן דלמא בעידא דסכך ביניה דחיק ליה לטכך פסול כדאמרין, אם היה סכך פסול נתן שתי נותן הסכך כשר עליהן ערב, ולא נמצא מכניס ביניהם כלום ולא דוחק. וכך פירוש השמועה. או בארובות המטה. ואוקימנא בארובה ושתי כרעים דכלי הוא, וכי הא דתנן

גבי כפרו שניהם כאלה פריך והא' אי אפשר לנמנע ומשני רבי יוסי הגלילי היא ורבי יוחנן משני אפילו תימא רבנן משמע דאין הלכה כרבי יוסי הגלילי וכן פירק ד' אחין (ויבמות דף כה). גבי אחיות איני יודע מי שנאן אמר אליבא דרבי יוחנן לא סתם לן תנא כר"י הגלילי לכן נראה דבידי שמים אין הלכה כמותו והני הוו כבידי שמים אצל ידי אדם הלכה כמותו כדמוכח הן דשמעתין ובפרק שני דחולין (דף כה). ויש תימא הא דאמרין פ"ק דעירובין (דף ה'): לחי המשוך מדופני של מצוי (ט) לתוך המצוי פחות מאלבנה אמות אין לר"ך לחי אחר להמירו ארבע אמות לר"ך לחי אחר להמירו וקאמר רב הונא ברבי דרבי יוהשע לא אמרו אלא במצוי שמונה אצל במצוי שבעה ויתר בעומד מרובה על הפרוך רב אשי

אומר אפילו במצוי ח' לא לר"ך לחי ממה נפשך אי עומד נפיש יותר בעומד מרובה על הפרוך אי פרוך נפיש גדון משום לחי כלומר א"כ אין בלתי ד' אמות מאי אמרת שוו תרומיהו הוה ליה ספק דדבריהם וכל ספק דבריהם להקל משמע דאי אפשר לזכר הדבר וי"ל לעולם אפשר למדוד ולזכר אלא לא הטריחוהו חכמים למדוד שם מספק כיון

דבין עומד נפיש בין פרוך נפיש ליכא חשש איסור אלא אם כן הן שוין ומילתא דלא שכיחא היא מכל מקום אם הייתה איסורא דאורייתא היה אסור כיון דאפשר למדוד ומהו אין להקשות על רב אשי כי שוין כי הדדי לישמרו דקיימא לן פרוך בעומד מותר דהתם קאי על רב הונא ברבי דרבי יוהשע דסבירא ליה פרוך בעומד אסור ויש לפרש דהני אמוראי פרוך בעומד ומחלה על מחלה כרוב מאי סברי כרבנן דאי אפשר לנמנע אפילו בידי אדם ומאן דשרי כשדומה לנו שהפרוך בעומד משום דאימא עומד מרובה ואח"ל שכן שוין רחמנא אמר לא מפרוך רובא ומאן דאסר משום (ו) דאמר פרוך מרובה ואח"ל שכן שוין רחמנא אמר גזיר רובא וכן לענין מחלה על מחלה דשמיטה והשתא ניחא טפי הוה דספק דבריהם להקל כיון דאי אפשר למדוד ומיהו קשה דמשמע דספיקא דאורייתא היה אסור משום חששא בעלמא שמה הן שוין אף על גב דאי עומד נפיש מותר ואי פרוך נפיש מותר ואם כן היכי דייק נמי פירק שני דבבבבב (דף י: וס) מההיא דנמנע הרוב מכיון בין שתי עיירות בידי אדם אפשר לנמנע חסם נמי אף על גב דאי אפשר לנמנע ולכוון מודו רבנן דמצינן שתי עגלות משום חשש דאורייתא משום דשמה הן שוין ועוד למאן דאסר פרוך בעומד לא אסר אלא מטעם דאמר ליה רחמנא למשה גזיר רובא ולא מטעם דשמה הפרוך מרובה ואם כן בההיא דלחי אפילו הוה ספיקא דאורייתא תשמיש כיון דבין פרוך בין עומד נפיש מותר ומיהו דפריך בשמעתין והא' אפשר לנמנע אין לדקדק שם דבר דרבינו מנחם גרים והא' אי אפשר לנמנע וכן ר"ת וליגריסמא נמי אין לר"ה שיהא הלכה כן דלא הוי כמו אי אפשר לנמנע דעלמא אלא כלומר אי אפשר בשום ענין שלא יהא איר משהו בין הסכך לשפוד כשממלא בהכשר אותו מלא נכנס ויואל דאינו דוחק כל כך הכשר לקרבו אלא הפסול שלא יהא איר משהו בין הכשר לפסול ונמנע שאין הכשר מרובה על האיר ועל הפסול ומשני במעדיף כלומר עד שבה מן הכשר על השפודים שמכאן ומכאן שנתכסה כל האיר ורבא משני דאפילו תימא אין מעדיפים אם היו נמונים שתי נותנן ערב אי אפשר שלא יתכסה כל האיר שהכשר נסמך בפסול אי נמי דווקא שתי וערב מהני לרבא אצל בענין אחר לא דגורין שמה לא יעדיף אצל שתי וערב אי אפשר בלא העדפה שלא יפול הכשר ולפי זה לא גרסינן כמו שכתוב ברוב הספרים אמר רבא אפילו תימא במעדיף ובפרק קמא דעירובין (דף טו:) אינו בשום ספר ובההיא דסוף בבבבב (דף ט:) דלאו שמים בעשירי וקראן משמע דקבר לה כרבי יוסי הגלילי דאמר אפילו בידי שמים אפשר לנמנע דאי אפשר לנמנע אומר שקדם הוי עשירי ואפילו שחם בו והוה ליה כאלו קרא לעשירי עשירי ולאחד עשר עשירי שאין אחד עשר קדוש שלא נעקר שם עשירי ממנו וכן בההיא דסוף פרק שני דחולין (דף לה:) דתחת אמו פרט ליתום דאוקמינן בזה פירש למיתה וזה פירש לחיים וכן בפרק בבהמה המקשה (חולין דף ע.) גבי הא דבעי רבא הלכו בלבים אחר הרוב ויש לדמות ההיא דסוף בבבבב סבר אי אפשר לנמנע כיון דאין יכול להכיר איזה קדם משהו לחצירו ונתכוון לקרות שניהם עשירי וצבת אחת קראם לא דמי לקרא לעשירי עשירי ואחר כך לאחד עשר עשירי והא' דקאמרין התם אצל צבת אחת תרומיהו קדשי לא ממש צבת אחת בלמנעם [אלא] כדפירשתי ומיהו קשיא דפרק מי שהולחיהו (עירובין דף ג:) ופרק שני דקדושין (דף נה.) פריך קדוש דברא אסר שנים בעשירי לרבה דאמר כל שאינו בזה אחר זה אפילו צבת אחת אינו ומשמע דקשיא ליה וכיון דבזה אחר זה אין אחרון קדוש צבת אחת לא יהא קדוש לא לזה ולא לזה כמו מדרש אשה ואחותה הוהאך יכול להיות זה דלד קריאת שם ידיה מהכא כיון דאי אפשר ליה לנמנע ממה נפשך עשירי מאיליו קדוש ויש לומר דמזאתא פריך היאך הוא קדוש כיון דאי אפשר לנמנע אינו קדוש אלא מחמת דיבורו:

והא' אפשר לצמצם א"ר אמי "במעדיף רבא אמר אפילו תימא בשאין מעדיף יאם היו נתונים שתי נותנן ערב ערב נותנן שתי: או בארובות המטה: לימא מסייע ליה לר' אמי בר מביימי דאמר רבי אמי בר מביימי יסבכה בבבבב כלים פסולה כדאמר ר' חנן אמר רבי בארובה ושתי כרעים בקצרה ושתי כרעים ה"ל בארובה ושתי כרעים בקצרה ושתי כרעי' היבא איתמר דר' חנן אמר רבי אהא דתנן

שגש דאף על גב דהשתא לא מקבלי טומאה כיון דמכלי אחר גזיר בה רבנן. ארובות נמי השתא לא מקבלי טומאה דלא חזו למדי אלא מכלי קאחו: בארובה ושתי כרעים עמה. ולקמן [שם] מפרש למאי חזו: קצרה. אותם אשר ברוחב המטה לנד מראשיתה ומרגלותיה: תבילה

היה וימלאת דלא שכיחא היא מכל מקום אם הייתה איסורא דאורייתא היה אסור כיון דאפשר למדוד ומהו אין להקשות על רב אשי כי שוין כי הדדי לישמרו דקיימא לן פרוך בעומד מותר דהתם קאי על רב הונא ברבי דרבי יוהשע דסבירא ליה פרוך בעומד אסור ויש לפרש דהני אמוראי פרוך בעומד ומחלה על מחלה כרוב מאי סברי כרבנן דאי אפשר לנמנע אפילו בידי אדם ומאן דשרי כשדומה לנו שהפרוך בעומד משום דאימא עומד מרובה ואח"ל שכן שוין רחמנא אמר לא מפרוך רובא ומאן דאסר משום (ו) דאמר פרוך מרובה ואח"ל שכן שוין רחמנא אמר גזיר רובא וכן לענין מחלה על מחלה דשמיטה והשתא ניחא טפי הוה דספק דבריהם להקל כיון דאי אפשר למדוד ומיהו קשה דמשמע דספיקא דאורייתא היה אסור משום חששא בעלמא שמה הן שוין אף על גב דאי עומד נפיש מותר ואי פרוך נפיש מותר ואם כן היכי דייק נמי פירק שני דבבבבב (דף י: וס) מההיא דנמנע הרוב מכיון בין שתי עיירות בידי אדם אפשר לנמנע חסם נמי אף על גב דאי אפשר לנמנע ולכוון מודו רבנן דמצינן שתי עגלות משום חשש דאורייתא משום דשמה הן שוין ועוד למאן דאסר פרוך בעומד לא אסר אלא מטעם דאמר ליה רחמנא למשה גזיר רובא ולא מטעם דשמה הפרוך מרובה ואם כן בההיא דלחי אפילו הוה ספיקא דאורייתא תשמיש כיון דבין פרוך בין עומד נפיש מותר ומיהו דפריך בשמעתין והא' אפשר לנמנע אין לדקדק שם דבר דרבינו מנחם גרים והא' אי אפשר לנמנע וכן ר"ת וליגריסמא נמי אין לר"ה שיהא הלכה כן דלא הוי כמו אי אפשר לנמנע דעלמא אלא כלומר אי אפשר בשום ענין שלא יהא איר משהו בין הסכך לשפוד כשממלא בהכשר אותו מלא נכנס ויואל דאינו דוחק כל כך הכשר לקרבו אלא הפסול שלא יהא איר משהו בין הכשר לפסול ונמנע שאין הכשר מרובה על האיר ועל הפסול ומשני במעדיף כלומר עד שבה מן הכשר על השפודים שמכאן ומכאן שנתכסה כל האיר ורבא משני דאפילו תימא אין מעדיפים אם היו נמונים שתי נותנן ערב אי אפשר שלא יתכסה כל האיר שהכשר נסמך בפסול אי נמי דווקא שתי וערב מהני לרבא אצל בענין אחר לא דגורין שמה לא יעדיף אצל שתי וערב אי אפשר בלא העדפה שלא יפול הכשר ולפי זה לא גרסינן כמו שכתוב ברוב הספרים אמר רבא אפילו תימא במעדיף ובפרק קמא דעירובין (דף טו:) אינו בשום ספר ובההיא דסוף בבבבב (דף ט:) דלאו שמים בעשירי וקראן משמע דקבר לה כרבי יוסי הגלילי דאמר אפילו בידי שמים אפשר לנמנע דאי אפשר לנמנע אומר שקדם הוי עשירי ואפילו שחם בו והוה ליה כאלו קרא לעשירי עשירי ולאחד עשר עשירי שאין אחד עשר קדוש שלא נעקר שם עשירי ממנו וכן בההיא דסוף פרק שני דחולין (דף לה:) דתחת אמו פרט ליתום דאוקמינן בזה פירש למיתה וזה פירש לחיים וכן בפרק בבהמה המקשה (חולין דף ע.) גבי הא דבעי רבא הלכו בלבים אחר הרוב ויש לדמות ההיא דסוף בבבבב סבר אי אפשר לנמנע כיון דאין יכול להכיר איזה קדם משהו לחצירו ונתכוון לקרות שניהם עשירי וצבת אחת קראם לא דמי לקרא לעשירי עשירי ואחר כך לאחד עשר עשירי והא' דקאמרין התם אצל צבת אחת תרומיהו קדשי לא ממש צבת אחת בלמנעם [אלא] כדפירשתי ומיהו קשיא דפרק מי שהולחיהו (עירובין דף ג:) ופרק שני דקדושין (דף נה.) פריך קדוש דברא אסר שנים בעשירי לרבה דאמר כל שאינו בזה אחר זה אפילו צבת אחת אינו ומשמע דקשיא ליה וכיון דבזה אחר זה אין אחרון קדוש צבת אחת לא יהא קדוש לא לזה ולא לזה כמו מדרש אשה ואחותה הוהאך יכול להיות זה דלד קריאת שם ידיה מהכא כיון דאי אפשר ליה לנמנע ממה נפשך עשירי מאיליו קדוש ויש לומר דמזאתא פריך היאך הוא קדוש כיון דאי אפשר לנמנע אינו קדוש אלא מחמת דיבורו:

(א) והא' אפשר לנמנע. קס"ד דהאי דקמתרין צנכנס ויואל הכי מתרין כל כמותו צנכנס ויואל הוא סתמא הוא צנכנס ויואל דאין דרך לנמנע ולכוין כמותו ממש לא פחות ולא יותר ופירשין והא' אם יתן דעתו לכן אפשר לנמנע וקמי מתניתין כמותו כשרה והוה ליה פרוך בעומד: ומשני אמר רבי אמי

במעדיף. מתניתין לא אכשר במלמנעם אלא במעדיף ריח שצנינים על רחב השפודין וכמותן דקמי צנכנס ויואל: רבא אמר. אפילו במלמנעם ואם היו נמונים השפודין שתי נותנן לקיים של סכך ערב דע"כ אם אינו נותן ראשי הקנים על שפודין הרי הן נופלין לארץ והלכך הוה ליה כשר מרובה על הפסול ומצטנן: בבבבב כלים. לקמן [שם] מפרש במטליות שאין צנן שלש על שלש דאף על גב דהשתא לא מקבלי טומאה כיון דמכלי אחר גזיר בה רבנן. ארובות נמי השתא לא מקבלי טומאה דלא חזו למדי אלא מכלי קאחו: בארובה ושתי כרעים עמה. ולקמן [שם] מפרש למאי חזו: קצרה. אותם אשר ברוחב המטה לנד מראשיתה ומרגלותיה: תבילה

היה וימלאת דלא שכיחא היא מכל מקום אם הייתה איסורא דאורייתא היה אסור כיון דאפשר למדוד ומהו אין להקשות על רב אשי כי שוין כי הדדי לישמרו דקיימא לן פרוך בעומד מותר דהתם קאי על רב הונא ברבי דרבי יוהשע דסבירא ליה פרוך בעומד אסור ויש לפרש דהני אמוראי פרוך בעומד ומחלה על מחלה כרוב מאי סברי כרבנן דאי אפשר לנמנע אפילו בידי אדם ומאן דשרי כשדומה לנו שהפרוך בעומד משום דאימא עומד מרובה ואח"ל שכן שוין רחמנא אמר לא מפרוך רובא ומאן דאסר משום (ו) דאמר פרוך מרובה ואח"ל שכן שוין רחמנא אמר גזיר רובא וכן לענין מחלה על מחלה דשמיטה והשתא ניחא טפי הוה דספק דבריהם להקל כיון דאי אפשר למדוד ומיהו קשה דמשמע דספיקא דאורייתא היה אסור משום חששא בעלמא שמה הן שוין אף על גב דאי עומד נפיש מותר ואי פרוך נפיש מותר ואם כן היכי דייק נמי פירק שני דבבבבב (דף י: וס) מההיא דנמנע הרוב מכיון בין שתי עיירות בידי אדם אפשר לנמנע חסם נמי אף על גב דאי אפשר לנמנע ולכוון מודו רבנן דמצינן שתי עגלות משום חשש דאורייתא משום דשמה הן שוין ועוד למאן דאסר פרוך בעומד לא אסר אלא מטעם דאמר ליה רחמנא למשה גזיר רובא ולא מטעם דשמה הפרוך מרובה ואם כן בההיא דלחי אפילו הוה ספיקא דאורייתא תשמיש כיון דבין פרוך בין עומד נפיש מותר ומיהו דפריך בשמעתין והא' אפשר לנמנע אין לדקדק שם דבר דרבינו מנחם גרים והא' אי אפשר לנמנע וכן ר"ת וליגריסמא נמי אין לר"ה שיהא הלכה כן דלא הוי כמו אי אפשר לנמנע דעלמא אלא כלומר אי אפשר בשום ענין שלא יהא איר משהו בין הסכך לשפוד כשממלא בהכשר אותו מלא נכנס ויואל דאינו דוחק כל כך הכשר לקרבו אלא הפסול שלא יהא איר משהו בין הכשר לפסול ונמנע שאין הכשר מרובה על האיר ועל הפסול ומשני במעדיף כלומר עד שבה מן הכשר על השפודים שמכאן ומכאן שנתכסה כל האיר ורבא משני דאפילו תימא אין מעדיפים אם היו נמונים שתי נותנן ערב אי אפשר שלא יתכסה כל האיר שהכשר נסמך בפסול אי נמי דווקא שתי וערב מהני לרבא אצל בענין אחר לא דגורין שמה לא יעדיף אצל שתי וערב אי אפשר בלא העדפה שלא יפול הכשר ולפי זה לא גרסינן כמו שכתוב ברוב הספרים אמר רבא אפילו תימא במעדיף ובפרק קמא דעירובין (דף טו:) אינו בשום ספר ובההיא דסוף בבבבב (דף ט:) דלאו שמים בעשירי וקראן משמע דקבר לה כרבי יוסי הגלילי דאמר אפילו בידי שמים אפשר לנמנע דאי אפשר לנמנע אומר שקדם הוי עשירי ואפילו שחם בו והוה ליה כאלו קרא לעשירי עשירי ולאחד עשר עשירי שאין אחד עשר קדוש שלא נעקר שם עשירי ממנו וכן בההיא דסוף פרק שני דחולין (דף לה:) דתחת אמו פרט ליתום דאוקמינן בזה פירש למיתה וזה פירש לחיים וכן בפרק בבהמה המקשה (חולין דף ע.) גבי הא דבעי רבא הלכו בלבים אחר הרוב ויש לדמות ההיא דסוף בבבבב סבר אי אפשר לנמנע כיון דאין יכול להכיר איזה קדם משהו לחצירו ונתכוון לקרות שניהם עשירי וצבת אחת קראם לא דמי לקרא לעשירי עשירי ואחר כך לאחד עשר עשירי והא' דקאמרין התם אצל צבת אחת תרומיהו קדשי לא ממש צבת אחת בלמנעם [אלא] כדפירשתי ומיהו קשיא דפרק מי שהולחיהו (עירובין דף ג:) ופרק שני דקדושין (דף נה.) פריך קדוש דברא אסר שנים בעשירי לרבה דאמר כל שאינו בזה אחר זה אפילו צבת אחת אינו ומשמע דקשיא ליה וכיון דבזה אחר זה אין אחרון קדוש צבת אחת לא יהא קדוש לא לזה ולא לזה כמו מדרש אשה ואחותה הוהאך יכול להיות זה דלד קריאת שם ידיה מהכא כיון דאי אפשר ליה לנמנע ממה נפשך עשירי מאיליו קדוש ויש לומר דמזאתא פריך היאך הוא קדוש כיון דאי אפשר לנמנע אינו קדוש אלא מחמת דיבורו:

והא' אפשר לצמצם. קא סלקא דעתך דהא דקמתרין צנכנס ויואל הכי מתרין כל כמותו צנכנס ויואל הוא סתמא הוא צנכנס ויואל דאין דרך לנמנע וקמי מתניתין כמותו כשרה והוה ליה פרוך בעומד ומשני אמר ר' אמי במעדיף ומתני' לא אכשר במלמנעין כן פ"י בקונט' וקשה דאין זו סוגיא דהש"ס שאינו אלא כמשיב דאין חושש בקושיא שלו דלעולם איירי צנכנס ויואל וי"ל במעדיף שמרבה בפסל עד שמכסה השפודים ונמנע סכך כשר רבה על סכך פסול ומצטנן ובענין זה פ"י בקונטרס דברא אסר שנים בעשירי לרבה דאמר כל שאינו בזה אחר זה אפילו צבת אחת אינו ומשמע דקשיא ליה וכיון דבזה אחר זה אין אחרון קדוש צבת אחת לא יהא קדוש לא לזה ולא לזה כמו מדרש אשה ואחותה הוהאך יכול להיות זה דלד קריאת שם ידיה מהכא כיון דאי אפשר ליה לנמנע ממה נפשך עשירי מאיליו קדוש ויש לומר דמזאתא פריך היאך הוא קדוש כיון דאי אפשר לנמנע אינו קדוש אלא מחמת דיבורו:

בארובה ושתי כרעים בקצרה ושתי כרעים. סוגיא דשמעתין כרבי נחמיה דרבנן לא מטמאי בארובה ושתי כרעים טהורה ורבי נחמיה מטמא ודוקא כשכל המטה קיימת וכולה של אדם אחד שסופו לחזור ולחזרה אצל אס נאצד מקצתה או של שני בני אדם הואיל ואין סופן לחזור ולחזרה טפי אפילו איכא ארובה ושתי כרעים קצרה ושתי כרעים טהורה דמתן במסכת כלים פרק י"ח (מ"ט) ובפרק שלשה שאכלו (בבבבב דף ג:) מיימין לה מטה שנגנזה חזיה או שאנדה חזיה חלקיה אחין או שותפין טהורה החזירה מקבלת טומאה מכאן ולהבא והא דמתן התם כרע שהיתה טמאה מדרס וחזרה למטה שלה טמאה פירשה היא טמאה מדרס והמטה מגע מדרס אלמא דכרע לחודיה טמא היינו לאחר שחזרו למטה חזר לטומאה ישנה אפילו במטה טהורה אצל כל זמן שלא חזרו טהורה אע"פ שפירש מטמא טמאה: מטה

(א) וי"ל להאי גירסא מהרש"א.

הנהגות הב"ח

(א) רש"י ד"ה והא' אפשר הד"א ע"ס ד"ה ומשני וי"י דקמי הכא צנכנס ויואל: (ב) חוב' ד"ה פרוך בעומד וי"י המשוך מדופנו של מצוי פחות מ' אמות נידון משום לחי ואין לר"ך לחי אחר להמירו ארבע אמות נידון משום מבו וצריך לחי אחר להמירו: (ג) בא"ד ומאן דאסר משום דאמור פרוך מרובה:

יג הסומך סוכתו בכרעי המטה. משנה צפרק היסן הסומך סוכתו בכרעי המטה כשרה רבי יהודה אומר אם אינה יכולה לעמוד בפני עצמה פסולה ובגמרא מאי טעמא דרבי יהודה פליגי בה רבי זירא אבא בר ממל חד אמר מפני שאין לה קבע וחד אמר מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה אמר אביי לא שנו אלא סמך אבל סיכך על גב המטה כשרה מאי טעמא למאן דאמר לפי שאין לה קבע הרי יס לה קבע

יג הסומך סוכתו בכרעי המטה (י) פירוש שסומך הסכך על כרעי המטה והכרעים הן הן מחיצות אם יש גבוה י' טפחים מן המטה

יג הסומך סוכתו בכרעי המטה (כא): תנן הסומך סוכתו בכרעי המטה כשרה רבי יהודה אומר אם אינה יכולה לעמוד בפני עצמה פסולה ובגמרא מאי טעמא דרבי יהודה פליגי בה רבי זירא אבא בר ממל חד אמר מפני שאין לה קבע וחד אמר מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה אמר אביי לא שנו אלא סמך אבל סיכך על גב המטה כשרה מאי טעמא למאן דאמר לפי שאין לה קבע הרי יס לה קבע

למאן דאמר מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה הרי אין מעמידה בדבר המקבל טומאה. ופירש רש"י בכרעי המטה מטה שלמה: שאין לה קבע. שמתלטלת על ידי המטה ורבי יהודה לטעמיה דאמר סוכה דירת קבע צעין. והקשו התוספות (שם ד"ה שאין) והרא"ש (סי' א') עליו דלקמן (כג.) דפסל רבי יהודה סוכה על גבי בהמה מפרש טעמא משום דכתיב (דברים טז) חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים סוכה הראויה לשבעה וזו אינה ראויה לפי שאין עולים לה ביום טוב והשתא תיפוק ליה משום דמתלטלת על גבי בהמה ואינה קבע מידי דהוה אסומך בכרעי המטה וצירושלמי (פ"ב ה"ב) משמע דטעמא דאין לה קבע לפי שאין עשרה טפחים מן המטה ועד הגג והא דקתני מתניתין רבי יהודה אומר אם אינה יכולה לעמוד בפני עצמה פסולה דמשמע הא יכולה לעמוד כגון שסמכה על יתדות כשרה אף על פי שאין מכרעי המטה לסכך עשרה לא חשיב עראי כיון דאי שקיל לה למטה איכא חויר עשרה והסוכה מתקיימת כדאמר אביי בשמעתין למאן דאמר אין לה קבע הרי יס לה קבע כלומר אי שקיל לה למטה דמטה לחודה קיימא ואין הסוכה נפסלת בשביל שהכניס בה מטה ומיעט אורה מידי דהוה אכרים וכסתות (ג.) דלא הוי מיעוט לא לענין עשרה ולא לענין עשרים: ואהא דאמר מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה פירש רש"י אף על פי שלא למדנו פיסול אלא לסכך הואיל ועיקרו [שן] סכך אלו מעמידין הוי כאילו סיכך בדבר המקבל טומאה. ואהא דאמר אביי אבל סיכך על גבי המטה כשרה פירש רש"י סיכך על גבי המטה ולא סמך הסיכוך בכרעים אלא על גבי יתדות אבל כל דופני הסוכה אינם אלא מטות משלשה כלדין לא פסיל רבי יהודה דהא לא גמרינן פיסול מיניה לסוכה אלא לסיכוך וזה לא הוא ולא מעמידו בפסולין ולענין קבע נמי יס קבע לסיכוך: והקשה הרא"ש (שם) מה בא אביי להשמיענו משנה שלמה היא אם אינה יכולה לעמוד בפני עצמה פסולה הא אם יכולה לעמוד בפני עצמה כשרה ותיירץ דאחא לאשמועינן שאף על פי שאין מכרעי המטה לסכך עשרה כשר וכמו שכתבתי בסמוך בשם התוספות דכיון שאין הסוכה נסמכת על המטה ואי שקיל לה למטה איכא חויר עשרה וסוכה מתקיימת הרי יס לה קבע ואינה נפסלת בשביל שהכניס בה מטה ומיעט אורה: וכתב עוד הרא"ש (שם) ומדהביא רש"י

למאן דאמר מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה הרי אין מעמידה בדבר המקבל טומאה ורוב הגאונים פסקו כרבי יהודה והראב"ד ז"ל פירש משנתנו דאין המטה עצמה היא הסוכה אלא עשה שתי דפנות ובשלישית סמכה למטה ואם המטה זזה הרי הסוכה נופלת וזהו שאין לה קבע שהמטה עומדת לינטל ותפול הסוכה והיינו דקאמר אביי לא שנו אלא סמך אבל סיכך על גב המטה כלומר שנעץ ארבעה קונדסין במטה וסיכך ע"ג כשרה דהרי יס לה קבע דכיון שאינה נופלת כשמתלטלין המטה כי האי גוונא מקרי קבע וכשרה ולמאן דאמר מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה הרי אין מעמידה בדבר המקבל טומאה כיון שאין הסכך נסמך ממנו על המטה אבל רש"י והתוספות והרא"ש פירשו שמשנתנו מדברת בסיכך על גב המטה ממנו ואביי בא לאורווי לן דדוקא בשסמך על כרעי המטה ממנו אבל סיכך על גב המטה ולא סמך עליו ממנו אלא נעץ ארבעה קונדסין וכו' וזהו שכתב רבינו פירוש סומך הסכך על כרעי המטה והכרעים הן הן המחיצות ולאפוקי מפירושו של הראב"ד: ומ"ש אם יס גובה עשרה טפחים מן המטה וכו'. כן כתבו התוספות והרא"ש על פי הירושלמי דהיינו פירוש מפני שאין לה קבע דכיון שאין לה עשרה טפחים מן המטה ועד הגג לאו דירת קבע הוא וכתב הרא"ש דטעמא דקבע עיקר כדאיתא בירושלמי: יד סמך הסכך על העמודים והכרעים הן הן דפנות וכו'. היינו מימרא לאביי וצירא רבינו דבשתי החלוקות הכרעים הן הן הדפנות אלא דצירא סמך הסכך על הכרעים ממנו ולפיכך חשיבא המטה קרקעית הסוכה ואריך שיהא ממנה עשרה עד הסכך אבל בסיפא דקרקע עולם היא קרקעית הסוכה אף על פי שאין מן המטה לסכך גובה עשרה כשרה הואיל ואי שקיל לה למטה הוי גובה עשרה והסכך מתקיים בלא המטה אין הסוכה נפסלת בשביל שהכניס בה המטה מידי דהוה אכרים וכסתות דלא הוי מיעוט לא לענין עשרה ולא לענין עשרים כדלקמן בסימן תרל"ג (עמ' תקב). ולענין הלכה כבר כתבתי להחמיר כמאן דאמר מפני שמעמיד בדבר המקבל טומאה ועל פי פירוש רש"י דכיון דמעמיד הוא ה"ל כמסכך בדבר המקבל טומאה עצמו דהכל הולך אחר המעמיד וכבר כתבתי מזה למעלה בסימן תרכ"ט (ס"ה) דדין סולם:

(י.) דברי אביי נראה שפוסק כרבי יהודה וטעמיה כיון דשקלו וטרו אמוראי לפרש טעם דבריו וגם אביי אמר דבריו אליבא דרבי יהודה אלמא סבירא להו כוותיה וגם אני אומר דטעם קבע עיקר כדאיתא בירושלמי ולא ידענא מאיזה טעם יכשירו רבנן היכא דסמך על כרעי המטה ואין מכרעי המטה עד הגג עשרה דירה סרוחה היא הילכך נראה דרבי יהודה לפרושי דברי תנא קמא אחא וליכא הכא פלוגתא עכ"ל. והשתא לדעת הרא"ש דהטעם מפני שאין לה קבע הוא עיקר וגם תופס עיקר דברי הירושלמי שפרש דטעם שאין לה קבע היינו שאין עשרה טפחים מן המטה לגג כל שיש עשרה טפחים מן המטה לגג אף על פי שסמך הסכך על כרעי המטה כשרה ואם אין הסכך סמוך על המטה כלל אלא על גבי קונדסין תקועין בארץ אף על פי שאין עשרה מן המטה לגג כשרה דכיון דאין הסוכה סמוכה עליה לא חשיבה היא קרקעית הסוכה אלא הארץ וכך הם דברי רבינו וממנה שכתב והכרעים הן הן מחילות וכן ממנה שכתב והכרעים הן הן דפנות נראה שהוא מפרש דמטה זו מוקפת קרשים שראשן האחד קבוע בארץ וראשן השני עולים למעלה מן המטה עשרה טפחים והמטה היא חבלים או קרשים קבועים במחילות אלו ומפני שהחבלים או הקרשים קבועים באותן מחילות נקראים אותן מחילות כרעי המטה ונראה שהוכרח לפרש כן מדקתני הסומך סוכתו בכרעי המטה ולא קתני הסומך סוכתו על גבי המטה. ובכך דבריו מצוירים דהכי קאמר פירוש סומך הסכך על כרעי המטה כלומר שנתן הסכך על גבי קרשים שעולים למעלה מהמטה והם נקראים כרעים והכרעים דהיינו הקרשים הנזכרים הן הן מחילות הסוכה אם יס גובה עשרה טפחים מן המטה לסכך כשרה

ואם לאו פסולה דכיון שהסכך סמוך על הקרשים הללו שהם כרעי המטה חשיבה המטה עצמה קרקעית הסוכה ולכך להיות ממנה עד הסכך עשרה טפחים. ונראה דהוא הדין אם נעץ קונדיסין על גבי קרשים אלו הנקראים כרעי המטה וכל שכן אם נעלם [ונעשה] במטה עצמה וסיכך על גבי הקונדיסין שאריך שיהיה מן המטה לסכך עשרה טפחים אלא דרבינו חלא מנייהו נקט: ומ"ש סמך הסכך על

אף על פי שהמחובר סומך את המעמיד לית לן בה דמעשה קרקע בעלמא קא עביד והיינו דאמר אביי לא שנו אלא סמך אצל סיכך על גבי המטה כשרה כלומר שאם נעץ ד' קונדיסין במטה וסיכך עליהם כשרה ואמרין עלה בגמרא למאן דאמר מפני שאין לה קבע הרי יש לה קבע כלומר שאף על פי שהיא לסכך כשירה ואם לאו פסולה סמך הסכך על העמודים והכרעים הן דפנות אפי' אם אין גבוה י' מן המטה עד הסכך כשירה: שאינה נופלת כשמטלטלין המטה כי האי גוונא קבע מיקרי

העמודים. פירוש והעמודים תקועים בארץ שאם היו תקועים במטה או בכרעים היינו דינא קמא כדפרישית אלא כשהם תקועים בארץ מיידי ומשום הכי קאמר שאפילו אין גבוה עשרה מן המטה עד לסכך כשרה שמאחר שהסכך אינו נסמך על המטה ולא על כרעים לא חשיבא היא קרקעית הסוכה אלא הארץ שבה קבועים העמודים שעליהם נסמך הסכך וכיון שמהארץ לסכך גובה עשרה טפחים כשרה אף על פי שמהמטה עד לסכך פחות מעשרה טפחים לית לן בה כיון דאי שקיל לה למטה איכא חויר עשרה והסוכה מתקיימת למטה לחודה קיימא ואין הסוכה נפסלת בשביל שהכנים בה מטה ומיעט אוריה ואף על גב דאי שקיל לה למטה נפסלת הסוכה משום דאין לה דפנות שכרעי המטה הם דפנותיה לית לן בה דאין בחר סכך אזלינן למדוד ממנו ולקרקעיתו עשרה וכל היכא דשקיל לה למטה ואכתי קאי סכך לא חשיבה מטה קרקעית דידה ודפנות הללו אינן מעלות ומורידות לענין זה: והר"ן (י. ד"ה מחני' הסומך) כתב שגראין לו דברי הראב"ד (בהשגות על בעל המאור שם) שפירש משנה זו (כא): שלא קבע הסוכה על המטה אלא סמכה עליה ואם המטה זזה הרי הסוכה נופלת והיינו דאמרין לפי שאין לה קבע שהמטה עומדת לינטל ותפול הסוכה כיון שאינה אלא סמוכה ומאן דאמר מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה היינו טעמיה דאף על גב דתנן (יב.) וכולן כשרים לדפנות הני מילי כשאין הסכך עומד עליהן אבל להעמיד הסכך בדבר שאין מסככין בו אסור מדרבנן שם יאמרו זה עומד זה מעמיד כשם שראוי להעמיד כך מסככין בו ואף על גב דתנן (כב:) העושה סוכתו בראש האילן כשרה ולא פליג רבי יהודה אף על גב דאין פסול לסכך בו שאני אילן דלא חזי לסכך ולא שכיח דמסככי ביה ומשום הכי לא גזר רבי יהודה ומיהו לא נהירא דאין שכיח לסכך וכדתנן (יא.) הדלה עליה את הגפן: והרמב"ן (מלחמות י.) תירץ בההיא דלא במסכך על גבי האילן עסקינן אלא שקרקע הסוכה נתון באילן ונעץ ד' קונדיסין בקרקע הסוכה וסיכך עליהם וכדי האי גוונא

וכשרה ולמאן דאמר מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה הרי אין מעמידה בדבר המקבל טומאה כיון שאין הסכך נסמך ממנו על המטה אף על פי שיתדותיו וקונדיסיו סמוכות עליו ובירושלמי (פ"ב ה"ג) אמרו שהמסכך על גבי המטה צענין זה חשדינן המטה קרקע הסוכה וצענין שיהא חלל הסוכה עשרה מגב המטה ועד הסכך: ולענין הלכה כיון שהרי"ף (י.) כתב הא דאמר אביי לא שנו וכו' משמע דסבירא להו דקיימא לן כרבי יהודה וטעמא משום דכל היכא דשקלי וטרי אמוראי אליבא דחד תנא משמע דהלכתא כוותיה (שבת קיב:) ולא משמע דרבי יהודה איזיל לטעמיה דאמר סוכה דירת קבע צענין מדאמרין לפי שאין לה קבע דאי הכי ה"ל למימר רבי יהודה לטעמיה ועוד דהא אכתי איכא למיחש לטעמא דמאן דאמר מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה [מדחייש לה אביי] דודאי לדירת קבע לא הוה חייש דאיהו גופיה אוקמה בשיטה (ז:) הילכך נקטינן כרבי יהודה דכשם שאין מסככין בדבר המקבל טומאה כך אין מעמידין בו משום גזירה ואף על פי שעכשיו נהגו לסמך סוכות על גבי כתלים שאין מסככין בהם לפי שאין גידולן מן הארץ היינו טעמא משום דלא שכיח לסכך בכיוצא בהן וכו' וסיוס דבריו כתבתי בסיומן תרכ"ט (שלח.) כל זה לפי שיטתו של הרי"ף אבל הרמ"ה (המאור י.) פוסק בדברי חכמים עכ"ל: ובתורתם הדשן (שו"ת סי' אל) כתב דאין קפידא אם מעמיד הסכך בדבר המקבל טומאה שהרי כתב הראב"ע (פ"ב סי' א) דטעמא דקבע עיקר ולא טעמא דמעמידה בדבר המקבל טומאה ונראה דמוכח נמי מדברי הרי"ף דסבר דטעמא דמקבל טומאה לאו עיקר הוא מדלא אייתי בפסקיו ההיא פלוגתא והוה נפקותא גדולה בדבר דעביד תלמודא איכא בינייהו נעץ ארבעה שפודין של ברזל וסיכך עליהם דלמאן דאמר משום קבע כשר ולאידך פסול אלא על כרחין סבר דטעמא דמקבל טומאה ליתא וטעמא דקבע עיקר עכ"ל:

פרישה

(י) פי' שסומך הסכך על כרעי המטה וכו'. נראה שהוא מפרש למטה זו מוקפת קרשים שראשן האחד קבוע בארץ וראש השני עולה למעלה מן המטה עשרה טפחים והמטה היא חבלים או קרשים קבועות במחילות אלו ומפני שהחבלים או הקרשים קבועין באותן מחילות נקראין אותן מחילות כרעי המטה ובכך דברי רבינו מבוארים דה"ק סומך הסכך על כרעי המטה ע"כ שנתן הסכך על גבי קרשים שעולין למעלה מהמטה ואז אמרין אם אין גבוה עשרה טפחים מהמטה לסכך פסולה דכיון שהסכך סמוך על הקרשים הללו שהם כרעי המטה חשיבא מטה עצמה קרקעית הסוכה להאריך ממנה עשרה לסכך וה"ה אם נעץ קונדיסין בכרעי המטה כ"ש אם נעץ במטה וסיכך על גבה דלכך להיות עשרה טפחים מהמטה לסכך אלא דרבינו חלא מנייהו נקט: אבל אם סמך הסכך על העמודים. פי' והעמודים תקועין בארץ או א"ע עשרה מהמטה לסכך אלא אם הוא עשרה מן הארץ לסכך כשרה שכוין שהסכך אינו נסמך (למעלה מן) [על] המטה ולא על כרעיה לא חשיבא היא קרקעית הסוכה אלא הארץ וכיון דאי שקיל לה למטה איכא חויר עשרה טפחים והסוכה מתקיימת דהמטה לחוד קיימא אין הסוכה נפסלת בשביל שהכנים בה מטה ומיעט אוריה ואף על גב דאי שקלת למטה נפסלת הסוכה שהרי דופני המטה הם דפנותיה לית לן בה דאין בחר סכך אזלינן למדוד ממנו ולקרקעיתו ודפנות הללו אינם מעלין ומורידין לענין זה. כ"י. עיין שם:

יה שיקשור. ולכך שתהא מתוחה למעלה או שתהא גבוה כ"כ שאף שתמות ותפול תהיה גבוה י, ואם יש חלל בין גליה גבוה מג' לרד לגודלו וגמ' והמאור ובס' יראים כ' דלא חיישי' למיתה כסתם משנה פ"ג דגיטין וע' בגמ' ותוס': יש שלא ידע. לאז הוי כמחיל' העשויה בשוגג אבל בהמה הוי כעץ בעלמא ואסור להעמידה צ"ט לרופן ג' וכ"כ רי"ו: כ אפי' אין גבוה. מ"ד אמרנים מטתו בסוכה דמותר ליטב עליו אף על פי שאין גבוה י' מן המטה לסכך:

יא , עושים מחיצה מבעלי חיים יה שיקשור שם (וא) בהמה לדופן: יב , יכול לעשות מחבירו דופן לסוכה להכשירה ואפילו ב"ט (יג) ובלבד יש שלא ידע אותו שהועמד שם שבשביל מחיצה הועמד שם אבל בחול אפי' אם הוא יודע שפיר דמי: הגה ואפילו צ"ט אינו אסור אלא בלחות ג' דפנות המיתרים הסוכה אבל דופן רביעית שרי (השגת הראב"ד והמגיד פ"ד דסוכה) וע"ל סימן סס"ב סעיף ה':

יג ה (יד) הסומך סוכתו על כרעי המטה (וי) והכרעים הם מחיצות אם יש בה גובה י' טפחים מן המטה לסכך כשרה ואם לאו פסולה ואם סמך הסכך על עמודים והכרעים הם דפנות כ אפילו אין גובה עשרה מהמטה עד הסכך כשרה כיון שיש י' טפחים מהארץ עד הסכך:

בזה דבתרומתו עושה מחילות הסוכה מהדפנות של המטה שזכרנו והתנא קורא אותם כרעיים ומלמעל' עוש' הסכך וקרקע המטה היא קרקע הסוכ' אלא דבריש' הסכך נסמך על הדפנות אלו עמנו ואם ינטלו הדפנות של המט' יפול הסכך ע"כ פסול לר"י מטעם שאין לה קבע פי' שמקרקע המט' עד הסכך אין שם י"ט ולאידך מ"ד מפני שמעמיד' בדבר המקבל טומא' אבל בסיפא מייירי שאף ע"פ שהסכך הוא ג"כ על דפנות המטה אלא שלא נסמך עליהם אלא נעץ קונדסים בארץ ועליהם הניח הסכך כשר' אעפ"י שגם כאן מקרקע המט' י' טפחים להסכך מ"מ כשר כיון שאם תנטל המטה עדיין הסכך עומד וקרקע עולם תהי' קרקע הסוכה לא איכפת לן במה שמיטע אויר הסוכה במטה וכ' הרא"ש דר"י אחי לפרש דברי ת"ק ואינו חולק כי אין סבירא שהת"ק יכשיר בפחות מ' טפחים לדיר' סרוחה היא וע"כ קי"ל כר"י. והקשה עוד למ"ד מפני שמעמיד בדבר המקבל טומאה אם סיכך על גבי חומת אבנים תהיה פסולה הואיל והעמיד הסכך בדבר שאין גידולו מן הארץ ובר"י יש תיורן על זה דטעם הפוסל במעמיד בדבר המקבל טומא' משו' גזירה שמה יבא לסכך בו כיון שאת' מתיר להעמיד הסכך בו מ"ה בחומת אבנים אין שייך זה דאין רגילים לסכך באבנים ופסק הרא"ש כמ"ד מפני שאין לה קבע ואין חילוק רק בין י' טפחים מהמט' לסכך או לא ולא איכפת לן במעמיד בדבר המקבל טומא' או בדבר מחובר וכן הוכיח רי"ף וכ"ד הטור וש"ע ולא כר"ן שחושש לדבר המעמיד ועמ"ס סי' תרכ"ט ס"ח דדין הנחת סולס:

באר הגולה

ו רמב"ם בפ"ד טור מהא דצינתי לעיל בסי' שס"ב ס"ה ז גם זו שם ח משנה שם כ"א וכו' יהודה וכאוקימתא דאביי וכדמפרש בירושלמי הרי"ף ורא"ש וכ' עוד הרא"ש שנראה דרבי יהודה לפרושי דברי ת"ק אתא וליכא הכא פלוגתא:

ביאור הגר"א

(סעיף יא) עושים כו'. שם כ"ג א': שיקשור כו'. עמ"ס ל' בסי' שס"ב ס"ה: (סעיף יב) יכול כו'. עירובין מ"ד: ואפי' צ"ט כו'. שם וערש"י שם ד"ה אלא אדם כו' וד"ה דופן שלישי ותוס' ד"ה פקק כו': (סעיף

באר היטב

(יא) בהמה. ולכך שתה' מתוחה למעלה או שתהא גבוה כ"כ שאף שתמות ותפול תהיה גבוה י. ואם יש חלל בין גליה גבוה מג' לרד לגודלו וד"ח וכתב המ"א בס"ק י"ד לאס סמך הסכך ע"ג בהמ' פסולה מפני שאין לה קבע ע"ש. ומה"ט

מחצית השקל

(יה) שיקשור כו'. כסתם כו' דגיטין. דף כ"ח, ללא חייש למיתה. והש"ס שם בסוכה הביאו:

פרי מגדים

אשל אברהם

יה שיקשור. עיין מ"א. סוכה דף כ"ג א'. ומשמע מכאן ודאי דפנות כשירים מכל דבר אף שפסול לסכך, יע"ש בט"ז וס"ק יד, ומשפחות זהב שם: יש שלא ידע. עיין מ"א. בהמה דיוס טוב בקשירה ע"י עניבה אפילו הכי אסור. ואדם בלא כוונה, עיין סימן תרל"ה [בהגה] דסכך קודם דופן מייירי ביש טפח סמוך לסכך, יע"ש, אבל סכך אסור להניח דיוס טוב ע"י ישראל, עיין מה שכתבתי לעיל [משפחות זהב] אות ג, ובסימן תרכו אות ח [זוהי: כ אפילו. עיין מ"א. עיין ברא"ש סוכה (כ"ב) וכו' [א] ב' ופ"ב סימן א. עיין אליה רבה אות י"ז בשם מהר"ל והלכות סוכה עמוד שסב] שטענו למעלה מתקמים אדם אף להגיל מחמה שרי, הביאו המ"א [וסימן] תרל"ח וס"ק ט'. ועיין ביצה ויר, ב דפריך כלאים למאי חזי, ואי"ה יבואר לקמן שם:

משבצות זהב

(יג) ובלבד. עיין ט"ז. דופן ד', י"ל הוא הדין בג' כל שיש ב' וטפח שוחק, ואי"ה במ"א אות י"ט יבואר בזה. ועיין סימן שט"ו [סעיף א': (יד) הסומך. עיין ט"ז. ובסימן תרכ"ט אות י"א ובמ"א אות י'. והב"ח [סוף הסימן, ובסימן תרכט עמוד תפ ד"ה עוד; עמוד תפא ד"ה כתב הר"ן] החמיר במעמיד, אבל כל שהקרקע עולם עבדי לכויל עלמא שפיר דמי. והר"ן חושש במעמיד, היינו אף שאין מסככין במין זה, חושש למעמיד. אבל אנו קיימא לן דוקא בדבר ששכיח לסכך בו, כלים וסולס, אסור מדרבנן שמה יסכך בהן, מה שאין כן בכותל אבנים וכדומה. ועיין דרכי משה ריש הסימן בשם אור זרוע [סוכה סימן רפט אות ב] בשם הירושלמי [סוכה פ"א הלכה ו] שיש לאומרים דפנות לריכין ממה שסכך כשר מן התורה, והב"ח [עמוד תפט ד"ה ומ"ש ואפילו; ריש עמוד תקן] הביאו, ומשנה דסוכה וכו', [ב] בין אילנות ודפנות לה בסעיף י' יש לומר כר'

מאיר אחיאי, ולר' יהודה [שם כא, ב] הכל הולך אחר המעמיד. ואחי שפיר נמי הא דלמר [שם כג, א] על גבי בהמה מתניתין רבי מאיר, דבראש האילן משמע אילן דופן, בלאו הכי ללא כר' יהודה, ודופן בהמה ודופן אדם נמי כר' מאיר:

הַלְכוּת סֵפֶה סִימָן תרל"א

בְּאֵר הַגּוֹלָה צ"ה.

(י) **שִׁיחִיהָ מִכּוֹן כְּנֶגֶד שַׁפַּת הַיּוֹרֵד**: הִגָּה דְּהִינּוּ שֵׁשׁ בְּאוֹרֵי שְׂבִינ' הַתַּחְתּוֹן טַפַּח שְׂרָאוֹי לְהוֹרִיד הָעֲלִיּוֹן, (י"א) וְאִזּוּ כְּשֶׁרָהּ ^[א*] אֶפְלוּ חֲמַתָּה מִרְבֵּה, שִׁיחָה הֵצֵל מִרְבֵּה כְּשֶׁהַחֲמָה בְּאֻמְצָע (י"ב) הָרָקִיעַ. (ר"ן פֶּרֶק הִישָׁן וּבֵית יוֹסֵף בִּשְׁם הַרמב"ם): **ו'. קְנִיִּים הַיּוֹצֵאִים לְאַחֲרֵי הַסֵּפֶה, כְּגוֹן שְׂאֲחֹרֵי דָפֶן אֲמָצְעִי בּוֹלְטִים קְנִיִּים מִן הַסֵּכֶף, (י"ג) וְיֵשׁ בָּהֶם הַכָּשֶׁר סֵפֶה וְצִלְתָּה מִרְבֵּה מִחֲמַתָּה וְשִׁלַּשׁ דְּפָנוֹת, כְּשֶׁרָהּ, (י"ד) אָף עַל פִּי שֶׁהַדָּפֶן הָאֲמָצְעִי לֹא נַעֲשֶׂה בְּשִׁבְלִים אֲלֹא בְּשִׁבְלִי עֶקֶר הַסֵּכֶה שֶׁהוּא לִפְנֵים מִמֶּנּוּ: ז'. וְכֵן הַקְּנִיִּים הַבּוֹלְטִים מִן הַסֵּכֶף לְצַד הַפְּרוּץ וְדָפֶן אֶחָד נִמְשָׁךְ עִמָּהֶם, כְּשֶׁר, (ט"ו) יֵאָף עַל פִּי שֶׁעָשָׂה דָפֶן עַל י' הַצְדָּדִין יֵתֵר עַל שְׂבָעָה, וְהוּא לֵן לְמִימֵר הָרִי גִלָּה דַעְתּוֹ לַעֲשׂוֹת כָּל הַסֵּפֶה בְּדִפְנוֹת אֲרָבוֹת, וְדָפֶן אֶחָד שֶׁנִּמְשָׁךְ עִם הַקְּנִיִּים שֶׁל סֵכֶף אֵינוֹ מִן הַסֵּפֶה אֲלֹא בְּפָנֵי עֲצָמוֹ עוֹמֵד, וְנִמְצָא שְׂאִין לוֹ אֲלֹא דָפֶן אֶחָד שֶׁהוּא הַדָּפֶן הַנִּמְשָׁךְ, אֶפְלוּ הִכִּי כְּשֶׁרָהּ: ח. "סֵכֶכָה בְּשִׁפּוּדִין (ט"ז) שֶׁהֵם פְּסוּלִין לְסֵכֶף בָּהֶם (י"ז) וְאִין בָּהֶם אֲרָבָעָה, (י"ח) וְאִין מִהֶם אֲרָבָעָה בְּמָקוֹם אֶחָד, וְהֵנִיחַ בֵּין שְׁפּוּד לְשְׁפּוּד כְּמֵלֶא שְׁפּוּד וְנָתַן שָׁם סֵכֶף כְּשֶׁר, פְּסוּל, (י"ט) שְׂאִי אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם שְׂיִמְלֵא כָּל הָאוֹרֵי מִסֵּכֶף כְּשֶׁר, וְנִמְצָא הַפְּסוּל מִרְבֵּה, "אֲבָל אִם הָעֵדִיף סֵכֶף הַכָּשֶׁר מַעֲט עַל הַפְּסוּל, "אוֹ אִם הָיָה הַפְּסוּל נִתּוֹן שְׁתֵּי (כ*) וְנָתַן הַכָּשֶׁר "עֶרֶב אוֹ אִיפְכָא, כְּשֶׁר, שְׂאִזּוּ מִתְּמֵלֵא כָּל הָאוֹרֵי מִסֵּכֶף כְּשֶׁר: (וְדוּקָא בְּסֵפֶה גְדוּלָּה, אֲבָל בְּסֵפֶה קְטָנָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת מִן הַשְּׁפּוּדִים (כ"א) פָּחוֹת מִשְׁלֹשָׁה בְּמָקוֹם אֶחָד). (בֵּית יוֹסֵף וּמַהר"א מִפְּרָאג): **ט'. בֵּית הַמִּקְלָה בְּנִסְרִים (כ"ב) שְׂאִין עֲלֵיהֶם מַעֲזִיבָה** (פְּרוּשׁ, טִיט וְצִרְרוֹת שֶׁמְשִׁימִין עֲלֵיהֶם) וְכֹא "לְהַכְשִׁירוֹ לְשֵׁם סֵפֶה, (כ"ג) דִּי בִּזָּה שְׂיִסִּיר (כ"ד) כָּל הַמְּסֻמְרִים לְשֵׁם עֲשִׂית סֵפֶה, ^[ה*] אוֹ שְׂיִטֵּל**

בְּאֵר הַיִּטָּב

דַּעַד מָקוֹם שֶׁעָשָׂה מַחֲצָה מִהֵנִי וּטְפִי לֹא וּמָה שֶׁעָשָׂה מַחֲצָה אַחַת אֶרֶץ בְּיוֹתֵר זֶה אֵינוֹ מִן הַסֵּפֶה, קָא מְשַׁמַּע לָן אֶפְלוּ הִכִּי כְּשֶׁר גַּם שָׁם וְחֲשָׁבִין הַמַּחֲצוֹת שֶׁעָשָׂה גַם לָזֶה כְּאִלוּ הִגִּיעַ הַדָּפֶן הַקָּצֵר עַד סוֹף הַכְּתֵל הָאֶרֶץ, ט"ז, עֵין שָׁם: **ז'. לְצַמְצֵם**. דָּאִם הָיָה אֶפְשָׁר הָיָה מִתֵּר, דְּקוּמָא לָן פְּרוּץ כְּעוֹמֵד, מִתֵּר: **ס'. עֶרֶב**. וְאִם אֵינוֹ נִתּוֹן רָאשֵׁי הַכָּשֶׁר עַל הַפְּסוּל נּוֹפֵל לְאֶרֶץ וְהַלֵּךְ הוּא לֵה כְּשֶׁר מִרְבֵּה, רש"י: **ט'. לְהַכְשִׁירוֹ וְכ"ו**. וְזֶה פְּרוּשׁ גְּמָרָא בְּבִטּוּל תַּקְרָה קָא מִפְּלָגִי, וְכַתֵּב רש"י שָׁם דָּאִלוּ כָא עֲכָשׁוּ לְסֵכֶף בָּהֶם פְּסוּל מִשּׁוּם תַּקְרָה, אֲבָל הַשְׂתָּא דְּזוּ תַּקְרָה הָיְתָה וְכֹא לִידֵי מַעֲשֶׂה לַעֲשׂוֹת לְשֵׁם

ס. הָרָקִיעַ. רוּצָה לוֹמֵר, אָף עַל פִּי שֶׁחֲמַתָּה מִרְבֵּה מִצִּלְתָּה כְּשֶׁהַחֲמָה בְּשָׂאֵר מְקוֹמוֹת מִכָּל מָקוֹם בֵּין שְׂצִלְתָּה מִרְבֵּה מִחֲמַתָּה כְּשֶׁהַחֲמָה בְּאֻמְצָע הָרָקִיעַ כְּשֶׁר. וְעֵין ט"ז מַה שֶׁהִקְשָׁה לְמָה אִמְרוּ בְּגִמְרָא לְשִׁמּוּאֵל תִּנָּא בְּמַתְנִיתִין תְּרַתִּי, אֲמַאי לֹא אִמְרוּ דְּגַם לְשִׁמּוּאֵל חֲדָא כְּמוֹ לְרַב, עֵין שָׁם דָּף כ"ב ע"א וְדו"ק: **ו'. הַצְדָּדִין**. כְּלוּמֵר, לֹא מִכְּעִיָּא אִם אֵין בְּדָפֶן הַשְּׂנִי הַחִיצוֹן רַק שְׂבָעָה טַפְחִים פְּשִׁיטָא שֵׁשׁ לְהַתִּיר אוֹתוֹ חֵלֶק הַיּוֹצֵא מִן הַדָּפֶן הָאֶרֶץ, דְּאִמְרִין שְׁכּוֹנָתוֹ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָל הַסֵּכֶה, מַה שְׂאִין כֵּן בְּעוֹשֶׂה דָפֶן הַשְּׂלִישִׁי יוֹתֵר מִשְׂבָּעָה טַפְחִים הָרִי גִלָּה דַעְתּוֹ שֶׁעָשָׂה יוֹתֵר מִהַכָּשֶׁר מִן הַמִּכְבָּר, וְיֵשׁ לָנוּ לוֹמֵר

מִשְׁנֵה בְּרוּרָה

הַתַּחְתּוֹן נִגַּע בְּשַׁפַּת זֶה הַיּוֹרֵד וְנִסְתַּם חָלָל וְהוּוּ כְּחֵדָא: (י) **שִׁיחִיהָ מִכּוֹן כְּנֶגֶד שַׁפַּת הַיּוֹרֵד**: הִגָּה דְּהִינּוּ שֵׁשׁ בְּאוֹרֵי שְׂבִינ' הַתַּחְתּוֹן טַפַּח שְׂרָאוֹי לְהוֹרִיד הָעֲלִיּוֹן, (י"א) וְאִזּוּ כְּשֶׁרָהּ ^[א*] אֶפְלוּ חֲמַתָּה מִרְבֵּה, שִׁיחָה הֵצֵל מִרְבֵּה כְּשֶׁהַחֲמָה בְּאֻמְצָע (י"ב) הָרָקִיעַ. (ר"ן פֶּרֶק הִישָׁן וּבֵית יוֹסֵף בִּשְׁם הַרמב"ם): **ו'. קְנִיִּים הַיּוֹצֵאִים לְאַחֲרֵי הַסֵּפֶה, כְּגוֹן שְׂאֲחֹרֵי דָפֶן אֲמָצְעִי בּוֹלְטִים קְנִיִּים מִן הַסֵּכֶף, (י"ג) וְיֵשׁ בָּהֶם הַכָּשֶׁר סֵפֶה וְצִלְתָּה מִרְבֵּה מִחֲמַתָּה וְשִׁלַּשׁ דְּפָנוֹת, כְּשֶׁרָהּ, (י"ד) אָף עַל פִּי שֶׁהַדָּפֶן הָאֲמָצְעִי לֹא נַעֲשֶׂה בְּשִׁבְלִים וְכ"ו**. כְּגוֹן שְׂהִרְחִיק דָּפֶן אֲמָצְעִי מִשְׁפָּתוֹ וְהִכְנִיסוֹ יוֹתֵר מֵאֻמָּה לְתוֹךְ הַמַּחֲצוֹת אַחֵר שֶׁרָאָה שֶׁהָיְתָה דְּזִיָּה בְּכֶף, "וּמִנְכֹּר מִלְּתָא שֶׁהוּא נַעֲשֶׂה בְּשִׁבְלִי סֵפֶה פְּנִימִית, מִכָּל מָקוֹם מוֹעֵלֵת 'הַמַּחֲצָה זֶה גַּם לְבִרְאִי. "וְהַסְכִּימוּ אַחֲרוֹנִים, דְּאֶפְלוּ אִם הַמַּחֲצָה זֶה נַעֲשִׂית רַק עַל יְדֵי לְבוּד גַּם כֵּן מִהֵנִיא אָף לְבִרְאִי: **ז (ט"ו) אָף עַל פִּי שֶׁעָשָׂה דָפֶן וְכ"ו**. כְּלוּמֵר, פְּשִׁיטָא אִם אֵינוֹ אֲלֹא שְׂבָעָה, כְּנִתָּה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָל הַסֵּכֶה וְלֹא עָשָׂה אֲלֹא כְּתִקּוֹן חֲכָמִים [שְׁכָף דִּינו'] לְכַתְּחֵלָה שִׁיכּוֹל לַעֲשׂוֹת הַדָּפֶן הַשְּׂלִישִׁי שֶׁל שְׂבָעָה טַפְחִים אוֹ עַל יְדֵי טַפַּח מְרֻנָּה וְצִוֵּת הַפֶּתַח, וְכַנ"ל בְּסִימָן תַּלֵּל סְעִיף ב' וְעַל יְדֵי זֶה יִכּוֹל לְהַשְׁתַּמֵּשׁ עַד סוֹף הַדָּפֶן הָאֶרֶץ, מַה שְׂאִין כֵּן כְּשֶׁעָשָׂה יֵתֵר עַל שְׂבָעָה טַפְחִים אֶפְשָׁר דְּגִלָּה דַעְתּוֹ לַעֲשׂוֹת כָּל הַסֵּכֶה בְּדִפְנוֹת אֲרָבוֹת וְכ"ו: **ח (ט"ז) שֶׁהֵם פְּסוּלִים לְסֵכֶף בָּהֶם**. כְּגוֹן שֶׁהֵם שֶׁל בְּרוֹל דְּפִסּוּלִים לְכָלִי עֲלָמָא, וְעֵין לְעִיל בְּסִימָן תְּרַכֵּט סְעִיף ב': **(י"ז) וְאִין בָּהֶם אֲרָבָעָה**. דָּאִי יֵשׁ בָּהֶם אֲרָבָעָה טַפְחִים, הִלָּא קוּמָא לָן דְּסֵכֶף פְּסוּל פּוֹסֵל בְּאֻמְצָע בְּאֲרָבָעָה טַפְחִים: **(י"ח) וְאִין מִהֶם אֲרָבָעָה בְּמָקוֹם אֶחָד**. רוּצָה לוֹמֵר, אֶפְלוּ עַל יְדֵי צִרוּף מִשְׁנִים אוֹ מִשְׁלֹשָׁה: **(י"ט) שְׂאִי אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם וְכ"ו**. דָּאִם הָיָה אֶפְשָׁר הָיָה מִתֵּר, דְּקוּמָא לָן, פְּרוּץ כְּעוֹמֵד, מִתֵּר: **(כ) וְנָתַן הַכָּשֶׁר עֶרֶב**. בֵּין כָּל שְׁפּוּד וְשְׁפּוּד נָתַן הַכָּשֶׁר שָׁם לְרַחְבּוֹ וְדִחְקוֹ בִּיְנִיחָה שְׁלֵא יִפֹּל מִשָּׁם לְאֶרֶץ: **(כ"א) פָּחוֹת מִשְׁלֹשָׁה בְּמָקוֹם אֶחָד**. דְּקוּמָא לָן לְקַמָּן בְּסִימָן תְּרַלָּב סְעִיף א' דְּבִסְכָּה קְטָנָה פּוֹסֵל סֵכֶף פְּסוּל בְּשִׁלְשָׁה טַפְחִים, עֵין שָׁם: **ט"ז (כ"ב) שְׂאִין עֲלֵיהֶם מַעֲזִיבָה**. וְכָל שְׂכָן אִם הָיָה מַעֲזִיבָה עַל הַנְּסָרִים וְהִסִּיר הַמַּעֲזִיבָה וְאַחֵר כֶּף פִּקְפֵק הַנְּסָרִים, "דְּבוֹדָאֵי מִהֵנִי, דְּהָא עֲבִיד מַעֲשֶׂה רְבָה לְשֵׁם סֵפֶה [אַחֲרוֹנִים]: **(כ"ג) דִּי בִּזָּה שְׂיִסִּיר וְכ"ו**. וּמִהֵנִי בִּזָּה כְּאִלוּ סֵכֶף בְּתַחֲלָה בְּכָל הַנְּסָרִים לְשֵׁם סֵפֶה: **(כ"ד) כָּל הַמְּסֻמְרִים וְכ"ו**. הוּא לְשׁוֹן הַרָא"שׁ וְהַטּוֹר,

שְׁעֵר הַחִיצוֹן

תַּרְל, אֲבָל הָכָא הוּי מַחֲצָה שְׁלֵמָה [אַחֲרוֹנִים]: י"א. מַחֲצִית הַשְּׁקֵל בְּבִאוּר הַמִּגְן אֲבָרָהּ וּלְבוּשֵׁי שְׁדָר וְזֶה אֶתְרֵן וּמֵאֻמֵּר מִרְדְּכִי, דְּלֹא כְּהִנָּחִיב חִיִּים: **ז' י"ב**. הַגְרָא וְשָׂאֵר אַחֲרוֹנִים: **ט"ז י"ג**. וְעֵין בְּאַלְיָה רְבִיבָה שֶׁחִבָּא דְּהַרְלִיב"ח גּוֹפֵה בְּמַסְנַתוֹ הַסִּפִּים לְהַמְלִי:

ד מחצלת של קש וקנים וכו'. בסוף פרק קמא פליגי בה תנאי ופסקו הפוסקים הלכה כתנא קמא וכדלסיק רב פפא לאין חילוק בעולם אלא בין גדולה לקטנה: ומ"ש והני מילי שאין לה שפה וכו'. שם בגמרא מוכח דאף על פי שאין נארגות היטב ויש הפרש בין בית ניר לבית ניר מכל מקום ראוין הן לקבל פירות הגסין שאין יולאין דרך נקב קטן: ה כתב ה"ר ישעיה וכו' עד לעשותו לשכיבה. הכל בפסקי הרא"ש בסוף פרק קמא ויראה מדבריו דכשצוה לאומן לתקנה

ו מחצלת (ד) של קש וקנים ושיפה ושל גמי ל"ש ארוגה שהיא חלקה וראויה לשכיבה ל"ש עשויה מעשה שרשרות שאינה חלקה ואינה ראויה כ"כ לשכיבה אם היא קטנה סתמה עומדת לשכיבה ומקבלת טומאה ואין מסככין בה אא"כ עשאה לסיכוך הזב וכיון שכן מעתה אינה ראויה

לסיכוך מדינא שרי לסכך בה אלא לאסור משום גזירה דמי יודע וכו' ואחרו כולי עלמא לסוכי זהו ולפי זה דיעבד יא' ידי חובתו אם סיכך בהם ללא גרע משארי דבסמוך אבל אם לא צוה לאומן לתקן לסכך אלא שקנאה לסכך בה מדינא נמי אסור ומיהו לענין מעשה בכל ענין לא יא' ידי חובתו אפילו דיעבד ללא דמי לשארי ללא פסולי אלא משום דילמא שביק להו ונפיק והילכך אי לא נפיק יא' ידי חובתו דיעבד אבל הכא דפסולין משום דחיישין דילמא אחרו כולי עלמא לסוכי זה ועברי אדאורייתא בדיעבד נמי פסולה ועיין בבית יוסף שחילק בכך בסמוך אלא חזילה (עמ' תפ ד"ה ומשמע) ונראה לפי דברי הרא"ש הא דקטנה סתמא עומדת לשכיבה אלא אם כן עשאה לסיכוך היינו שרוב בני אותה העיר עושין אותה לסיכוך וכן אלא גדולה שרוב אנשי המקום נוהגין לשכב עליהן וכן פירש בהגהות שלחן ערוך (ס"ו) ולקמן (עמ' תפג ס"א) ד"ה כתב בכל זה) אלא דין סיכוך נסרים כתבתי דין מחללאות שקובעין בגגין כעין תקרה בשם הכל בו: כתב בתרומת הדשן על הסולמות דמותר לסכך בהן משום דאינו בל מן המקבל טומאה לאורייתא וגם אינו קרוב למקבל טומאה מדאורייתא וקשה לע"ד אמאי אינו קרוב לסולמות שקובעין האכיריים בעגלה וכן לסולמות שקובעין שפופע אלא הכותל להניח שם עשך שיאכלו הסוסים משם וכן שאר בהמות שהסולמות האלו עשוין לקבל עשך ותבואה בעודו שצבילים ושר דברים ומקבלין טומאה מדאורייתא ובאגודה בפרק קמא (ס"ה) כתב וזה לשונו התוספות הביאו תורת כהנים דממעט סולמות מטומאה ומשמע אפילו טומאה דרבנן ולפי זה היה מותר להניחו על גבי סכך וראיתי רבותי אוסרין ולא ידעתי הטעם אם לא משום גזירת כלים כדלמרינן בסוף פרקין (כ ז) עכ"ל נראה דלר' לומר גזירה משום שאר סולמות שהן כלים כדפרי' ואף על גב דר' חייא בר אבא בשם רבי יוחנן הוא דמוקי לה לפלוגתא דרבי מאיר ורבי יהודה בנסרים משופין ומשום גזירת כלים (טו א) וקיימא לן כרבי יהודה דמסככין בנסרים אלמא דלית ליה גזירת כלים ומשום הכי פסקו הפוסקים דסככה בחיילים זכרים כשרה ולא גזרינן זכרים אטו נקבות מכל מקום איכא למימר דהלכה כרבי מאיר בגזירותיו (עירובין נז א) כמו שכתב הראב"ד (השגות על ואף על גב דעולין ויורדין בו בסולם אינו מטמא מדרם כדאיתא בתוספות (סוכה ה. ד"ה מסגרתו. ב"ב סו. ד"ה ושאני) בשם תורת כהנים (שמיני פר' ו). אבל בתשובות להרמב"ן (המיוחסות) סימן רט"ו נסתפק בדבר (ב):

לסיכוך שכל הראוי לקבל טומאה אין מסככין בו כי פליגי בגדולה תנא קמא סבר סתם גדולה לסיכוך ואינה ראויה לקבל טומאה אפילו יסכב בה הזב: ואיתא תו בגמרא (ס"ס) תנו רבנן מחללת של שיפה ושל גמי גדולה מסככין בה קטנה אין מסככין בה של קנים ושל חילת גדולה פירוש מעשה עצות וקליעה מסככין בה ארוגה אין מסככין בה רבי ישמעאל דרבי יוסי אומר משום אביו זו וזו מסככין בה וכן היה רבי דוסא אומר כדבריו: וכתב הרא"ש (ס"י לז) וזה לשונו הרי"ף לא הביא הך סיפא משום דסבירא ליה הלכה כרבי יוסי ורבי דוסא וכן מוכח סתמא דמתניתין ללא מפלגא במחללת קנים אלא בין גדולה לקטנה ע"כ וכן פסק הרמב"ם בפרק ה' (ה"ו) והראב"ד חולק על זה בהשגות ופוסק כתנא קמא דרבי ישמעאל דרבי יוסי ורבי דוסא: ומ"ש רבינו והני מילי שאין לה שפה וכו'. שם (ע"ב) בגמרא: ומ"ש שאפילו אם נישל שפתה אין מסככין בה. פשוט מדין בלאי כלים שנתבאר בסימן זה (ש"ל ד"ה ומ"ש וכל) שאין מסככין בהן וכן כתבו הפוסקים: כתב ה"ר ישעיה אפילו במקום שעושים אותן לשכיבה הקונה אותן מן האומן וכו'. זה לשון הרא"ש בסוף פרק קמא (ס"ס) כתב ה"ר ישעיה אלו המחללאות שמוכרין התגרים בסתמא לאו לשכיבה עבדי שממלאין אותן אמר וגם עושין אותן מחיותו הילכך לאו בחר עשייתן אזלינן שהאומן אינו עושה אותן אלא למכרן למי שאריד להן כל אחד ואחד לפי צרכו ואם כן אין לילך אלא אחר קנייתו שאם קנאו אדם לשכיבה מקבלת טומאה ואם קנאו לאורך דבר אחר אינה מקבלת טומאה ואם כן אדם יכול לקנות מחללת חדשה לשם סוכה ולסכך בה אף על גב דחזיא לשכיבה בחר מחשבתו אזלינן וכיון שקנאה לאורך סוכה וסיכך בה אינה מקבלת טומאה ולא מסתבר לי אלא בחר מנהג אנשי המקום אזלינן כדקאמר לא נחלקו רבי דוסא וחכמים על מחללות [שן] אושא שהן טמאות הילכך במקום שנהגו לשכב עליהן אפילו אמר לאומן לתקן לו לסיכוך אין מסככין בהן דמי יודע שאמר לאומן לתקן לו לסיכוך ואחי כולי עלמא לסוכי זהו עכ"ל:

ז כתוב בתרומת הדשן (שו"ת ס"י ז) סוכה שרצו לשים למעלה סולם כדי להניח הסכך על גביו כשר הדבר או לא תשובה נראה דשרי אפילו לסכך כל הסוכה בסולמות שלנו דאין כאן סכך פסול אף על גב דכלי הוא מכל מקום לא מקבל טומאה דכלי עץ שאין לו בית קיבול אינו מקבל טומאה

ואף על גב דעולין ויורדין בו בסולם אינו מטמא מדרם כדאיתא בתוספות (סוכה ה. ד"ה מסגרתו. ב"ב סו. ד"ה ושאני) בשם תורת כהנים (שמיני פר' ו). אבל בתשובות להרמב"ן (המיוחסות) סימן רט"ו נסתפק בדבר (ב):

דרכי משה

(ב) ובתשובות הרשב"א (ח"א) סימן קצ"ו מסתפק בדבר ובסימן קצ"ה שם כתב בהדיא לאסור לסכך בסולמות שלנו דמקבלין טומאה מדאורייתא ועיי"ש וכן כתב מהרי"ל (ה' סוכה ס"י ז) לאסור להניח סולם על הסכך להחזיקו וכל שכן לסכך בו לאסור וכתב עוד מהרי"ל (שם) לאסור להניח שום כלי המקבל טומאה על הסכך להחזיקו אפילו קתדראות משום דמקבלין טומאה מדרם: (ג) ובתשובות הרשב"א (ח"א) סימן ר"ג: (ד) וכתב הכל בו (ס"י ע"א לז ז) ובמקום שנהגו לקבוע מחללאות בגגין כעין תקרה אין מסככין בהן: (ד*) ועיין לקמן סוף סימן תר"ל (ארוך אות ו) אי מותר להעמיד הסוכה בדבר המקבל טומאה:

ח וכתב עוד תרומת הדשן (שו"ת סי' לא) לחזר כלונסאות הסוכה במסמרות של ברזל או לקשרן בצללות שמקבלים טומאה נראה שאין קפידא בדבר ואף על גב דפרק הישן (כא): אלא דתנן הסומך סוכתו בכרעי המטה [וכשרה] רבי יהודה אומר אם אינה יכולה לעמוד בפני עצמה פסולה וקאמר עלה בגמרא מאי טעמא דרבי יהודה חד אמר מפני שאין לה קבע וחד אמר מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה כתב אשירי (סי' א) דמוכח מדברי הר"ף (י) דסובר הלכה כרבי יהודה מכל מקום הא פסק אשירי נמי דטעמא דקבע עיקר ולא טעמא דמעמידו בדבר המקבל טומאה: וכתשבות להרמב"ן (המיוחסות) סימן ר"י (ג) כתוב שאלת סכך סוכה עשויה מנסרים שאין ברחבן ארבעה והם תקועים במסמרות של ברזל והם משולבים כשליבת הסולם ואין צפתח בין השליבה שלשה טפחים ובכך מכסים אותם וזהו דהם וערבה אם פוסלים הסכך מחמת המסמרות לפי שמעתי בשם אחד גדול שנתאכסן בבית אחד מצני עירנו ואוה להוציא המסמרות מהסכך הודיעני טעמו אי משום שמקבלין טומאה [וכו'] תשובה אותו חכם שאמר לא מאותו טעם שאמרת אסור ואולי מפני מה שאסר אחד מרבותי נ"י דכיון דהגסרים תקועים במסמרות הרי כל הגסרים כנסר אחד רחב [ארבעה] ויש בהם משום גזירת תקרה (יד). ויש שנחלקו עליו וחתה הגח להם כיון שנהגו שאף על פי שאינם נביאים הם בני נביאים (פסחים סו). ע"כ (*): והר"ן כתב בפרק הישן (י) ד"ה ולענין הלכה כיוון נקטינן כרבי יהודה דקאמר שאין מסככין בדבר המקבל טומאה כד אין מעמידין בו משום גזירה ואף על פי שעכשיו נהגו לסמוך סוכות על גבי כתלים שאין מסככין בהם לפי שאין גידולו מן הארץ היינו טעמא משום דלא שכיח לסכך בכיוצא בהם ועוד דכולי עלמא ידעי דכל כי האי גוונא בית דירה מיקרי ולא סוכה הילכך ליכא למיגזר ויש שנוהגין לעשות ככותלים דפנות של קנים משום היכרא שלא יהא נראה כסומך על הכותלים לגמרי ומדת חסידות בעלמא הוא כל זה לפי שיטתו של הרב אלפסי ז"ל (שם) אבל הר"ה (המאור שם ד"ה ובסומך) פוסק כדברי חכמים עכ"ל: ודברי תרומת הדשן בזה כתוב בסוף סימן תר"ל (שלו). סוד"ה והר"ן:

קרקע הן עכ"ל ואף על פי כן כתב הוא ז"ל בפרק הישן (י) א ד"ה ולענין הלכה כיוון אמתייתין דהסומך סוכתו בכרעי המטה להלכה כמאן דאמר דאם העמיד הסכך בדבר המקבל טומאה פסול ואף על פי שעכשיו נהגו לסמוך הסוכה על גבי כתלים שאין מסככין בהן לפי שאין גידולן מן הארץ היינו טעמא משום דלא שכיח לסכך בכיוצא בהן ועוד דכולי עלמא ידעי דכל כהאי גוונא בית דירה מקרי ולא סוכה הילכך ליכא למיגזר ויש שנוהגין לעשות ככותלים דפנות של קנים משום היכרא כדי שלא יהא נראה כסומך על הכותלים לגמרי ומדת חסידות בעלמא הוא עכ"ל וכל זה

פרישה

(ו) הקונה אותן מן האומן על דעת לסכך בו מותר. ז"ל הרא"ש כתב [ה"ר ישעיה וכו'] (בטעם דס"ל) שהאומן אינו עושה אותן אלא למוכרו למי שצריך להן כל אחד ואחד לפי צרכו וא"כ אין לילך אלא אחר קנייתו וכו' וכתב הרא"ש עליו ז"ל ולא מסתבר אלא בחר אנשי המקום אזלינן ואפילו אמר לאומן לתקנה לו לסיכוך אין מסככין בה דמי יודע שאמר לאומן לתקנו לו לסיכוך ואחי כולי עלמא לסוכי בהו עכ"ל ורבינו שכתב כי מי יודע אם תקנה לכך, נמי כוננו הכי מי יודע שאמר לאומן שיתקנו לכך שאז ודאי תקנה לכך שזה תלוי בזה ודו"ק דלכ"כ לא יהא דברי רבינו כדברי הרא"ש שחלה הפסול במי יודע שאמר לאומן:

בית חדש

אלא שקרקע הסוכה נתון באילן ונעץ קונדסין בקרקע הסוכה וסיכך עליהן ובכי האי גוונא אף על פי שהמחזיר סומך את המעמיד לית לן בה דכמעשה קרקע בעלמא קא עביר עכ"ל דלויכא לחלק דשאני אילן דלפעמים מסככין בו בעודו מחובר אבל כותל מחובר אינו פוסל מתורת מעמיד מאחר שאי אפשר לסכך בו בעודו מחובר ואינו דומה למחילת אבנים לאף כשמסככין בו בתלוש פסול הוא מלד ענמותו לפי שאין גידולו מן הארץ לפיכך פוסל גם

כן מתורת מעמיד ודוק: כחצ בתשובת הרשב"א (ח"א) סימן קכ"ו על הסולם שהשליכוהו על גבי הסוכה ושכחוהו לאפילו את"ל שאין מסככין בסולם וסכך פסול הוא אפילו הכי מאחר שכבר נכשרה הסוכה ואינה צריכה לזירופו של סכך פסול שוב אינו פוסל והיינו (י צ) כתונתיה דמנימין ללכבישה אין צו איסור אלאמשום שלא יאמרו מסכך בדבה המקבל טומאה וכדמוכח נמי ממתניתין (יא א) דהדלה עליה את הגפן וכו' ויראה מדבריו שתופס סברת דבינו חס שהביא הר"ן (ו א ד"ה מתני') במתניתין דהדלה עליה את הגפן וכו' דכל שתחלתה בכשרות אף על פי שאחר כך הדלה עליה תו לא מיפסל ואבר דחה הר"ן ז"ל (גס), וגם ד"ה ומהא) דמתניתין דהדלה עליה את הגפן וכו' לאו הוכחה כל עיקר והיהא דכתונתיה דמנימין נמי יא לפרש דכל שהניח לצורך הבגד הוי כלנאותה ושרי ואחרים פירשו דבשעת אכילה ושינה מדינא נמי פסול אלא אפילו שלא בשעת אכילה ושינה קאמר דלישקליה שלא יאמרו מסכך בדבר המקבל טומאה כמו שיתבאר בסוף סימן זה והילכך לדידן דתופסין לחומרא לסכך פסול פוסל אפילו קדמה הסוכה בכשרות כמ"ס למעלה בסימן תרכ"ו (עמ' תעג ד"ה ולא) אם כן חסור להניח הסולם או הספסל או הכסא וכיוצא בו על גבי הסכך דבשעת אכילה ושינה מדינא פסול ושלל בשעת אכילה ושינה חסור נמי משום מראית העין דמאחר שאין בהנחה זו צורך האדם להגן עליו או לצורך הכלי שהניח דיו סכך פסול יש לו כמו שיתבאר בסוף סימן זה בסייעתא דשמיא:

(26)

חידושי תורה – הערות – פירושים – ופסקים

ה לשכיבה. במקומות הללו סתם מחללת לשכיב' ומ"א: ו לסיכוך. אפי' עבד לה שפה כשרה [רדב"ז ח"א ל"ד: ז שמנהג. ומקום שאין מנהג ידוע לכ"ע מותר לסכך וכו' ס"ה ס"ה: ח סולם. משום שיש לו בית קיבול שנקוב' במקום שתוחזין בו השליכות ואף על פי שהוא עשוי למלואות

שמו בית קיבול כמ"ס ברש"א סי' קל"ה ומ"ס בת"ה לסולמות טהורות היינו באותן הנקובים מעבר לעבר כעין שלנו וסולמות של עגלות או אותן שקובעין בכותל להניח עליהן מאכל לבהמ' טמאים לכן יש לאסור כל סולמות [ב"ח] ועס"ח ללא גזרינו: ט על גביי. לאין מעמידין הסכך בדבר המקבל טומאה שמה יבא לסכך בו אף על גב שמעמידין על כותל אבנים משום דלא שכיח שסכך בהם ועוד דכ"ע ידעי דכה"ג בית דירה מקרי ויש נוהגים להעמיד קנים תחת הסכך ומדת חסידות הוא (ר"ן) ובהכי מתיישבת מ"ס סימן תרל"א ס"ח שאע"פ שהסכך

כשר נחון על השפודים כשר כיון דלא התירו לו אלא"כ נתן סכך כשר עליהם לא גזרי' שסכך בשפודים וכמ"ס שם ס"ט והב"ח כת' שמדינת אסור להעמיד ולא משום גזיר' ע"ש שגדחק ולדבריו קשיא הך דשפודין מ"מ ל"ע דהא בסס"י תר"ל פסק הרב"י בהדיא דמותר להעמיד בדבר המקבל טומא' דאל"כ אפי' גבוה עשרה פסול' ע"ש וגם בס"ח פסק לחבר כו' אין קפיד' א"כ מוכח דס"ל כת"ה שמותר להעמיד בדבר המקבל טומאה וכו' כלבוס בהדיא לכן נ"ל דמה שאסר בסולם היינו משום שהיא עצמ' סכך פסול [ועס"י תרל"ב] וכו' ברש"א סי' קל"ה וידוע שתשוב' להרמב"ן הוא ג"כ מהרש"א וא"כ שניה' לדבר א' נתכוונו אבל להעמיד הסכך בדבר המקבל טומא' שרי וכמ"ס הרא"ש ות"ה ומהר"ל בתשו' סי' פ"ז ועי"ל דדיעבד שרי וכמ"ס סס"י תר"ל ולכתחל' אסור וכמ"ס כאן ס"ז ומ"ס ס"ח שמותר לקשר בצלאל' היינו כמ"ס סס"י תר"ל בשם הר"ן דכיון שאין הסכך עצמו נסמך עליה' אלא שקונדיסין נסמכין עליהם שרי וכן עיקר דלא כלבוס: י להחזיקו אסור.

דעכ"פ סכך פסול הוא: יא שמקבלין טומא'. במהר"ל כתוב דחיישי' שמה נטמאו במדרס ע"כ משמע שאם ידעי' בודאי שלא נטמאו כגון שהם חדשים שרי וכו' דעכ"פ מקבלים טומאה וכ"מ ל' רמ"א דאסור אפי' חדשים הך' הב"ח היאך מניחים הכלונסאות ע"ג כותל מחובר ולא זכר מ"ס הוא עצמו בש"ת דתלוש ולבסוף חבדו כשר לסכך וכ"כ ב"י סס"י תרכ"ו וכ"מ ס' תרל"ח ס"ט ועמ"ס סס"י תרכ"ח: ודע דכל כלי עץ הרחב קצת וראוי להניח עליו דבר מקבל טומא' דממי לביית קבול כ"כ התוס' דף ה' וא"כ אין להניח מרא ומגריפה על הסוכה אפי' נשברה:

כשר נחון על השפודים כשר כיון דלא התירו לו אלא"כ נתן סכך כשר עליהם לא גזרי' שסכך בשפודים וכמ"ס שם ס"ט והב"ח כת' שמדינת אסור להעמיד ולא משום גזיר' ע"ש שגדחק ולדבריו קשיא הך דשפודין מ"מ ל"ע דהא בסס"י תר"ל פסק הרב"י בהדיא דמותר להעמיד בדבר המקבל טומא' דאל"כ אפי' גבוה עשרה פסול' ע"ש וגם בס"ח פסק לחבר כו' אין קפיד' א"כ מוכח דס"ל כת"ה שמותר להעמיד בדבר המקבל טומאה וכו' כלבוס בהדיא לכן נ"ל דמה שאסר בסולם היינו משום שהיא עצמ' סכך פסול [ועס"י תרל"ב] וכו' ברש"א סי' קל"ה וידוע שתשוב' להרמב"ן הוא ג"כ מהרש"א וא"כ שניה' לדבר א' נתכוונו אבל להעמיד הסכך בדבר המקבל טומא' שרי וכמ"ס הרא"ש ות"ה ומהר"ל בתשו' סי' פ"ז ועי"ל דדיעבד שרי וכמ"ס סס"י תר"ל ולכתחל' אסור וכמ"ס כאן ס"ז ומ"ס ס"ח שמותר לקשר בצלאל' היינו כמ"ס סס"י תר"ל בשם הר"ן דכיון שאין הסכך עצמו נסמך עליה' אלא שקונדיסין נסמכין עליהם שרי וכן עיקר דלא כלבוס: י להחזיקו אסור. דעכ"פ סכך פסול הוא: יא שמקבלין טומא'. במהר"ל כתוב דחיישי' שמה נטמאו במדרס ע"כ משמע שאם ידעי' בודאי שלא נטמאו כגון שהם חדשים שרי וכו' דעכ"פ מקבלים טומאה וכ"מ ל' רמ"א דאסור אפי' חדשים הך' הב"ח היאך מניחים הכלונסאות ע"ג כותל מחובר ולא זכר מ"ס הוא עצמו בש"ת דתלוש ולבסוף חבדו כשר לסכך וכ"כ ב"י סס"י תרכ"ו וכ"מ ס' תרל"ח ס"ט ועמ"ס סס"י תרכ"ח: ודע דכל כלי עץ הרחב קצת וראוי להניח עליו דבר מקבל טומא' דממי לביית קבול כ"כ התוס' דף ה' וא"כ אין להניח מרא ומגריפה על הסוכה אפי' נשברה:

סולמות ויעשה מהם גוף הסכך ע"כ אין להניח למעל' מן הסכך באויר כ"ש בסכך עצמו שום כלי אפי' שבר כלי דהא שבר כלי הוא פסול לסכך כדלמרי' בגמ' ולא בצללי כלים ואם כן יש חשש שמה ירבה ממנו בסכך:

באר היטב

להעמיד קנים תחת הסכך ומדת חסידות היא. ר"ן. והמ"א העלה דמותר להעמיד בדבר המקבל טומאה ומה שאסור בסולם היינו משום שהיא עצמה סכך פסול ע"ש ועיין ט"ז ובעטרת זקנים: (ט) להחזיקו. דעכ"פ סכך פסול הוא: (י) אין קפיד'. כיון שאין הסכך עצמו נסמך עליהן. מ"א ע"ש ועיין ט"ז ס"ס תר"ל:

באר הגולה

ביאור הגר"א

מחצית השקל

(28)

אורח חיים תרכט הלכות סוכה

מחצית השקל

שכתוב סוף סימן תר"ל. ר"ל, זהו למקשר אם יש מן המטה עד הסך 7 טפחים כנזכר לעיל: ובמזו שכתוב באר, ר"ל, כיון דהוא מחלוקת הפוסקים לענין דבר המעמיד החומר הרב ב"ל לכתחלה ומקל דלעצד: ומה שכתוב סעיף ה' שמוותר בו, משמע לאפילו לכתחלה שרי: היינו כמו שכתב הרב ב"י בסוף סימן תר"ל בשם בו, כצ"ל. והם דברי הר"ן שהביא מ"א סימן תרכ"ח ס"ק ה', ע"ש הבאתי דבריו. והר"ן כתב שנית כאן במשנה דהסומך סכתו בכרעי המטה, כיון דיש הפסק בין המחומר ובין הסך קונדיסין שרי, וע"ש. והוא הדין הכא בסעיף ח' דהקנים מפסיקים בין המסמרים ובלאות ובין הסך: (י) להחזיקו בו. דעכ"פ סך טו. ר"ל, אפילו לחיורן א' בס"ק שלפני זה דמותה להעמיד בדבר פסול: (יא) שמקבלין בו. הקשה הב"ח טו' על גבי כותל מחובר. ר"ל, של עץ, דבטח לאבנים באתה כתב הב"ח לשיטתו דמדינתא מעמיד בדבר פסול. פסולה. וכמו

פרי מגדים

משבצות זהב

(ז) דהיינו. עיין ט"ז. הלבוש ז"ל וסעיף ו' משמע שהשמיט הגהות רבו ז"ל והרמ"א וכתב כמו שכתב הט"ז ז"ל, דהמשנה י"ט ב' מיירי במקום שאין מנהג מצורר, לא באומנים למה הן עושין, ולא בקונים למה הם קונים. הלכך גדולה סתמא לסיכוך, ומסככין בה, עד דעשאה אומן או קנה בפירוש לשכיבה אין מסככין בה. קטנה לשכיבה סתמא עומדת, הלכך עשאה אומן בפירוש או קנה לסיכוך, מסככין בה, וכתנא קמא. ועל כרחק שיש מקומות שאין יודע ומצורר, דאם לא כן מה מקשה הדיוקים אהדדי, לשכיבה הא סתמא לסיכוך, והדר תנן לסיכוך הא סתמא לשכיבה, דילמא לית סתמא רק מנהג מקומות, יש לשכיבה ויש לסיכוך, שמע מינה דיש מקומות סתמא. והר"א"ש [סוף פ"א] שחולק על רבינו ישעיה מטררני, הוא דרבינו ישעיה מטררני סובר דאין הולכין אחר המנהג כלל, ואף במקום שנהגו לאומנים לעשות לשכיבה, אם קנה וכו' לאומן לעשות לסיכוך מסככין, וכן אם דרך לשכב עליהן ואומן עושה בסתם והוא קנה לסיכוך, מסככין בה. ועל זה חולק הר"א"ש ז"ל, דבית מנהג אוליין כהאי גוונא, ומשמע בין גדולה וקטנה, ואף על פי שאחד שניה ממנהג, דמי יודע ויסברו בו, ומדרבנן עכ"פ אסור. ועיין ברא"ש ובטור ועמוד תפא, ולא סתרי אהדדי. וזהו שכתב הב"י ועמוד תעט ד"ה כתב הר"ר ישעיה ז"ל הר"א"ש, והבן. ואי"ה במ"א [אות ה - ו] יבאר עוד בזה: (ח) ובמקום. עיין ט"ז. ועיין אות כ"א ומ"א אות כ"ב. ומשמע הא דיעבד סיכך במחללות כהאי גוונא יבא ידי חובתו, אף שיש סוכת חצירו, וכל שכן לט"י"ש ושינללי"ן, כל שאין ד' טפחים יבא ידי חובתו דיעבד, ובחול המועד יכנסו כראוי בענפי אילן כנהוג. ובמקום שאין מאזי רק אלו, אף בנסרים ד' טפחים מכסין, וכמו שכתב המ"א אות כ"ב. ולברוכי עליה אי"ה שם יבואר: (ט) יש. עיין ט"ז. הגה ד' סולמות יש. א', וירכותיו נקובות לא מעבר לעבר, בית קיבול חשוב הוא ותלית בפלגותא הר"מ ז"ל פרק ב' דכלים הלכה ג' והרשב"א ז"ל בתשובה [ח"א סימן קצ"ה, הביאו המ"א אות ח', בית וקיבול] העשוי למלאות לעולם אם שמייה קיבול, ועכ"פ מדרבנן אסור כחלים נקיבות, או דילמא תסם ממה נפשך שאם יקבע הדרול, כמו שכתבתי באות ו' [ד"ה והוי]. וירכותיו נקובים מעבר לעבר אין בזה בית קבול, או קבועים בלידי ירכים במסמרים (חרץ צירכים ל"ע). ומדרם לא הוה, כמו שכתב בתרומת הדשן [סימן א'] וי"א, שאין עשוי להגאת מדרם כי אם להלך עליו לעלייה. וכתב הט"ז שאין לסכך, מחמת לא פלוג. ויש לומר דיעבד יבא ידי חובתו, עיין מ"א [ס"ק כב]. וסולס של אבוס נתון על ב' יתדות ומספוא ועשבים שם למאכל בהמה, ושל עגלה, כתב הב"ח [עמוד תפ ד"ה כתב] דטמא, דבית קיבול הוא ומן התורה טמאין, יע"ש. ומשמע אף נטל מעגלה ודופן מן התורה טמא, כמטה מטמא איברים וכלים סוף פרק יח, עיין סוכה (כ') [וטז] וע"א, ולא דמי לשכרי כלים [שפסולין] רק מדרבנן: (י) בדי. עיין ט"ז. עיין מ"א ט'. ובאות י"א [בט"ז] תירץ זה דכאן החשק שמה ירבה בסכך פסול ויסכך כל הסוכה בסולמות או בשכרי כלים, ואף להניחו על הסכך להחזיקו אין להניח דבר הפסול אם לא היכא דמוכת: (יא) לחבר. עיין

אשל אברהם

ה לשכיבה. עיין מ"א. ואפילו כוה לאומן לתקן לסיכוך נמי אין מסככין בה: ו לסיכוך. עיין מ"א. ובלבוש [סעיף ו] פוסל ביש שפה אפילו נטל השפה, כשכרי כלים, ואפילו עשאה לסיכוך, דהוה כלי קיבול, יע"ש. ועיין אליה רבה [ס"ק ח'] ואליהו זוטא [ס"ק ו'] ז' ז' שמהגה. עיין מ"א. עיין ט"ז אות ז': ח סולס. עיין מ"א. הר"מ ז"ל פרק ב' דכלים הלכה ג' כתב קיבול העשוי למלאות אין חשיב קיבול. ועיין משנה למלך שם, ועיין תוספות סוכה י"ב ב' (חלים זכרים) [ד"ה בנקבות וד"ה מהו], ובט"ז [אות ו טו] כתבנו מזה. ובתרומת הדשן [סימן א'] מיירי במעבר לעבר, (א"כ) ואי נמין קבועים על גבי ירכותיו, עיין ט"ז אות ט'. והב"ח [עמוד תפ ד"ה כתב] אוסר בסולס שנקוב מעבר לעבר, דקרב לטומאה דין תורה, וגזירין נמי אטו שאר סולמות שנתנין מאכל לבהמה בו. ובסעיף י"ה לא גזרו אטו משופין, הוא הדין כאן [יש טעות סופר בדפוס סעיף ח']. עיין ר"מ פרק ב' מהלכות כלים הלכה ג' ובהשגות (הר"מ) [הראב"ד ז"ל ובכסף משנה, יע"ש. ולפי מה שכתב הרשב"א ז"ל בסימן קצ"ה, השגות הראב"ד ז"ל דבית קיבול העשוי למלאות שמייה קיבול, ותחתית האורפין והגפחים אין סדן, רק כלי מונח שם, ואורפין עשוי לקבלה (משל) [ושל] נפחים לא. ובפירוש המשנה וכלים פרק יז משנה יז] הר"מ והר"ש ז"ל [ד"ה תחתית] פירשו כהרשב"א ז"ל, וכן הר"ע דרענורא פרק (י"ו) [יז] משנה י"ז דכלים [ד"ה תחתית, יע"ש. ובחבורו נראה שחזר [הרמב"ם שם] ופירש סדן, יע"ש. ואם כן כלי קיבול כל זמן שלא עשה לקבלה אין מקבל טומאה, ומשום הכי יש לומר פסק המ"א באות ו' שפה נמי טהור לסיכוך, ובאות זה דעשוי למלאות שמייה קיבול כהרשב"א והר"ש, וגם הר"מ ז"ל פירש כן במשנה, וי"ע: ט על גבי. עיין מ"א. האריך. ואם דבר המקבל טומאה עשוי לסכך בו, אסור במעמיד, דשמא יבוא לסכך בו. ולהב"ח מדינא אסור, דהולך אחר המעמיד. אבל המ"א העלה דאין הולך אחר המעמיד, וכל שהסכך כשר סומך ונשען על דבר המקבל טומאה או מדברים שפסול לסכך, י"ל לכתחלה אסור עכ"פ. וכל שסכך נשען על מעמיד כשר והמעמיד יש לו מעמיד ב' שפסול לסכך, אז לא גזירין אף לכתחלה: י להחזיקו. עיין מ"א. עיין אות ט', דסכך פסול דמקבל טומאה ופוסל כנגדו אף הסוכה מסוככת כראוי, וכדיעה שנייה בסימן תרכ"ו סעיף א', יע"ש: יא שמקבלין. עיין מ"א. עיין ט"ז [ס"ק ב'] ומה שכתבתי שם. ועיין אות כ"א. ומה שכתב הב"ח על כותל דהוה מעמיד מחובר ונוגע הסכך בו, תלוש ולסוף חצירו כשר, כבסימן תרכ"א סעיף ט' נטל נסר אחד וכולן כשר אף קבוע במסמרים. ועיין סימן תרכ"ח [מ"א] אות ה' דאם ראוי לסכך בו אסור, מה שאין כן כותל אבנים וכדומה. ולכאורה, תלוש ולסוף חצירו, ככותל אבנים חצרו בטיט לקרקע, י"ל כמחומר מעיקרו, ולא דמי לעץ שחתך בקרקע דלא השריש. אבל בחולין (י"ד) [טו] [ע"ב] [וט"ו] [וטז] [וע"א] מבואר דוקא כותל מערה, הא בנין אף אבן וטח בטיט תלוש ולסוף חצרו מיקרי, יע"ש. והנה מעמיד בדבר הפסול מדרבנן, נסר ד' טפחים וכדומה, יש לומר לא גזרו, דהוה גזירה לגזירה, וי"ע. ואם כן ראוי לכל ירא שמים

אורח חיים תרכט הלכות סוכה

פרי מגדים

משבצות זהב

אשל אברהם

ט"ז. וזאת י, ועיין מ"א ס"ק ט – יא, וחסר בדפוס תיבות "ויש" שיהא הדפנות עכ"פ נכרים שאין בהם ד' טפחים, או המעמיד העליון לומר לסולמות אסור שירבה בהן. תלוש ולסוף חיברו בסוכה כשר, הקורה שהסך נשען עליו פחות מד' טפחים וכשר, ועיין ט"ז ס"ק י תרומת הדשן וסימן פט, ב"י וסימן תרכ"ו ועמוד תעב ד"ה כתוב, – יא ואי"ה לקמן בסימן תר"ל סעיף י"ג ומשכאות זהב אות יד יבואר הביאו הלבוש כאן וסעיף ח: עוד:

רבי עקיבא איגר

סעיף ו [הגה] דהיינו שרוב בני אותה העיר. לא זכיתי להבין דלא דלין הראשון בקטנה דאמרי' אא"כ עשאה לסיכוך דכ' הרא"ש דהיינו שרוב העיר עושים לסיכוך. כ' הרא"ש הטעם דלאו כ"ע ידעי שזה עשאה לסיכוך. וא"כ זהו לחומרא משום מראית העין. אבל הכא בגדולה אם עשאה לשכיבה אף אם אין רוב העיר עושים לשכיבה. מ"מ כיון דעשאה לשכיבה מקבל טומאה ואין מסככים בה. ובטור כ' זה רק דלין קטנה ועשאה לסיכוך ולא כ' כך גבי גדולה ועשאה לשכיבה וכן"ל ואלע"ג: ומג"א ס"ק ון אפי' עביד לה שפה כשירה. דמה דכ' בש"ע ובגמ' והג"מ שאין לה שפה וכו' היינו בסתמא דגדול כשר בזה דשפה פסול דסתמא נעשה לקבלה אבל עשאה לסיכוך בפירוש כשר. ואולם הלבוש כ' עלה דשפה דפסול ואפי' עשאה לסיכוך:

יד אפרים

סעיף ז (ט"ז ס"ק ט) הסולם נקבים שהשליכות כו', כ"ל: (מג"א ס"ק ח) ד"ה סולם. מעבר לעבר כעין שלנו. עד כאן דברי המג"א עצמו, ושוב כתב דברי הב"ח וסולמות של עגלות כו', וזה מבואר למענין בב"ח שכתב שהרשב"א אוסר אפילו נקוב מעבר לעבר. ומה שכתב ועיין סעיף ח', הוא טעות סופר, ול"ל ועיין סעיף י"ח: (סס) דלא גזרינן. י"ל דהב"ח כתב לגזור כל סולמות אטו הסולמות המקבלות טומאה, וכתב דגם בזה דמסככין בנכרים י"ל כמו שכתב הראב"ד [השגות על המאור סוכה ז, א אות ב] דהלכה כרבי מאיר בגזרותיו [ועירובין מז, א], ע"ש. ועל זה כתב דלא קיימא לן כהראב"ד, כמבואר סעיף י"ח, א"כ הכא נמי אין לגזור משום שאר סולמות:

לבושי שרד

סעיף ו (סס ס"ק ה) מחללת לשכיבה וכו'. אפילו גדולה: (סס ס"ק ו) עביד לה שפה. דלא נעשית אלא לנוי ולא לקיבול. והלבוש [סעיף ון] חולק על זה: (סס ס"ק ז) מותר לסכך וכו'. בגדולה דוקא, דעליה קאי: סעיף ז (ט"ז ס"ק ט) כיון דיש נקבים צריכי הסולם, כ"ל: (מג"א ס"ק ח) וסולמות של עגלות וכו'. דהנך עשוין לקבל: (סס) ועיין סעיף יח, כ"ל: (סס) דלא גזרינן. דלא גזרינן נכרים משופים אטו כלים המקבלים טומאה. וכן הוא בש"ס דף (ט"ז) [טו] [ע"א]: (ט"ז ס"ק י) דלא קפדינן בדבר המעמיד וכו'. בס"ק שאחר זה מתרץ על זה תירוצ' אחר: (סס) כלקמן סימן תרל"ב, כ"ל: (סס) פוסל בסימן תרל"ב, כ"ל: (סס) כדאיתא סימן תרל"ב, כ"ל: (מג"א ס"ק ט) דלא כלבוש. היינו מה שהביא תחלה בשמו דלכתחלה מותר להעמיד בדבר המקבל טומאה: סעיף ח (ט"ז ס"ק יא) שהרי אינו אלא מעמיד וי"ל דהנחת סולם אסור, כ"ל:

חכמת שלמה

סעיף ו במחצלת של קנים וקש וכו'. נ"ב, הנה ראיתי בספר ישועות יעקב [ס"ק ג] שמפקפק אם לסכך בזמן הזה במחצלת הזאת שעושים כן בספיטין בזמנינו, והוי הדרך לעשות מהם תקרה וכו'. והנראה לי הוא כי לא שייך גזירת תקרה רק אם מקרין בזה לבד, אבל בספיטין הרי עיקר הקירוי בקרשים, רק על הקרשים מדבקין הקנים, ואם כן אין עיקר הקירוי בקנים. גם גוף הקנים אין באים רק שיחזיקו את הסיד שלא יפול, והוי עיקר הקירוי בסיד ולא בקנים, לכך אין בזה שום חשש ופקפק והוא מותרין מן הדין, וזה ברור לפענ"ד ופשוט:

חידושי תורה

ראויה לשכיבה, (זו) אם היא קטנה, (זו) סתמא ^[ב] עומדת לשכיבה ומקבלת טמאה ואין מסככין בה אלא אם כן עשאה ^י לסכוף: הגה (יו) דהינו שרב בני אותה העיר עושין אותה לסכוף (הרא"ש פרק קמא דסוכה). ואם היא גדולה, סתמא עומדת לסכוף ומסככין בה, (יח) אלא אם כן עשאה לשכיבה (דהינו 'שמנהגה המקום לשכב עליה'). והנהי מלי שאין לה שפה, אבל אם יש לה שפה (יט) בענין שראויה לקבל, (כ) אפלו אם נטל שפתה אין מסככין בה: הגה במקום שנהגו לקבץ מחצלאות 'בגגין כעין תקרה, (כא) אין מסככין בהם (כל בו): ז. (כב) ליש להסתפק

באר היטב

אפלו גדולות שאין עומדין לשכיבה מכל מקום אין מסככין בהם משום גזרה שמה יושב תחת תקרת הבית, ועין ט"ז:

באר הגולה

ו ^[ב] עומדת לשכיבה. עין במגן אברהם דבמקומות הללו סתם מחצלת והינו בין גדולה ובין קטנה לשכיבה, ולפי זה אפלו עשאו בפרוש לסכוף, מכל מקום פסולין מדרבנן מהטעם שפסק הרא"ש דמי יודע אם נעשו לשם סכך, ואסורין מפני מראית העין. והדשים מקרוב באו, שהתחילו במדינתנו לסכך במחצלות של ערבה אשר לא שצרו אבותינו, ואותם מחצלות מסתמא הם עומדים לשכב ולישב עליהם בעגלות, ואם כן יש בהם פסול מפני מראית העין אפלו עשאו לשם סכך, ולכן כל שומר נפשו ירחק מזה, ובפרט אם אותן מחצלאות כבר נשתמשו בהם בעגלה אפלו לא לשכיבה וישיבה רק לקבל פסולים מדאורייתא וכו', עד כאן לשון הבכורי יעקב. **אמנם** בספר בית מאיר כתב, שבעירו גם כן מצא ענין הנהגה שמסככים בענפי ערבות גדולים, קורין אותן בלעד קעריב, ואותן הקעריב באמת רב תקונם וגדלותם הינו להניח תוך העגלות, ואלו, אף אותן שמסככין בהם, היו גם כן בתארים באפן שהיה שייך לומר עליהו סתמיהו להניחם תוך העגלות וכו', ואם כן לדעת הרא"ש לא יועיל אפלו אם העשיה היה בפרוש לשם סכך. אמנם רואה אני שאלו הקעריב, שאין להם שום בית קבול אלא פשוטים, אינם נעשים כלל באפן זה להניחם תוך העגלות, דהנעשים לעגלות יש להם תוך ועשויים עם שולים ואחוריים, ואלו שאינם אלא צד אחד פשוט, אף אלו היו נעשים להציגם מן הצד תוך עגלות אינם אלא למחצה להפסיק שלא יפל דבר מן צד העגלה, שאינם מקבלים שום טמאה וכו', ובפרט שהם גדולים, מה שאין דרכם כלל להניחם תוך עגלות, ומכל שכן שנהגנו בפרוש אצל האמן לסכך בהם, דכשרים בלי שום גמגום, עד כאן לשונו.

(יט) בענין שראויה לקבל. רוצה לומר, פיון שראויה לקבל, הרי יש עליה שם כלי ומקבלת טמאה ואין מסככין בה. ^{הוא עשאה לסכוף גם כן אין מסככין בהם:} והנהי מלי בסתמא, אז אמרין דכיון שיש לה שפה מוכח דנעשית לקבלה וממילא מקבלת טמאה, אבל אם דעתו בהדיא לסכוף, אף על פי שיש לה שפה אינה מקבלת טמאה, וקבול זה אינו חשיב כלום פיון שאינה עשויה לקבלה. ^{יש מאחורונים שסוברין, דכיון שיש לה שפה, בכל גוני מקבלת טמאה ואין מסככין בה:} (כ) אפלו אם נטל שפתה. דמא דכל שכרי כלים שאין מסככין בהם מדרבנן, וכנ"ל בסעיף ב: (כא) אין מסככין בהם. רוצה לומר, אפלו נעשו לסכוף שאין מקבלין טמאה, גזרה שמה יושב תחת תקרת הבית שעשוי ממחצלאות, ומחצלאות של תקרת הבית פסולין מן התורה, שלא הקבצו שם לשם צל אלא לשם דירה: ז (כב) יש להסתפק אם מתר וכו'. יש מאחורונים ^ל שמפרשי דהספק הוא אם מתר לסכף בסלמות וימירי שהסלם הוא רחב ארבעה טפחים, דסכף פסול אינו פוסל באמצע פחות מארבעה טפחים, כדלקמן בסימן תרל"ב, ומקום הספק הוא מפני שהוא פשוטי כלי עץ, שאינו מקבל טמאה אפלו מדרבנן, ויש צד לאסור, כיון דיש נקבים בירכי הסלם שהשליכות תקועות בהם, דמי לבית קבול. ^ט ויש מאחורונים שמפרשי דמירי בסלם שאינו רחב, דאי הוה רחב ^ב בודאי יש לנו להתמיר, דדמי לבית קבול ואין לסכף בו, אלא מקום הספק הוא, דהלא על כל פנים בכלל מעמיד הוא, ואפשר דיש לנו להתמיר שלא להעמיד בדבר המקבל טמאה שמה יבא לסכף בו, ואף על גב שמעמידין הסכף על כתר אבנים, משום דלא שכיח שיסכף בהם, וכן העתיקו ^מ כמה אחורונים לדינא, דלכתחלה יש לזהר שלא להעמיד הסכף בדבר המקבל טמאה, אכן בדיעבד או שאין לו שאר דברים, קימא לן דמתר להעמיד הסכף בדבר המקבל טמאה, כדמוכח בסוף סימן תרל:

שער הציון

מדרבנן, דמי ידע שעשאה לסכוף ואתי כלי עשאה לסכוכי בהו, וכמו שכתב הרא"ש, ועין בבאר הגולה (אות ב) אודות מה שנהגו כהנים באיזה מקומות לסכך בענפי ערבות קלועים: לו. מגן אברהם בשם רדב"ז בחלק ד בסימן צו, כן צריך לומר, והעתיקוהו לדינא גם הכנסת הגדולה והעלת שבת: לו. לבוש, והובא באלה רבה: ז. לח. ט"ז בסעיף קטן ט וי ומגן אברהם בתרין הראשון, ובסעיף קטן יא תרין השני, דאפלו אם נימא דבעלמא מעמיד מתר, הקא יש לחוש שמה יבא להרבות בסלמות לסכף בהם: ז. לט. מגן אברהם: מ. ומה דהקל בתרומת הדשן מירי בסלם שנקוב לעבר, ואם כן אינו בית קבול, או שהשליכות תקוע על גבי ירכותיו. ועין בבאר הגולה שהוכיח דסלם כזה שאין בו נקבים אינו טמא אפלו מדרבנן: מא. מגן אברהם במסקנתו והגרי"ו ודרך החיים וחי' אדם ובגדי ישיע:

ס. לסכוף. אפלו עבד לה שפה פשרה, רדב"ז, מגן אברהם: ו. שמנהג. ומקום שאין מנהג ידוע לכלי עשאה מתר לסכף, כנסת הגדולה: ז. בגגין. רוצה לומר,

משנה ברורה

(זו) אם היא קטנה. הינו, כ"ד שכיבה: (זו) סתמא עומדת לשכיבה ומקבלת טמאה וכו'. פירוש, דכיון דסתמא לשכיבה, היא ראויה לקבל טמאה לכשישכב בה הזב, וכיון שכן, אף מעתה אינה ראויה לסכוף, שכל הראוי לקבל טמאה אין מסככין בו, וכנ"ל: (יז) דהינו, שרב וכו'. הנה ^י אם עשאה בפרוש לסכוף, מהני אפלו במקום שאין מנהג מברר בעיר בזה, ולא אתי הרמ"א לאפוקי ^י רק ההפוך, דאם המנהג בעיר לשכיבה, לא מהני במה שהוא עושה לסכוף או שקנאה בפרוש לסכוף, ^י דמי יודע דבר זה, ואתו כלי עשאה לסכוכי בהו. ופעמים שדבר זה מהני ^י גם להקל, דהינו, אם עשאה סתמא, או שאינו ידוע לן אם עשאה לסכוף או לשכיבה, ורב בני העיר עושין אותה לסכוף, תלינן שגם הוא עשה לסכוף: (יח) אלא אם כן עשאה לשכיבה דהינו, וכו'. אין רוצה לומר לאפוקי אם היה המנהג לסכוף אז גם מחשבה דידה שחשב לשכיבה לא מהני מידי ומת' לסכף, דזה אינו, ^ט דכיון שחשב לשכיבה הרי ירדה לה תורת טמאה ואסור לסכף, אלא אתי לאשמעין דלאו דוקא אם עשאה לשכיבה ^ז אלא דהוא הדין אם מנהג המקום לשכיבה, הוי ^א כאלו עשאה בעצמו לשכיבה. ואם אינו ידוע מנהג המקום, לכלי עשאה ^ב מתר לסכף בה כל זמן שלא ידעין שעשאה לשכיבה. ודע, דבמקומות ^ג הללו כל ^ד מחצלת עשויות לשכיבה, ^ה ואם כן אפלו הוא עשאה לסכוף גם כן אין מסככין בהם: ^{הוא עשאה לסכוף גם כן אין מסככין בהם:} עליה שם כלי ומקבלת טמאה ואין מסככין בה. ^י והנהי מלי בסתמא, אז אמרין דכיון שיש לה שפה מוכח דנעשית לקבלה וממילא מקבלת טמאה, אבל אם דעתו בהדיא לסכוף, אף על פי שיש לה שפה אינה מקבלת טמאה, וקבול זה אינו חשיב כלום פיון שאינה עשויה לקבלה. ^{יש מאחורונים שסוברין, דכיון שיש לה שפה, בכל גוני מקבלת טמאה ואין מסככין בה:} (כ) אפלו אם נטל שפתה. דמא דכל שכרי כלים שאין מסככין בהם מדרבנן, וכנ"ל בסעיף ב: (כא) אין מסככין בהם. רוצה לומר, אפלו נעשו לסכוף שאין מקבלין טמאה, גזרה שמה יושב תחת תקרת הבית שעשוי ממחצלאות, ומחצלאות של תקרת הבית פסולין מן התורה, שלא הקבצו שם לשם צל אלא לשם דירה: ז (כב) יש להסתפק אם מתר וכו'. יש מאחורונים ^ל שמפרשי דהספק הוא אם מתר לסכף בסלמות וימירי שהסלם הוא רחב ארבעה טפחים, דסכף פסול אינו פוסל באמצע פחות מארבעה טפחים, כדלקמן בסימן תרל"ב, ומקום הספק הוא מפני שהוא פשוטי כלי עץ, שאינו מקבל טמאה אפלו מדרבנן, ויש צד לאסור, כיון דיש נקבים בירכי הסלם שהשליכות תקועות בהם, דמי לבית קבול. ^ט ויש מאחורונים שמפרשי דמירי בסלם שאינו רחב, דאי הוה רחב ^ב בודאי יש לנו להתמיר, דדמי לבית קבול ואין לסכף בו, אלא מקום הספק הוא, דהלא על כל פנים בכלל מעמיד הוא, ואפשר דיש לנו להתמיר שלא להעמיד בדבר המקבל טמאה שמה יבא לסכף בו, ואף על גב שמעמידין הסכף על כתר אבנים, משום דלא שכיח שיסכף בהם, וכן העתיקו ^מ כמה אחורונים לדינא, דלכתחלה יש לזהר שלא להעמיד הסכף בדבר המקבל טמאה, אכן בדיעבד או שאין לו שאר דברים, קימא לן דמתר להעמיד הסכף בדבר המקבל טמאה, כדמוכח בסוף סימן תרל:

כד. ר"ן, והינו, שהיא נקומת איש ומעט יותר, אבל יותר מזה מקרי גדולה [בכורי יעקב]: כה. ט"ז וחמ"ד משה: כו. ובא הרמ"א להעתיק בזה דעת הרא"ש, ולאפוקי מדעת ר' ישעיה המוכא בהרא"ש והטור ובגרי ישיע: כז. הרא"ש: כח. חמ"ד משה ושאר אחורונים: כט. שם, וכן כתב הגאון ר' עקיבא איגר בחידושי: ל. ויותר מזה, דאפלו אם עשאה בהדיא לסכוף גם כן לא מהני, דמי יודע שעשאה לסכוף וסם ברא"ש ושאר פוסקים לשיטה זו: לא. עין בחידושי ר' עקיבא איגר ששאר קשוא, ולדברינו מישב: לב. מגן אברהם. וזה דוקא בקנה מן האמן שעשה סתם, אבל בקנה מחצלת שכבר נשתמשו בהו, פסולין לסכף אפלו במקום שאין מנהג ידוע, דפסק דאורייתא הוא, שמה נשתמשו בהו לשכיבה [בכורי יעקב]: לג. מגן אברהם בשם מעגלי צדק, ומצאתי בדבריהם בעטור: לה. אפלו גדולות והגרי"ו ולבושי שר. וכו משמע בעטור: לה. פרי מגדים ושאר אחורונים. והינו.

מ תרומת הדשן.
ג ברייתא שם יג. ס שם
וכתנא קמא. ע שם
בגמרא. פ אוקימתא
דברייתא שם בגמרא יד
וכתנא קמא. צ תרא"ש
בתשובה כלל כד וספר
ארחות חיים בשם
ר' יחיאל ותר"ש
מאירא. ק ממרא
דשמואל וכפודיש רש"י
שם ושאר פוסקים.

אם מתר להניח סלם על הגג כדי לסבך^ט על גביו: הגה (כג) ולכן אין לסבך עליו, (כד) ואפלו להניחו על הסכך^ט להחזיקו אסור, והוא הדין בכל כלי המקבל טמאה, כגון ספסל וכסא (כה) שמקבלין טמאת מדרס. (מהרי"ל): ח. (כו) לחבר פלונסאות הספה במסמרות של ברזל או לקשרם בבלאות (פרוש, תתיכות של בגדים בלויים) שהם מקבילים טמאה אין קפידא: ז. יכל (כו) מיני אכלים (כה) מקבילים טמאה (כט) ואין מספכין בהם: י. ענפי תאנה ובהם תאנים וזמורות ובהם ענבים, (י) אפסלת מרבה על האכל מספכין בהם, ואם לאו אין מספכין בהם. יא ואם קצרים לאכל יש^{יב} לידים (יא) תורת אכל לקבל טמאה וצריך שיהא בפסלת כדי לבטל האכל והיד. ואם קצרים לסכוף, אז אין לידים תורת אכל ואדרבא הם מצטרפים עם הפסלת לבטל האכל. יב ואם קצרים לאכל ונמלך עליהם לסכוף, אין המחשבה מוציאה הידות מתורת אכל עד שיעשה בהם מעשה שנכר שרוצה אותם לסכוף, כגון שיידוש אותם: יא. מספכין בפניגו"ו הנקרא בערבי שמר: (והוא מאכל בהמה, ואין בני אדם אוכלים אותו אלא לרפואה). (רבנו ירוחם נתיב ח חלק ב וכל בו): יב. (זב) סכך בירקות שממהרין ליבש, (זג) אף על פי שפסולים לסכך מפני שמקבילים טמאה, אין דינם כסכך פסול (זד) לפסל בארבעה טפחים, (זה) אלא כאויר חשיבי לפסל בשלשה, ואם אין דרכם ליבש, דינם

באר היטב

ט"ז. ובצטרת זקנים: ט. להחזיקו. דעל כל פנים סכך פסול הוא: י. אין קפידא. כיון שאין הסכך עצמו נסמך עליהן. מגן אברהם עין שם, ועין ש"ז סוף סימן תרל: יא. לידים. ואין הידים נקרא אכל אלא עד שלשה טפחים, בית יוסף, הרא"ש. ועין בעצין דיש ידות שמצטרפין אף על פי שגדולות הרבה ולכן יש להחמיר, מגן אברהם:

משנה ברורה

(כג) ולכן אין לסבך עליו. עין בדרכי משה [העתיקו הגר"א בבאור] דמפשט פשיטא לה דאסור לסכך בו, דבית קבול הוא ומקבל טמאה, וממילא בודאי יש להחמיר שלא לסכך על גביו, ז"ל ומפל שכן בסלמות של עגלות, או סלם של אבוס הנתון על שתי יתדות ומספוא שם למאכל בהמה, בודאי בית קבול גמור הוא ומן התורה טמאין, ז"ל אכן כשאין להסלם נקבים והשליכות תקועין על הירכות ז"ל במסמרים, הם זה ז"ל בכלל מעמיד הוא, ז"ל ומלכד זה, על כל פנים סכך פסול הוא: (כה) שמקבלין טמאת מדרס. רוצה לומר, שראויין לקבל, ואפלו הן חדשים שבודאי לא נטמאו עדין. ז"ל ודע, דכל כלי עץ הרחב קצת וראוי להניח עליו דבר, ז"ל יש אומרים שמקבל טמאה מדרבנן, דדמי לבית קבול, ועל כן אין להניח מרא ומגרפה על הסכך להעמיד הסכך, ואפלו נשברו: ח (כו) לחבר וכו' במסמרות של ברזל. זה מתר ז"ל לכלי עלמא, אפלו למאן דאוסר להעמיד הסכך בדבר המקבל טמאה, כיון שאין סומך הסכך על המסמרים אלא שמחזיק בהם הפלונסאות המעמידים להסכך. ומטעם זה גם כן מתר לקשרם להפלונסאות בבלאות או בחבלים של פשתן, ואין הכי נמי דלקשר הסכך עצמו בפלונסאות בחבלים ראוי לזהר לכתחלה, כיון שקושר הסכך עצמו בדבר המקבל טמאה [אחרונים]: ז (כו) מיני אכלים. הינו, ז"ל מאכל אדם, דאלו מאכל בהמה אין מקבל טמאה: (כח) מקבלין טמאה וכו'. ואפלו ז"ל אם לא הכשרו עדין, פסולין: (כט) ואין מספכין בהם. וכל בשם שאין נאכלין להנאת גופן כי אם לריח ומראה וכדומה, מספכין בהן [פרי מגדים]. ולענין קנמוז, אף דהפרי מגדים מקל, בבכורי יעקב הוכיח דכמין אכל חשיב, דהרי איתא לעיל בסימן רב דמכרכין עליו בורא פרי האדמה: י (ז) אם פסלת מרבה על האכל וכו'. דין זה הוא כלל והדר פרט, דהינו, אם קצרים לאכל, הידים מצטרפים להאכל, ואם קצרים לסכוף, הידים מצטרפים עם הפסלת, וכדלקמיה: (יא) תורת אכל. מן הדין אין הידים נקרא אכל רק עד שלשה טפחים, אכל מפני שיש ידות שמצטרפות לאכל אף על פי שגדולות הרבה, כתב המגן אברהם שיש להחמיר ולאסר בכל ידות אפלו גדולות הרבה. ולפי זה יש לזהר שלא לכסות בקשין של תבואה קדם שנחבטו מן התבואה. והנה הפרי מגדים מפקפק קצת אפלו אחר שנחבטו, ובכפרי יעקב משיג עליו ומסכים להט"ז לקמן בסעיף יח דשרי, ומפל מקום צריך לזהר, דשכיח הוא שעדין נשאר מעט תבואה בשבלים אפלו אחר שדש אותם וכזה עדין נשאר על הקש תורת ידות, ולכן אם רוצה לסכך בתבן וקש של תבואה, טוב שישיר השבלים מהם [כפרי יעקב הנ"ל]. ונראה דקשין של מין שבלין הנקצרים במגל, דמדינא היד אינו פאכל רק עד שלשה טפחים, אם יש בהשאר יותר משלשה טפחים אין להחמיר אחר שנחבטו: יב (זב) סכך בירקות וכו'. רוצה לומר, באיזה מקומות שממהרין ליבש בתוך שבעת ימי החג ולנפל ז"ל העלין והגבעולין וישאר אורי: (זג) אף על פי שפסולים לסכך וכו'. דהפסעף זה אורי בירקות שראויים לאכילה ופסולים לסכך בהם, והנה אמינא דבשביל זה אין חל עליהם שם פסול אחר, קא משמע לן דלא אמרינן הכי: (זד) לפסל בארבעה טפחים. כמבאר בסימן תרלב דסכך פסול פוסל באמצע בארבעה טפחים, ואויר פוסל בין באמצע בין מן הצד בשלשה טפחים: (זה) אלא כאויר חשיבי וכו'. הינו, אפלו קדם שנתיבשו, משום דכיון דכאשר נתיבשו מתפוררות ונפלות ואין

שער הצינ

ומכל האחרונים הנ"ל לא משמע כן: מו. כן משמע בבאור הגר"א ושאר אחרונים: מז. מגן אברהם: מח. מגן אברהם: מט. עין בנתיב חיים: נ. אחרונים: ח נא. מגן אברהם והגר"א ושאר אחרונים: זב. פוסקים: גג. קרפן נתנאל ופרי מגדים: יב נד. רבנו מנחם, וכן כתב הפ"ח מסכתו, דאי ישארו הגבעולין הרי הוא בכלל היזמי והיני דמבאר

ס. על גביו. דאין מעמידו הסכך בדבר המקבל טמאה שמא יבא לסכך בו, ואף על גב שמעמידו על כחל אבנים, משום דלא שכיח שיסכך בהם, ויש נוהגים להעמיד קנים תחת הסכך ומדת חסידות היא, ר"ן. והמגן אברהם העלה דמתר להעמיד בדבר המקבל טמאה, ומה שאסור בסלם, הינו משום שהיא עצמה סכך פסול, עין שם. ועין

אחרונים

באור הלכה

א"ח

ועין בפרי מגדים סוף הלכות ספה בסימן תרמג שמגמגם בזה משום גזרת תקרה (ואיני יודע מה שך גזרת תקרה במקום שאין מנהג לסכך בזה). ומפל מקום הרוצה לסמך על דעת הגאון בית מאיר בודאי אין למחות בידו, בפרט שהוא רק מלתא דרבנן בעלמא לכלי עלמא היכא דנעשו לסכוף, כמו שכתב בבכורי יעקב, אכן במקום שנהגו לסכך בהן כל השנה הגנות, בודאי יש לזהר בהן משום גזרת תקרה, כמו שכתב הרמ"א:

הלכות ספה סימן תרל

(נא) במחצות קנים בפחות משלשה: יא. יעושים מחצה (נב) מבצלי חיים, (נג) שיקשר שם ^יבהמה לדפן: **יב.** יוכל לעשות (נד) מחברו דפן לספה (נה) להכשירה, ואפלו ביום טוב, ^[*א]ובלבד שלא ידע אותו שהעמד שם שבשביל מחצה העמד שם, (נו) אבל בחל אפלו אם הוא יודע שפיר דמי: הגה ואפלו ביום טוב אינו אסור אלא באותן שלש דפנות המתירים הספה (נז) אבל בדפן רביעית שרי (השגת הראב"ד והמגיד פירק ד דסוכה) ולין לעיל סימן שסב סעיף ה: **יג.** (נח) הסומך ספתו על פרעי המטה והפרעים הם מחצות, (נט) אם יש בה גבה עוד הרא"ש שנקרא דברי יהודה לפרושי דברי תנא קמא אתא וליכא הכא פלגתא. עין שם: **יז.** המטה. פרוש דבר זה עין בט"ז:

באר היטב

שהיתה הרוח מזיזה אותם אלא שהיה נתונה בחצר מקף מחצות גבוהות, עין שם. ועין סימן רמ סעיף ו: **יז.** בהמה. וצריך שתהא מתוחה למעלה או שתהא גבוה כל כך שאף שתמות ותפל תהיה גבוה עשרה, ואם יש חלל בין רגליה גבוה משלשה צריך לגדרו, ב"ח. וכתב המגן אברהם בסעיף קטן יד דאם סמוך הסכך על גבי בהמה פסולה מפני שאין לה קבע, עין שם, ומהאי טעמא כתב הש"י בסעיף קטן יא דעשית דפן מבהמה לא מירי רק להכשירה וכמו שכתוב סעיף יב אבל לא בכל המחצות, עין שם: **יז.** המטה. פרוש דבר זה עין בט"ז:

משנה ברורה

(נא) במחצות קנים וכו'. רוצה לומר, דאז ^{מט}אף שהרוח מנענע היריעות, מפל מקום נשארו מחצות בקנים: **יא (נב) מבצלי חיים.** ואם יש חלל בין רגליה גבוה משלשה טפחים צריך לגדרה [גמרא]: **(נג) שיקשר שם וכו'.** כדי שלא תוכל לברח. גם צריך שתהיה מתוחה למעלה בחבלים, או שתהיה גבוה כל כך ^{נא}שאף אם תרפץ ^{נב}או תמות ותפל יהיה גבוה עשרה טפחים: **יב (נד) מחברו וכו'.** ודוקא מחברו, אבל בהמה אסור להעמידה ביום טוב ^{נב}לדפן שלישי להכשיר הספה, ^{נז}ואפלו אם לא יקשרנה רק על ידי עניבה: **(נה) להכשירה ואפלו ביום טוב.** כגון שנפל דפן סכתו והוא רוצה לקים מצות ספה לאכל ולשתות שם, יכול לבקש אדם שיעמד שם עד אחר עת אכילתו. ומסתימת הפוסקים משמע לכאורה ^{נז}דבנתרצה לעמד שם אף שאינו יודע על מה ולמה, מפל מקום אין לחש שמא ילך בתוך כך, ^{יז}אף על עכ"ם בודאי לא יכול לסמוך בזה: **(נו) אבל בחל וכו' שפיר דמי.** שהרי מתר לעשות מחצה בחל המועד: **(נז) אבל בדפן רביעית שרי.** דכיון דיש הכשר ספה מכבר, לא מקרי תו בגין ^{נז}רק תוספות על אהל עראי ושרי. והוא הדין דמתר לעשות בכלים דפן רביעית ביום טוב משעם זה, אבל דפן שלישיית אסור, שהוא מכשיר הספה בזה והוא בכלל עשית אהל עראי דאסור ביום טוב [גמרא]: **יג (נח) הסומך ספתו וכו'.** הנה ^{נח}ממה שכתב והפרעים הם מחצות וכו' והפרעים הם דפנות מוכח דמטה זו מקפת קרשים שראשן האחד קבוע בארץ וראשן השני עולין למעלה מן המטה עשרה טפחים והמטה היא קרשים קבועים במחצות אלו [והוא קרקעית המטה], ומפני שהקרשים קבועים באותן מחצות נקראין אותן מחצות פרעי המטה. ועכשו נבאר דברי הסעיף, הסומך סכתו על פרעי המטה, כלומר, שנתן הסכך על גבי קרשים שעולים למעלה מהמטה, והם נקראים פרעים, והפרעים דהינו, הקרשים הנזכרים הם הם מחצות הספה, אם יש גבה עשרה טפחים מן המטה לסכך, [דהינו, מן הקרשים שקבועים בתחיתיה ולמעלה] כשרה, ואם לאו פסולה, דכיון שהסכך סמוך על הקרשים הללו שהם פרעי המטה, חשיבה המטה עצמה קרקעית הספה וצריך להיות ממנה עד הסכך עשרה טפחים. ואם סמוך הסכך על עמודים, פרוש, והעמודים תקועים בארץ, ומשום הכי אפלו אין גבוה עשרה טפחים מן המטה עד לסכך כשרה, אף שדפנות הספה הם הפרעים מפל מקום מאחר שהסכך אינו נסמך על המטה ולא על הפרעים, לא חשובה היא קרקעית הספה, אלא הארץ שבה קבועים העמודים שעליהם נסמך הסכך, וכיון שזמן הארץ עד לסכך גבה עשרה טפחים כשרה, אף על פי שהמטה עד לסכך פחות מעשרה טפחים לית לן בה, ^{נז}כיון דאי שקיל לה למטה איכא אור עשרה, והספה מתקיימת על ידי העמודים, דמטה לחדוא קמא, ואין הספה נפסלת בשביל שהכניס בה מטה ומעט אורה: **(נט) אם יש בה גבה וכו' כשרה.** דאף דמעמיד על גבי מטה שהיא מקבלת טמאה, ^זלא אכפת לן בזה, דקבלת טמאה על הסכך נאמר ולא על הדפנות. ומפל מקום לכתחלה נכון להזהר בזה, כי יש מן הפוסקים שמחמירין בזה [מגן אברהם בסימן תרכט סעיף ז]:

שער הציון

לדפן רביעית גם על ידי בהמה מתר ביום טוב, דאפלו על ידי כלים מתר כדאיתא בגמרא: **נד.** פרי מגדים: **נה.** כעין זה מצאתי בחמד משה: **נו.** שם: **נז.** רש"י: **יג נח.** כל זה עד סופו הוא לשון הבית יוסף: **נט.** ואף על גב דאי שקיל לה למטה נפסלת הספה משום שאין לה דפנות, שפרעי המטה הלא הם דפנותיה כנ"ל, לית לן בה דאנן פתר סכך אולינן למרד ממנו ולקרקעיתו עשרה, וכל היכא דשקיל לה למטה ואפתי קאי סכך לא חשיבה מטה קרקעית דידה [בית יוסף]: **ס.** עין בבית יוסף שהביא בשם תרומת הדשן להכריח דגם דעת הר"ף הוא כן, מלבד דעת הרא"ש שהביא מירושלמי דדחה הטעם מפני שמעמיד בדבר המקבל טמאה. ולעניות דעתי משום זה בלבד קשה לסמוך להקל, אחרי שהר"ן וכן הרשב"א בחדושי דעתם דלדעת הר"ף יש לחוש לטעם זה, אכן אחרי בינותי בספרים ראיתי שרבים הם המקלים בפרט זה שפסקו בחדמים, הלא המה הר"ף גיאות וזה לשונו, הסומך סכתו לכרעי המטה להעמידה ולחזקה, אפלו אינה יכולה לעמד בפני עצמה כשרה, [והרמב"ם בפרוש המשנה שהעתיק הטעם אלאה דרבי יהודה מפני שאין לה קבע ורבי יהודה לטעמה וכו', ואין הלכה כרבי יהודה, והר"ה ורובנו ישעיה, הובא בשפלי הלקט, כלם כתבו בהדיא דהלכה בחדמים, וממילא מוכן דאינם חוששין למה שמעמיד על דבר המקבל טמאה, וגם הר"ן שמחמיר הוא

עשרה טפחים מן המטה לסוף פשרה, ואם לאו פסולה, ואם סמוך הסוף על עמודים והפרעים הם דפנות, אפלו אין גבוה עשרה מהמטה עד הסוף פשרה, כיון שיש עשרה טפחים מהארץ עד הסוף:

תרלא ספה שחמתה מרבה מצלתה ויתר דיני הסוף. וכו' י' סעיפים:

א. ^[א*] שוין מלמעלה, פסולה לפי שהחמה מתפשטת ברחוקה (א) ויהיה למטה חמתה מרבה מצלתה, אבל אם חמתה וצלתה ^ב שוים מלמטה, פשרה: **ב.** (ב) אם ברב ממנה צלתה מרבה שני משהויין ובמעוט ממנה חמתה מרבה משהו, בענין שפשוטו יחד החמה והצל של כל הספה יהיה צלתה מרבה מחמתה משהו, (ג) ^[ג*] פשרה: הגה (ד) ויש ^ה מחמירין אם הספה גדולה ויש מקום שבעה על שבעה שחמתו מרבה, אף על פי שבצורה כל הספה הוי הצל מרבה (ר"ן סוף פרק קמא דסוכה): **ג.** ידרף הספוף להיות קל כדי שיראו ממנו (ה) הפוכבים והגדולים. היתה מעבה כמין בית, (ו) אף על פי שאין הפוכבים נראים מתוכה, פשרה: **ד.** יהיה פסוי דק מאד שיש בה אויר הרבה אלא שאין שלשה טפחים במקום אחד, ובין הכל צלתה מרבה מחמתה, פשרה: **ה.** יהיה הספוף מדבלל (פרוש, מדבלל). והוא הספוף שיהיה מקצתו למעלה ומקצתו למטה, פשר, (ו) ובלבד שלא יהיה בין העולה והיורד שלשה טפחים. ^ז ואם היה (ח) ברחב זה העולה ^[ז*] טפח או יותר, אף על פי שהוא גבוה משלשה טפחים רואין אותו כאלו ירד למטה (ט) ונגע בשפת זה היורד, והוא

א הכי ויזינו בגמרא
דספה כב מהמשנה שם.
ב מיקרא דרבי יוחנן
יט ופרוש הרא"ש
שם. ג וירושלמי הביאו
הרא"ש. ד רמב"ם.
ה משנה שם כב.
ו משנה שם וכדמפרש
לה רב ושמאל.
ז שם כדמפרש לה
שמאל וכפרש רש"י
והתוספות שם והביאם
הטור. ח כאוקימתא
דאכ"י
ט כאוקימתא דרבא
שם.

שערי תשובה

(א) פשרה. עין באר היטב. וכרפי יוסף כתב בדריעבד כאשר יהיה האפן שאי אפשר לטל קצת מהסוף מפני איזה סבה (סבה) יש לסמוך על המכשירים:
^{אוצר החכמה}
ו. שוים. ועטרת זקנים בשם ב"ח פוסל בין שוים מלמטה או מלמעלה, ועין יד אהרן:
ז. מחמירין. הינו, שלא לישב באותו חלק שחמתו מרבה, אבל לשאר החלק אין זה פוסל אותו כיון שיש שם הכשר ספה, ט"ז: **ג.** פשרה. ולבוש פוסל כשאין המטר יכול לירד בה, וכן פסק הב"ח: **ד.** טפח. שאז חשוב להיות אהל ואמרין חבט רמי:

באור הלכה

תרלא א ^[א*] שוין מלמעלה פסולה. הנה בטור הביא דעת בעל העטור להפך, ולא הביא המחבר את דעתו כלל, משום דהרמב"ם והר"ף והרא"ש כלם קימי בשיטת רש"י וכמו שפסק פה בשלחן ערוך, ואני מצאתי עוד ראשוני ראשוני דסברי גם כן הכי והם הרבנו חננאל והר"ף גיאות: **ה** ^[ב*] טפח או יותר וכו' והוא שיהיה מכון וכו'. המחבר העתיק דבריו מלשון הרמב"ם, משמע דסבירא לה דאם היה רחב הקנה העליון יותר מטפח בעינן נמי באויר שבין התחתונות יותר מטפח שיהיה ראוי להוריד העליון בינתיים, אבל הרמ"א דקדק וכתב דהינו שיש באויר שבין התחתון טפח הורה לנו בזה דדעתו כמסקנת הריטב"א בחדושי דכל שיש בין התחתונות טפח סגי, והגר"א בבאורו והגאון ר' עקיבא איגר ומה שצינו ר"ן פרק הלשן ובית יוסף בשם הרמב"ם, הוא לאפוקי מדעת רש"י ותוספות דסבירא להו דאפלו אין באויר שלמטה פותח טפח אמרין גם כן חבט רמי:

הסוף שצלתו מרבה, ועל כן אין לישב באותו חלק, אבל לשאר החלק אין זה פוסל אותו לכלי עלמא כיון שיש שם הכשר ספה. ואפשר עוד, דאם מפסיק כל ארץ הדפן בזה באופן שבמקום שצל מרבה לא ישאר רק שני דפנות, צריך עיון על כל הספה (פרי מגדים): **ג** (ה) הפוכבים והגדולים. הינו, הנראים ביום בעוד שלא שקעה חמה. והאחרונים כתבו, דלכתחלה בעינן דאפלו בלילה יראו פוכבי לילה בתוכה. ובדרכי משה הביא בשם מהרי"ל דמתיר לסוף הספה עב הרבה, דאי אפשר שלא יראו בה פוכבים, אף על גב דבלילה אינו רואה הפוכבים, מפל מקום ביום איכא חורים וסדקים בכמה מקומות, עד כאן לשונו. ועין בספר בכורי יעקב דהמקל כותה לא הפסיד, ובפרט היכי שיש לחש דאם יעשה הסוף דק יותר יגשב הרוח יותר תוף הסוף ויצטער ברוח ובצנה. ועין בפרי מגדים שפתב, דאפשר לענין ראית הפוכבים די בכל הספה אם הוא רואה רק במקום אחד, מה שאין כן באם היה מעבה הרבה מאד עד שאין הגשם יכול לירד בתוכו, למאן דאמר דפסולה, כל שיש ארבעה טפחים ביחד סוף פסול מקרי: **(ו)** אף על פי שאין הפוכבים וכו'. רוצה לומר, לא גדולים ולא קטנים. וכתבו האחרונים, דמפל מקום אם היא מעבה כל כך עד שאין הגשמים יכולים לירד בתוכה אפלו כשיורדין גשמים מרבים, ואם כן הוי כעין בית, יש להחמיר ולפסול משום גזרת בית, ומפל מקום בדיעבד כאשר אי אפשר לטל קצת מהסוף מפני איזה סבה, יש לסמוך על המכשירים: **ה** (ו) ובלבד וכו' שלשה טפחים. דכל פחות משלשה פחדא חשיבי: **(ח)** ברחב זה העולה טפח. רוצה לומר, בכל קנה וקנה מן הסוף היה רחבו טפח, דאז חשיבי לומר בהן רואין וכו'. **(ט)** ונגע בשפת זה היורד. רוצה לומר, שבסוף התחתון יש גם כן חלל בין קנה לקנה, ורואין כאלו חלל של סוף

שער הציון

רק מדברנו בעלמא, עין שם, ובנדאי יש לסמוך על דעת המקלין בזה, אכן לכתחלה נכון להזהר בזה לצאת ידי כל הדעות, ועין בדברי קרנן נמנאל על הרא"ש:
תרלא א. רש"י: **ב ב.** דרכי משה ושאר פוסקים בשם רבנו ירוחם: **ג.** ט"ז ופשוט: **ג.** ד. הגר"א ושאר אחרונים: **ה.** ומפל מקום אם נטל אחר כך מקצת עבי הסוף מעליו אין צריך לנגוע הנשאר אפלו הניחו בבת אחת, כי אין שם סוף פסול ממש עליו ושם באשל אברהם: **ו.** ואפלו אין ניצוצי השמש נראין בתוכה (ש"ן): **ז.** שערי תשובה, ועין בשפלי הלקט: **ח.** הרא"ש:

ערוך השולחן

סימן תרכט

[המג"א עצמו רמז לזה כמ"ש המחזה"ש] ועוד דביו"ט יש סולם האסור לטלטל והמותר לטלטל כמ"ש בסי' תקי"ח ולא גזרינן סולם אטו סולם ולמה נגזור בכאן [אך בשם] הוי טלטול דרבנן]:

סעיף יח אמנם באמת נראה מדבריהם דלא מיירו כלל בדין לסכך בסולמות אלא מיירו בסולם האסור לסכך בו שיש בו בית קיבול ולעניין לסכך על גביו מטעם מעמיד בדבר המקבל טומאה ומקום הספק הוא משום דרוב הפוסקים דחו הך דמעמיד בדבר המקבל טומאה ובעלי הש"ע עצמם פסקו כן בסי' זה סעיף ח' דמותר לחבר הכלונסאות במסמורת של ברזל וכן לקמן בס"ס תר"ל פסקו דמותר להעמיד בדבר המקבל טומאה אלא דכאן יש לאסור יותר דשם המעמידים הם מן הצד ואין הדבר ניכר כל כך משא"כ כאן שהמעמיד הוא על כל אורך הסכך למטה או למעלה להחזיקו והוא כאלו הוא עיקר הסכך וכן בכל כלי המקבל טומאה כן הוא ומפרשי הש"ע [ט"ז סק"י ומג"א סק"ט] כתבו דהספק הוא משום דהסולם הוי הסכך עצמו והוא רחב ד' טפחים וד' טפחים סכך פסול פוסל באמצע כמ"ש בסי' תר"ל והם עצמם דחו דבר זה שהרי זהו רק כשלא נשאר הכשר סוכה כמבואר שם [ט"ז שם] ועוד הא בין שליבה לשליבה יש אויר הרבה ויש מי שאומר דהטעם הוא משום מעמיד בדבר המקבל טומאה וזה שלקמן התיירו זהו בדיעבד אבל לכתחלה אסור [מג"א שם] ותימה דלקמן ג"כ מיירי לכתחלה מיהו עכ"פ לדינא נלע"ד דבסולמות שלנו שנחקקים מעבר לעבר מותר לסכך בהם וכ"ש להניח על הסכך או תחת הסכך ואותן השליבות שמעמידים ברפתים שבהם נותנים להסוסים ולבהמות לאכול שקורין זאלא"ב פשיטא שהם כלי קיבול ומקבלים טומאה ואסור לסכך בהם [ולא עמדתי ע"ד הט"ז שמקודם כתב דהסולם עצמו הוי הסכך ואח"כ בסקי"א כתב מטעם מעמיד ומפני הראים שיבואו לעשות מהם גוף הסכך ע"ש וזהו גזירה חדשה שלא שמענוה והמחזור כמ"ש דו"ק]:

סעיף יט ואם מותר להעמיד בדבר המקבל טומאה רבינו הב"ב בסעיף ח' פסק דמותר וז"ל לחבר כלונסאות הסוכה במסמורת של ברזל או לקשרה בבגדים בלויים שהן מקבלין טומאה אין קפידא עכ"ל וכן פסק בס"ס תר"ל ע"ש

סעיף טו כתב בעל תרומת הדשן [סי' צ'] יראה דשרי לסכך אפילו כל הסוכה בסולמות שלנו דאינו סכך פסול אף על גב דכלי הוא לא מקבל טומאה שאין לו בית קיבול וכו' דתניא בתו"כ סולם וקולב אף על גב דעולין ויורדין בהן אינן מטמאים מדרס ומפרש הטעם משום דאין עשויים להנאת מדרס אלא כדי לעלות ולירד בהם והכי איתא בתוס' וכו' עכ"ל:

סעיף טז ובתשו' הרשב"א [חלק א' סי' קצ"ה] כתוב שאלת סולם המטלטל אם מותר לסכך בו וכו' תשובה סולם זה אם עשוי לטלטל כשק ויריכותיו נקובים לקבל ראשי השליבות נראה שהוא מקבל טומאה דבית קיבול העשוי למלאות הוי בית קיבול וכו' וסולם שבתורת כהנים וכו' וכן בתוספתא וכו' דטהורים נראה כשאין להם בית קיבול אלא ששליבותיו קבועות על גבי יריכותיו עכ"ל ולפ"ז אינו חולק על התרומת הדשן דהתרומת הדשן מיירי כשאין לו בית קיבול או כמו סולם שבתורת כהנים בהיריכות הוא מעבר לעבר חלולים לגמרי ואין זה בית קיבול ואפילו בבית קיבול לדעת הרמב"ם בפ"ב דכלים לא הוה בית קיבול והרשב"א חולק עליו והנה רש"י בסנהדרין [ס"ח. ד"ה מהו] סובר ג"כ כהרמב"ם והתוס' בסוכה [י"ב: ד"ה מהו] ס"ל כהרשב"א ע"ש מיהו עכ"פ סולמות שלנו שנקובים מעבר לעבר וודאי דלכל הדיעות מותר לסכך בהם [וכ"מ ממג"א סק"ח]:

סעיף יז ולפ"ז תמיחני על רבותינו בעלי הש"ע בסעיף ז' שכתבו יש להסתפק אם מותר להניח סולם על הגג כדי לסכך על גביו לכן אין לסכך עליו ואפילו להניחו על הסכך להחזיקו אסור וה"ה בכל כלי המקבל טומאה כגון ספסל וכסא שמטמאין טומאת מדרס עכ"ל ולא אבין מקום הספק דאם הסולם היא בית קיבול וודאי פסול לסיכוך ואם נקובים מעבר לעבר או שהשליבות על גבי היריכות וודאי כשר לסיכוך ומפרשי הש"ע [ט"ז סק"ט ומג"א סק"ח] כתבו דמקום הספק הוא בסולם שאינו בית קיבול אלא אולי לא פלוג רבנן ואסרו כל הסולמות ע"ש ודברים תמוהים הם וכי אפשר לגזור גזירות מדעתינו ועוד הלא לקמן בסעיף י"ח מבואר בש"ע דמותר לסכך בנסרים הפחותים מד' טפחים אפילו הם משופים שדומים לכלים ולא גזרינן אטו כלים וכ"ש דלא גזרינן סולם אטו סולם

שכן דעת רוב הפוסקים וכן בירושלמי פ"ב [הל' ב'] דחי לגמרי דבר זה דאין שום איסור להעמיד בדבר המקבל טומאה וכ"כ הרא"ש והאריך בזה וזהו דעת רוב רבותינו [לבד הר"ן שפסק לאיסור מטעם גזירה שיאמרו כשם שמותר להעמיד בהם כמו כן מותר לסכך בהן והב"ח האריך דהוה דאורייתא והביא מרש"י. ותמיהני לו יהי כן הוא רש"י לא פסק כר"י וכ"מ מתשו' הרשב"א סי' קצ"ה שפסק שאין הסולם פוסל הסכך ומ"ש הב"ח דאזיל בשיטת

ר"ת שמחלק בין קדם סכך כשר לסכך פסול ע"ש דבריו תמוהים דלהדיא דחה הרשב"א בחידושו במשנה דהדלה עליה את הגפן שיטת ר"ת וכמ"ש בס' תרכ"ו וכיון דאפילו להר"ן אינו אלא דרבנן ורוב הפוסקים והירושלמי לא ס"ל כן למה לנו להחמיר ומה גם שכמה קושיות יש על שיטה זו והוכרחו לדחוק א"ע כמ"ש הב"י והב"ח בעצמו וכיון שכן הוא גם הכרעת רבותינו בעלי הש"ע והאחרונים אין להחמיר בזה]:

סימן תרל

סעיף לה הסומך סוכתו על כרעי המיטה כלומר שהמיטה היא כולה מגופת בדפנות עד למטה בכל רוחותיה והעמיד המטה וסיכך על ראשי דפנותיה שהם נקראים כרעי המיטה וידוע שהמצע של המיטה היא באמצע הגובה ובאופן שאם נמדוד מהמצע עד הסכך אין כאן עשרה טפחים ורק מהסכך עד הארץ יש י' טפחים והסכך נסמך על עצם המיטה פסולה לפי שאין קביעות לסוכה זו כלומר כיון שאין י' טפחים מהמצע עד הסכך אבל כשיש י' טפחים כשירה ויש שרוצין לפסול מטעם מעמיד בדבר המקבל טומאה ואינו כן דכבר נתבאר בס' תרכ"ט סעיף י"ט דרוב הפוסקים לא חששו לזה ע"ש:

סעיף לו וזהו כשהסוכה נסמכת על המיטה דכשתטול המיטה יפול הסכך אבל אם הסכך עומד על ד' עמודים רק הדפנות של הסוכה הם דפנות המיטה כמ"ש אין הסוכה נפסלת במה שאין מהמצע עד הסכך י' טפחים כיון שיש מהסכך עד הארץ י' טפחים ואין המיטה ממעטת את האויר מפני שאף אם תנטל המיטה לא יפול הסכך ואז תהיה גובה

י' טפחים ואי קשיא הא אם תנטל המיטה לא ישארו דפנות להסוכה אך אין עניין זל"ז דלגבי הדפנות חשבינן דופני המיטה לדפנות הסוכה אבל לא לעניין המעטת האויר דזהו כמו שנעמיד שלחן בסוכה או כסא גבוה באופן שלא ישאר מראשם עד הסכך י' טפחים האם תפסל הסוכה בשביל זה וה"נ כן הוא לעניין הכשר סוכה אף על גב דא"א ליטלה מפני הדפנות שיחסרו להסוכה דלעניין הכשר הסוכה חשבינן לה כשארי כלים המטלטלים שאין פוסלים את הסוכה בהמעטת האויר שלהם ויש מי שחושש לבלי להעמיד בדבר המקבל טומאה ולכן נמנעים מלקבוע מסמורות בסכך הסוכה ונכון הוא ומ"מ בדיעבד אין זה פסול מפני דרוב רבותינו לא חשו לטעם מעמיד בדבר המקבל טומאה וכן הוא בירושלמי [יש ששאלו לפי מ"ש דאמרינן פי תקרה יורד וסותם א"כ בכל סוכה נימא פי תקרה יורד וסותם אך אין זה שאלה דכיון דנאמרה ההלכה ב' דפנות ושלישית טפה הוי כאלו נאמרה מפורש דלא אמרינן פי תקרה ודו"ק]:

רש"י פי' נוכחות בראשון וילאו ידי חובתן צפורים שעשו בראשון ומשמע דיעבד, אבל ליכא למ"ד הכי וראצריי סבר לכתחלה צפורים כדאמר מגלה ו' צי.

אוצר החכמה

ה ל ב ו ת ס ו ב ה סימן קמב

זו הרי זה דין העמיד את הסכך על דבר המק"ט, חדע שהרי הרמב"ן פי' סמך סוכתו על כרעי המטה היוו שהפך המטה וכרעיה למעלה, ואי אפשר לסמוך כל הסכך על הכרעים אלא אם כן יתן כלונס מרע לרע ועל הכלונסות הוא מסכך, והר"ן והרע"ב"א הביאו מדת חסידות שהיו נוהגין בזמן שהכתלים של אצנים להעמיד קונדסין אלא הדפנות לסמוך עליהן הסכך, וע"כ היו נוהגין כלונס מקונדס לקונדס ומסככין על הכלונס, ואם איתא דמסכך על הכלונס לא איכפת לן צמה שהכלונס הועמד בדבר הפסול לסכך בו, למה לכו כולי האי אלא אותו הכלונס המניח על הקונדסין יניח על הכתלים.

ולכן לדין שאנו נוהגין להחמיר דין העמיד הסכך בדבר המק"ט כדעת רמב"ן ור"ן אין לקבוע הכלונסות צמסמרים, ומיחו דוקא אם הכלונסות אינם נסמכים על הכותל אלא המסמר משלכו אל הכותל, אבל אם הכלונס נסמך על הכותל ומחזקו צמסמר שלא ישמע ממקומו צשעת עריכת הסכך עליו לית לן זה כיון שעומד בלא המסמר.

ולסמוך הסכך על כותל אצנים אנו נוהגין היתר כמש"כ הר"ן, ואפי' אם נותן חוטי צרזל צתוך הכותל לית לן זה כיון שעיקר הכותל של אצנים ועפר ועיט, וגם הצרזל אינו נראה וגם הכותל עומד בעלמנו ואין הצרזל רק לחזק שלא יפול ע"י הכאה וחוטה.

במלחמות כתב דעושה סוכתו צלין נמי אין צו משום מעמיד בדבר שאין מסככין צו דהאלין משמש קרקע ואמנם רש"י שבת קנ"ד צ' פי' דהסכך נסמך על האלין וכבר פי' חו' שם דאפשר לפרש צ' ענינים, ולדעת רמב"ן ע"כ לפרש שהאלין קרקע הסוכה, אבל י"ל דמחזיר לא גזרו עליו כיון דהוא מין כשר.

ג) תר"ל ס"ג הסומך סוכתו על כרעי המטה והכרעים כו', נראה דאורי דדפנות הסוכה אינן מחוברות אל המטה ויכול להוציא המטה וסוכה נשארת על ציססה בצמכה ודפנותיה, והלכך אין המטה ממעטת את חלל הסוכה, אבל אם דפנות הסוכה מחוברות אל המטה על כרחי המטה נעשית קרקע הסוכה ואין י"ע מן המטה עד הסכך, ולשון העור שכתב והכרעים הם מחילות, הוא לתאר את אורת הסוכה ור"ל שהפך את המטה והכרעים הם זקופים מלמטה עד הסכך וא"כ הם מחילות לסוכה אבל לא שהכרע ממלאה כל רחב ואורך המטה צאופן שהן ממלאין כל ד' רוחות של הסוכה אלא הכרע הוא קרש אחד מקרשי דופן הסוכה, ושאר הקרשים עומדים לעצמן, ומ"מ נריך י"ע מן המטה עד הסכך דכיון דהסכך נסמך על כרעי המטה אי אפשר למחשצ המטה כמטה שהיונסה בסוכה לחשמיש כיון דכל קיום הסכך הוא ע"י המטה ואי שקלת לוי למטה אין כלן סוכה, אבל אם העמיד עמודים וסמך הסכך עליהן חציון המטה כהיונסה בסוכה לחשמיש, ואע"ג דכל ד' הכרעים הם ד' זוויות הסוכה והמטה ממלאה את כל הסוכה ואי אפשר לוי לישצ בסוכה רק על המטה וגם השלחן מעמיד על המטה מ"מ אין המטה ממעטת את האויר, וכל זה רמז צמ"ש העור והכרעים הם דפנות, אבל אם דפנות הסוכה מחוברות אל המטה ובי שקלת לוי למטה הדפנות נופלות נריך י"ע מן המטה עד הסכך דע"כ המטה היא קרקעית הסוכה, ואין צוה שום סברא לחלק בין סכך נסמך על המטה לדפנות נסמכות, שהרי לא מכה דין סכך אחיון עלה אלא דברי סברא הן לקבוע אם דירחו על הארץ והמטה כלי

על השני אחרי שהודיעו העיבור, ומיחו י"ל שאין לדייק ממשנתנו אלא שאין יולאין צ' פעמים על הפורים, אבל אין התנא אחראי לפרש דין פורים ודין עיבור השנה כיון דלא עסיק כאן רק ביציאת השלוחים.

א) סוכה כ"א צ' אמר אצני ל"ש אלא סמך אבל סכך ע"ג המטה כשרה, דעת הרמב"ן והר"ן להחמיר שלא להעמיד בדבר המקבל עומאה, דמשמע דדברי אצני להלכה נאמרו ולא אליבא דר"י דאם אליבא דר"י ולית הלכתא כותי הו"ל למימר מחלוקת צמסך כו', וע"כ זו דעת הר"י שהצ"ח דברי אצני, אבל אכתי לא ידעין אי טעמא דר"י משום שאין לה קצב או משום שמעמידה בדבר המקבל עומאה, וצוה דעת רמב"ן ור"ן להחמיר דהא אי טעמא דר"י משום שאין לה קצב הוי ר"י לטעמי דסוכה דירת קצב ואצני מוקי להא דר"י כשיטה לעיל צ' ז' ולית הלכתא כותי, וע"כ אצני ס"ל טעמא דמעמידה בדבר המק"ט, ומיחו אין זה מוכרח דהרמב"ן פי' דהכא חסר לה קצב עפי וכמו שפירשו צירושלמי, ומ"מ כיון דאצני הזכיר שני הטעמים משמע דס"ל להחמיר כשני הטעמים, ואמנם דעת הרא"ש דאין חוששין לטעם מעמיד כמו שהכריעו צירושלמי, ודעת הר"י דהלכה כחכמים ולפי' הרא"ש אין הכרע גם מדברי הר"י, ודעת רמב"ן ור"ן דאיסור מעמיד אינו אלא מדרבנן, ויש מקום לומר להקל דרבנן מספק אחרי שצירושלמי מסקו דאין חוששין למעמיד, וכן פסקו צטו"ט סוף סי' תר"ל, וכן פסק צתה"ד סי' ל"א.

ובשו"ע סי' תרכ"ט סוף סי' יש להסתפק אם מותר להניח סולם כו', צמ"צ הביא אחרונים שפי' דהספק הוא צוה צסולס ד' טפחים ור"ל דהסולס הוא ספק סכך פסול, ואם הוא משלים לעוד סכך פסול והוי ד"ט פסול [שאין רגיל להיות צסולס ד"ט צמקוס אחד] אי' שיש צסולס צ"ט מכאן וצ"ט מכאן ואויר פחות מג"ט צאמלט, ולפי' הא דסוים רמ"א שאין להניחו על הסכך היוו נמי דסכך שתחתיו מחשצ לסכך פסול ומיירי נמי צאופן דאי חשבת לוי לסכך שתחתיו כנגדו לסכך פסול יהי ד"ט סכך פסול, והיינו כדעת הפוסלים צוה צס"י תרכ"ו ס"א.

צ) סימן תרכ"ט ס"ה לחצר כלונסאות הסוכה כו', כתב המ"א דזה כשר אפי' לדעת רמב"ן ור"ן דמחמירין צמעמיד בדבר המקבל עומאה דהוי מעמיד דמעמיד וכ"כ הגר"א, וכ' דהתה"ד דהכשיר מטעם הרא"ש דאין אנו חוששין למעמיד לא ראה דברי הרש"י צ"א [ר"ל דברי הרע"ב"א שדפסו על שם הרש"י צ"ט שיעות] שכתב דאם מעמידין קונדסין על המטה ומסככין על גבן כשר משום מעמיד דמעמיד, ודבריהם ז"ל תמוהים מאד, דלא כתבו הרמב"ן והר"ן והרע"ב"א להכשיר אלא צמעמיד הדפנות על המטה והמטה היא קרקעית הסוכה דהמטה מעשה קרקע צעלמא קעציד [לשון הרמב"ן צמלחמות והר"ן] ואינו ענין למעמיד הכלונסאות בדבר המקבל עומאה, שהרי הכלונסאות הן הן ג"כ סכך ואין אנו מחלקין צסכך למחשצ התחתון כמעמיד את העליון ולהכשיר את העליון ולא נאמר אלא צדופן הנסמך על המקבל עומאה, וצוה נמי דוקא כשהמקצ"ט הוא קרקע כמבואר צלשון הרמב"ן והר"ן, ואילו היה דעתם גם צסכך גופה מעמיד דמעמיד כשר אין התחלה לדון צמעמיד הדפנות על המטה, ואף אם צשאלתם נקטו כאילו מעמיד דמעמיד נמי פסול, מ"מ צמסקנתם הוי להו לפרש דאפי' צסכך גופה מעמיד דמעמיד כשר, שהרי כן הוא מדת חכמים לפרש חידוש כזה ואשר אחר חידוש זה אין כלל מקום לדון לפסול דפנות הנסמכות על המטה, ולא עוד אלא צסכך עלמה לא שייך כלל מעמיד דמעמיד דסכך הנסמך על מקבל עומאה יש לומר דנעשה סכך פסול, וחצרו הנסמך עליו הוא דין נסמך על דבר שפסול לסכך בו, אלא ודאי דעת הראשונים ז"ל דכלונסאות הנסמכין על דבר הפסול לסכך

